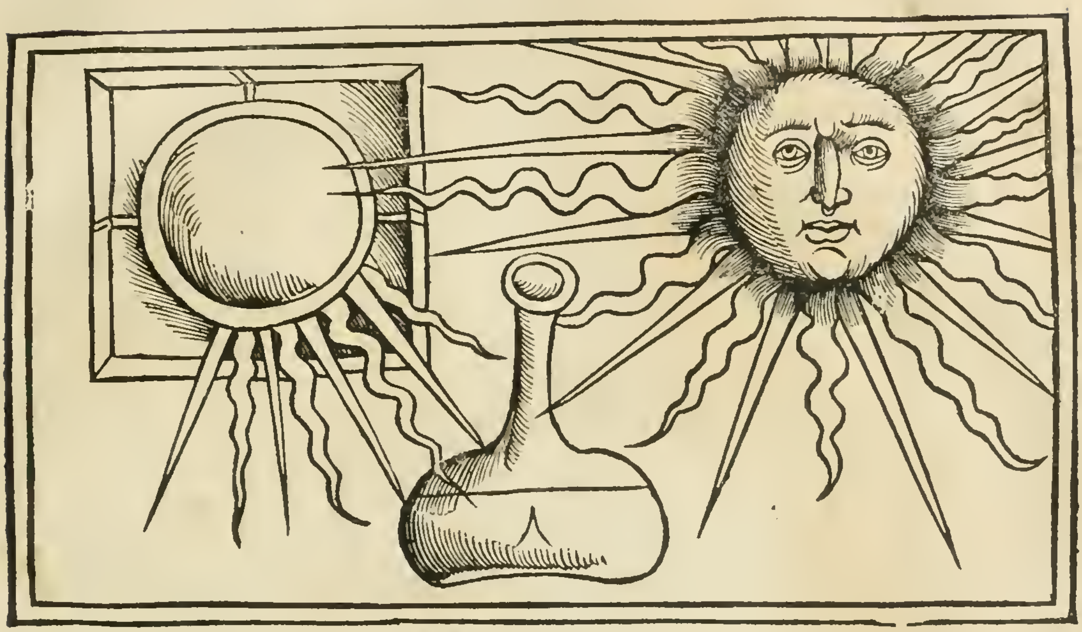
m. q. ff. Soll du Gebor.

74b

vault

COELVM PHILOSO PHORVM SEV DE SECRETIS naturæ. Liber.

PHILIPPO VLSTADIO PATRICIO Nierenbergenſi. Authore.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

http://www.archive.org/details/coelvmphilosopho00ulst

HAbes amice lector eam medicinę partem vel nobiliſſimam,qua nō ſuccus aliquis amarus ægre impingitur,aut craſſa rerū miſtura corpori humano in medicamentum cedit. Verum vt earūdem purior ſecretiorq́; poteſtas, ceu animula quæpiam rebus artificio ſubducta, ſeſe ſpiritibus noſtris inſinuat,vitamq́; vegetiorē reddit, rem ſane quę perinde noſtri ſeculi vulgo mediculis incognita erat diu:ſic popello huius ope egenti deſyderata diutius,quæq́; a clariſſimis primum inuenta medicis, ac proceſſu operoſius exculta principibus ſolum viris, cæſaribus: regibus,ac ducibus vel medicorum induſtria fuerat familiaris medicina nunc dei optimi benignitate plebi & ſalubris & communis vt fieret,ex opera hoc opere curauit Vlſtadius. Laudent licet alij aduerſum ſeuiſſimas ægritudines nobilem Theriaces opem, alij contra affectuum meſſem Mithridatis medicamentum miris præconijs exclament ἀλεξητήρια nimirum pro ſuis facultatibus nunq́; ſatis commēdata, ſed ea, quod craſſa vndiq́; conflantur materia:haud alios quā corporeos pellunt morbos. Hoc autem quis non plane probabit, quod nō modo vt corporis pellat morbos, efficaciſſimum eſt, verum his pulſis, tā ſpiritum adauget, quam vitam mirifice prolongare potens eſt, quo vel maxime omnium fieri ſolet, vt quemadmodum elementis, humoribus: membris: reliquiſque corporis particulis, ſpiritus præſtat omnibus, ſic quæ hunc ſeruant refouentq́; medicamenta, terrenis, craſſis impuriſq́; membrorum remedijs præſentia magis ſunt. Quare optime lector hanc Vlſtadij lucubratiunculam vel qualemcunq́; boni conſule, atq́; miſere ex ſpiritu laborantibus: hac rerum craſſiſſimarum ſecretione ſalubriter conſultum eſſe, tibi perſuadeas, qua morbum regium, attonitionem, conuulſionem lætalem, lethargum delirium. Spiritum iam deficientem aut his ſimiles animi pereuntis ægritudines: non maiore fide ac dexteritate arcebis vnquam. Vale bene,

Strennuo ac nobili Fœlici de Gennaſio, Valentiano, Delphinali domino, & contribuli, Philippus Vlſtadius S.

SI vales beneeſt, ego quidē dei benignitate optime valeo, fœlix omnium feliciſſime. Semper animo volui, quid tibi pro innumeris ī me collatis beneficijs poſſem referre, qui ſciam ingratitudinem omni vitio ab omnibus deteſtari magis. Quare venit in mentem, paruum hoc, quicquid eſt: litterarum munus, vel noſtra diligentia ex variorum authorum lectione congeſtū, tibi dicare tuiq; nominis præſidio in lucem edere, quod & ęquo animo te ſuſcepturum minime diffido. Tametſi breue admodum ac ſuccinctum ſit, id tamen te maxime oblectaturū non dubito, tum quod nouarum medicinarum & antiquarum ſit velut repoſitorium, cū qđ perobſcure a Ioanne de rupeſciſſa, Raimundo, Lullio, Arnoldo de villa noua, Alberto magno, ſecretorum naturę rerum ſummis indagatoribus ſcripta ſint, tā philoſophica: q̄ medica & Alchimica pleraq;, atq; adeo vt a paucis immo quaſi nullis noſtra ętate intelligi poſiunt Quod eo fieri augurādum eſt, quod veterum dogmatū, librorumq; hactenus nihil, vel parum viderint. Ad paucorum enim manus perueniſſe video Mercuriorum librum, aut teſtamētum, aut Codicillū aut reliquos Raimūdi libros, quos ſi deſideramus, haud facile ad optatum finem pertingere licebit. Tametſi non ignorē, optimos libros eſſe quibuſdam, qui tamen ab ignaris rerum naturæ contemnuntur atq; anicularum fabulis poſthabentur, quo vel maxime fit, vt non immerito meæ huic fœturæ illuſum iri metuam: cum idipſum Lullio huius diſciplinæ expertiſſimo acciderit. Quare cum tanto viro Zoili non defuerint, operi ego meo inſidias poni ab inuidorum linguis facile conijcio. Quoſdam enim vel doctiores ac philoſophos naturę ſecreta abdita inquirentes, male habebit, opus tam a multis celatū diu, in lucem edi, omnibus commune fieri, indocti vero contra, non qđ labori inuideant, ſed quod minus intelligant, exibilare non deſinēt. Quare mi fœlix ſuauiſſime hanc noſtram lucubratiunculam tuo obtutu editam, a liuidorum defende linguis, atq; ideo magis, q; non ad ſcientiæ oſtentationem: neq; laudis nanciſcendæ gratia, verum vt cōmuni hominum generi prodeſſet: ſit facta. Vale eximium Delphinalium heroum decus, et me, vt ſoles, ama. Ex Friburgo Heluetico. viii. Kalen. Maias, Anno a Chriſto nato. DDD. XXV.

PErmultos veterum authorum ſcripſiſſe præclara volumina cum de quinta eſſentia, tum de auro potabili atq; aquis vitalibus compoſita, nemo eſt qui neſcit, idipſum vero a recentioribus factum eſſe itidem patet, cum autẽ omnes, qui de arte hac aliquid ediderint, adeo minutim, aut conciſim, tamq; obſcure ſcripſerunt, vt vel diligentiſſimis rei rimatoribus in errorẽ labi, quã fructũ conſequi promptius fuerit, quos vt ſeduci miſere cognouimus non potuimus non aliquam certiorem dare inſtitutionem: quæ artis theoremata & operationem contineret, qua ſeruata ad deſtinatũ effectum ire facile poſſemus. Edidimus autem hunc librum, fatemur ſermone incompoſito ac præmature nimis, quod eo factum eſſe putato, primum ne miſere laborantibus id temporis quo celandus erat, deeſſet huius medicina, tũ vt Tirunculis rudis ſermo eſſet apertior. Sed iam ad inſtitutum aggrediamur, regula generali præmiſſa.

CANON GENERALIS.

Stellarum vim, quæ cœlo philoſophico applicantur, cuiuſcunq; ſint complexionis: naturæ, ſeu proprietatis, ipſum cœlum perfectiſſime ad ſe trahit, Lullio, Arnoldo & Rupeſciſſa Authoribus.

FORMA FVRNI.

Recepta
culum
Recepta
culum
Canale plenū aqua frigida
Alem
bicum
Alembi
cum

Quid ſit quinta eſſentia cuiuſlibet materiæ ſimplicis. Caput primum.

PRimum ergo ſciendum, quid eſſentia quinta cuiuſlibet rei & materię ſimplicis ſit, quo cognito, facile reliqua liquebunt. Marco enim Cicerone teſte, omnis ea quæ de re aliqua datur inſtitutio, a definitione proficiſci debet: vt intelligatur de quo ſermo habendus ſit. Quare quintam eſſentiam ſcito eſſe quintum eſſe rei cuiuſlibet habentis formam & ſpeciem, & animam ſubtiliſſimam extractam a corpore ſuo tanꝗ a materia craſſiori, & ſuperfluitate quatuor elementorum per ſubtiliſſimam & extremam diſtillationem, quæ vt fiat, infra docebimus. Ceterum ne miretur aliquis quod a noſtris hominibus fuerit incognita diu ars iſta, multi enim priſcorum philoſophorum ſic hac in re laborarunt, vt per eam hominis vitam nutrirent, fouerent atq; quamlongiſſime tribuerent, mortem differrent, ſtatumq; naturæ terminum attingerent, neq; tamen, quod vanis promittere facile eſt, vitam ipſam ſupra ſtatutum a Deo finem prolongarent, id quod Paulus ait, omnibus ſemel moriendum eſſe, quare corruptibili aliquo medicamento vitam perpetuo ſeruare incorruptam, vt naturæ alienum eſt, ſic hãc in omnem ſeruare ætatem illeſam medicamento incorruptioni vicino, natura potens eſt, quod vt optime fiat, optimum antidotum eſt quinta eſſentia, quæ quum res elementaris non ſit, ſed ceu anima quæpiam a ſuo corpore ſecreta, ita vt nulla in ea remaneat qualitas frigida aut calida: humida vel ſicca, quæ habent in ſe quattuor elemẽta, reliquaque omnia mixta. Quo vel maxime fit, vt incorruptibili naturæ ſit proximum quintum hoc eſſe, ſic vt quicquid ei commiſceatur, incorruptibile quodammodo eſſe videatur. Nam confert & reſtituit omnes vires per elementorum excrementa homini ademptas.

Eſtque ſpiritus vitæ, cum digerat cuncta indigeſtibilia, abſcindatq; omnes qualitates ſuperfluas, Carnes a corruptione conſeruet, elementata confortet, iuuentutem priſtinam reſtauret, ſpiritum viuificet, molle induret, durum mollificet, Spiſſum rarificet, Tenue inſpiſſet, Macrum impinguet, Pingue extenuet, Calidum infrigidet, Frigidum inflammet, Humidum deſiccet, Deſiccatum humectet: repellatque omnem complexionem corpori aduerſam, proinde humorum ſuperfluorum incommoda extinguit,

calorem naturalem inſtaurat, ita vt ad vitæ ſuſtentationem a ſummis philoſophis conuenientius inueniri nihil potuit vnq̄. Iam vero quinta licet eſſentia habeat aliquando complexionem rei ſibi adiunctæ (nam cuicumq̄ rei complexionatæ adiungitur illius ad ſe cōplexionem trahit) Tamen ſi eſt ſola per ſe nullam omnino habet in ſe ex quatuor qualitatibus quia nec ex aere.

Quarto ergo & vltimo ſcias etiā ipſam quintā eſſentiā nō habere aliquid de elemento terreo frigido vel ſicco: quia melancolicas egritudines (quæ frigidæ ſunt & ſiccæ) curat. Ergo pro concluſione vides ipſam nec eſſe calidam vel frigedam, nec humidam vel ſiccam, quum ſit res tēperatæ naturæ, excedens omnia elementa quæ ſub cœlo ſunt. Quum enim adminiſtratur alicui, facit ipſum corpus temperatum, nec a temperantia ſua recedit, aſſumendo aliquam qualitatum vel cōplexionum. Nec etiam ſequitur quod ſit medicina infirmitatum frigidarum propterea q̄ ſit naturæ calidæ, nec etiam cum curet calidas quod ſit frigidæ. Nam duo contraria non poſſunt in vno corpore exiſtere, Quia vnū contrarium ab alio expellitur. Ideo videmus ipſam nō debere dici calidam vel frigidam, nec ſiccam vel humidam, ex quo curat ptiſicos, qui ſunt calidi & ſicci, & idropicos, qui ſunt humidi & frigidi, ſed omnes illæ quattuor qualitates in ea ſunt corruptę & ſublatæ penitus. Et quanq̄ non ſit elementum, eſt tamen res temperata per elementa ipſa purificata, & extracta a fecibus quatuor elementorū quæ ſunt corruptionis cauſa potiſſima. Segregantur igitur illæ feces tanq̄ corpus groſſiſſimum a ſua materia tanq̄ ab anima ſubtiliſſima per ſcientiam diſtillationum.

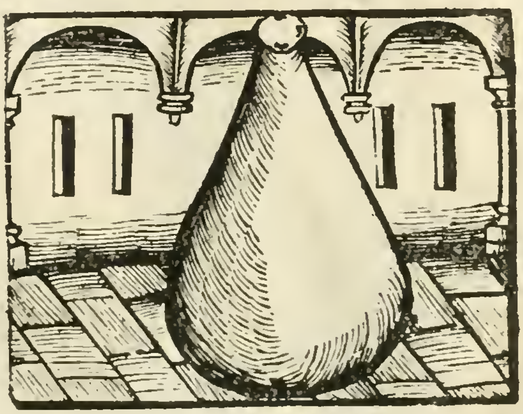
Quia quinta eſſentia vocabulum commune omnium rerum quæ formam habent & ſpeciem ad exctrahendum ab ipſa re, & licet potiſſimum de vino intelligatur, tamen quamplures ſunt aliæ materiæ ex quibus elici & educi poteſt ipſa quinta eſſentia, ſicuti ex omnib⁹ metallis, ex omnibus fructibus, ex carne, ex ouis, radicibus herbis & alijs quampluribus, ſicut infra docebitur. Sed tamen omnia alia excellit quintum eſſe, propter nimiam ſuam ſubtilitatē, & ideo a quampluribus philoſophorum fuit appellatum cœlum philoſophorū. Nā ſicut ipſum cœlū ſe habet erga quattuor elementa, ita etiā ſe habet cœlum hoc philoſophorū (quintā eſſentiā puto) erga quattuor qualitates corporis humani, quod ex ipſis elementis compoſitum eſt. Appellatur etiam a quibuſdam aqua ardens, quoniā in igne (dūmodo

ſit ad ſuam perfectionem & extremam diſtillationem deducta, nullã ſuperfluam humiditatem in ipſo vaſe relinquẽns (vt infra de modo ipſam cognoſcendi docebitur) comburitur. A quibuſdam vero dicitur ipſa anima vini. Nam ſicut ipſa anima nobilior eſt ſuo corpore, ſic etiam ipſa quinta eſſentia, quæ per verã diſtillationem extrahitur: nobilior eſt ipſo vino ex quo educitur. Nuncupatur quoq; ab alijs aqua vitæ: eo quod vitam humanam a corruptione conſeruet, ſicut videmus, quod adminiſtratur habentibus Sincopim. Et quia vario modo extrahitur, de primo modo dicemus.

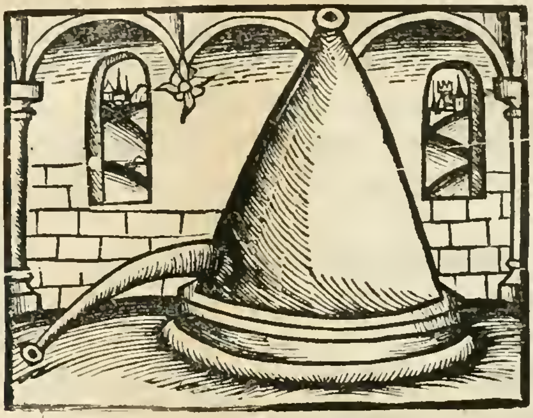
Quomodo extrahitur quinta eſſentia vini per diſtillatorium. Caput 2.

Cognito ergo quid ſit quinta eſſen. & ad quid conducat, ſiue propter quid ſit reperta, perpendendum eſt & conſyderandum, per quot modos poſſit extrahi: & a quibus rebus. Et quia extrahitur a rebꝰ humidis, ſiccis, calidis, & frigidis, primo dicemus quomodo extrahitur ab humidis, ſicut de ipſo vino. Et hoc fit ita. Recipe de vino rubeo optimo, parum ad dulcedinem declinante, quod nullo modo ſit mixtum aut ſophiſticatum ſed ſit plane naturale, non nimis recens, nec etiam nimis vetus, ſed tẽperatæ ætatis.

Aut ſi non poteris habere vinum rubeum, accipe album optimum in quantitate quam volueris, ponatur in cucurbitam. Sicut ibi.

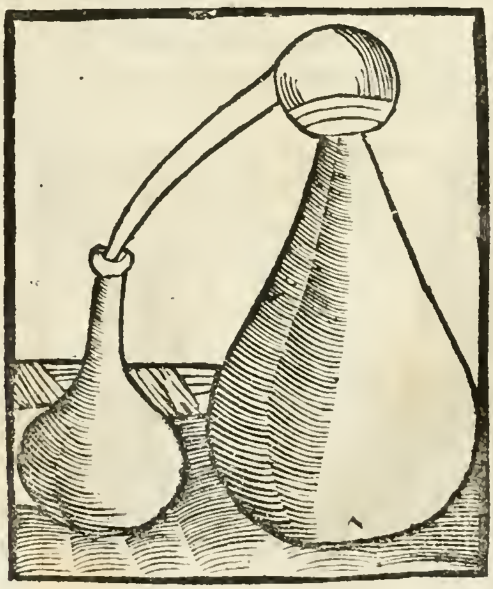
vſquēqūo dūæ partes ſint plenę, & tertia vacua. Poſtea ſuperimponat̄ alembicus cum roſtro, ſicut hic eſt depictus. Ita q̄ roſtrũ ingrediatur ſuperiorē partē ipſius receptaculi, cuius forma hæc eſt.

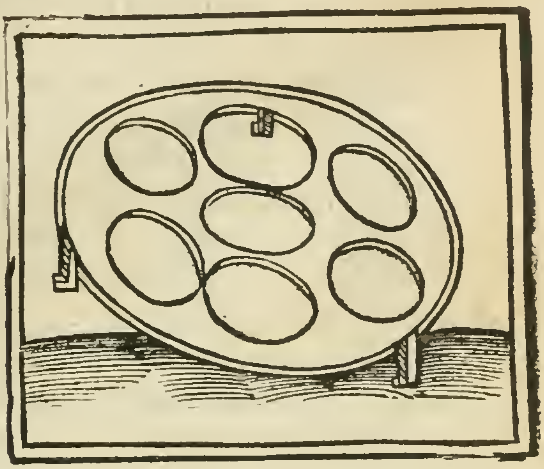

Compositio luti

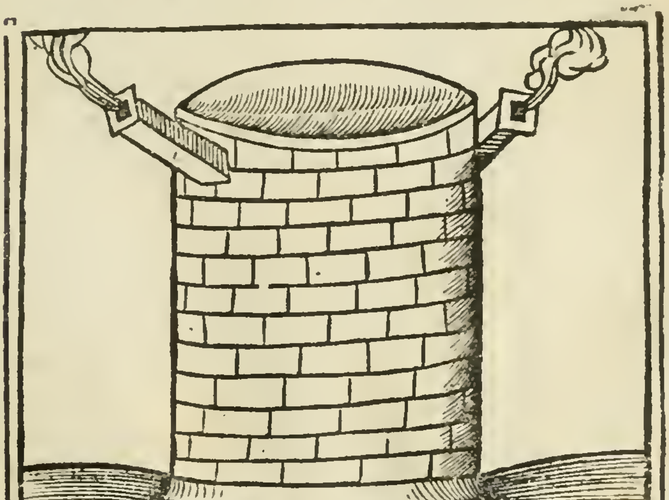
Et omnia bene lutentur cum luto facto ex papyro, longo tempore madefacta, vel ex farina & albumine ouorum facta mixtura ad ſpiſſitudinem mellis. Poteſt etiam fieri ſecundum Rai. Lullium, cum olibano vel maſtice molli, vel cum puluere calcis viuæ, incorporato cũ albumine oui. Et cum tali luto lutentur ſupradicta tria vaſa: ne exhalet virtus animalis et vegetatiua ex materia diſtillanda. Et vaſa ita ſint lutata, vt hic.

Hoc facto ponatur cũcurbita in annũlum multa foramina habentem qui dicitur Tripes archauarum, Cuius forma hæc eſt.

Poſtea ponatur tripes ſuper furnum habentem caldare amplum, ſicut eſt balneum mariȩ ita quod caldare repleatur prodimidio vel pro duabus tertijs cum aqua, forma autem caldaris hęc eſt.

Et tripes ponatur ſuper dictum caldare:& ſit immuratū ipſum caldare. Vel ponatur in furnum accidiæ, qui circa finem huius capituli depingetur,& ſubtus facito ignem lentum:ſemper parum augmentādo ipſum. Et quando ipſa cucurbita tepeſcit:non vltra augebis ignē, ſed ſemper imitare ipſam naturam,inquantum tibi erit poſſibile.Nā

Lullius in Luce mercuriorum.

ipſa natura(vt ait Galienus & Lullius)nil violenti poteſt pati abſq; primeui corruptione. Quattuor enim (teſte Auicenna) caloris ſunt gradus,ſecundum quattuor complexiones aut qualitates. Quorum primus eſt tepidus ſcilicet vt aqua tepida:ita calefacta,vt nullū ea immiſſum ex membris poſſit ledi. Secundus vero gradus eſt calidus, ita vt poſſit ſufferri ab aliquo membro humano citra leſionem. Tertius gradus calidus eſt,vt ſi membrū immiſſum fuerit, ex ipſa poſſit offendi caliditate,& eſt gradus proximus ebulitioni. Quartus vero caloris gradus ita vehemēs eſt,vt nullo modo caliditas poſſit tollerari, quia excedit nimium in calore,et hic gradus eſt ipſa ebulitio. Dicitur autem a quibuſdam ignis balnei,ignis primi gradus. Ignis vero cine

Lullius li.1.ca.5 de quinta eſſen.

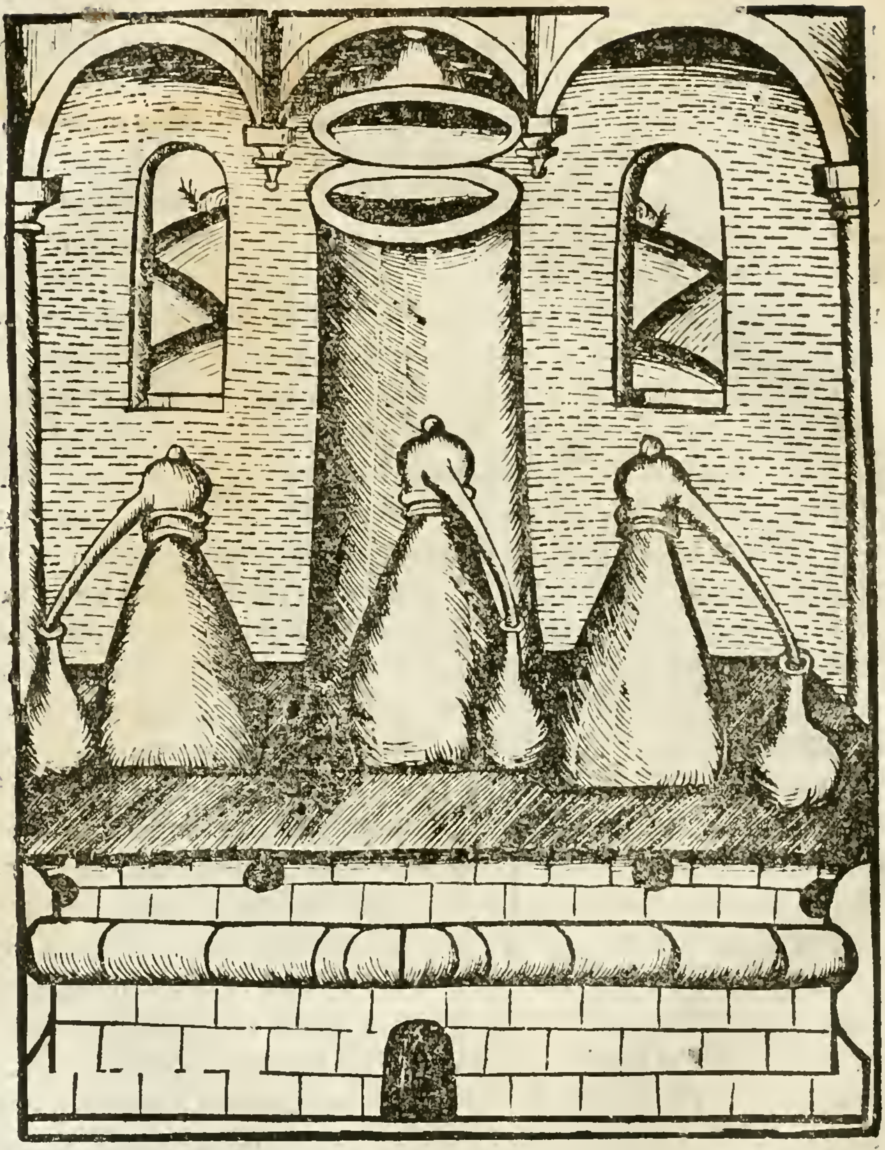
rum,ignis ſecundi gradus. Vltimo vero ignis ardens.3.grad. Quartus aūt reijcitur. Secūdū vero alios artiſtas ignis balnei eſt in primo gradu. Ignis cinerum in ſecundo gradu. Ignis arenę in tertio. Si vero eſſet procedendum ad ignem quarti gradus:quod rariſſime fit: loco arenę ponatur limatura martis,& erit ignis feruentiſſimus. Et tunc ipſa cucurbita debet vndiq; lutari cū argilla,ſicut fit in diſtillatiōe aquę fortis:ne ex nimio calore rūperetur,quia limatura martis quodāmodo candeſcit. Et per hos quattuor vltimos gradus poteris optime regere ignē,qa ſm Auicennā vix poteris,vel cū maximo labore. Circa hoc velim diligentem huius artis ſectatorem:id eſt qui diſtillandi velit obire miniſteriū,notare q in omni & quacūq; diſtillatione ignis nunq; debet augmentari vſq; ad quartū gradū, quia ignis eſſet plus violentus q natura materiæ diſtillandę poteſt ſufferre,et ex conſequēti poſſet violari ipſa natura ex nimio & violēto calore. Et ideo ab omnibus artiſtis iſte quartus modus reijcitur. Ideoq; ſunt quidam aromatarij pharmacopolę & ceteri id genus alij,quibus immerito facultas diſtillandi permittitur,quum id philoſophorum & medicorum (q naturæ ſunt indagatores) peculiare ſit officiū. Natura enim ipſa a Deo optimo maximo ita fuit ordinata,vt nihil vehemēs poſſit cōpati,abſq; ſuijpſius corruptione: ſicut ex multis philoſophorū poteſt probari opinionibus. Ideo ego conſulo huius artis amatoribus, vt

hoc in opus egregiũ a diuina prouidẽtia ad humanę conſeruationẽ vitę nobis datũ, nullo modo ſeſe intromittãt, niſi iſtorum quattuor caloris graduũ perfectam habuerint cognitionẽ, eoſq; et ignem, vt per omnia debet fieri, ſciant tẽpare. Et ideo in prima diſtillatione faciendus eſt ignis cũ carbonibus lenib⁹, vel cum ligno valde ſicco vſq; ad finem tertij gradus caloris, ita vt balneum propemodum bulliat. In ſecunda autẽ diſtillatiõe deſcendes, faciẽdo ignẽ, ipſumq; minues per tertiã partẽ vnius gradus, vel ad duas tertias, et propemodũ ad vnũ gradum, vt quaſi ſit diminutus vſq; ad ſecundum gradum In tertia vero diſtillatiõe ita ſemper deſcendes, gradatim minuendo ignẽ, vſquequo redigatur ad ſecundũ gradum, et tertiã partẽ vnius gradus. In quarta autem minuatur vſque ad ſecundum gradum. In quinta ſic deſcendes, vt ignis ſit vnius gradus, et duę tertię vnius gradus. In ſexta ſic decreſcat, ut ad primum reducatur gradum cũ vna tertia. In ſeptima vero & vltima diſtillatione ignis ita eſt leniendus, vt ad primum caloris gradum (que eſt tepiditas) perducatur, et non vltra deſcendes. Et nota q́ quilibet caloris gradus habet tria interualla, ſcz principium, medium, et finem. Hoc autem vlterius ita eſt intelligendum, quare gradus caloris ſint ſemper minuẽdi, quia in prima diſtillatione materia eſt groſſiſſima, ita vt diſtilationi facile obedire non poſſit, propter impuritatem et crudam ſubſtantiam et per hoc nõ eſt ſimilis alijs ſequẽtib⁹ diſtillationib⁹ ſecũdæ, vel tertie, vel alijs ſubſequẽtibus. Ideoq; in prima diſtilatione ignis eſt exaltandus per vnum gradum vſq; ad tertium, ita q́ vltimam terij gradus partẽ attingat, ita quod etiam balneũ ſit calidiſſimũ, nõ tamẽ debet bulire. In ſecunda diſtillatiõe lenius eſt agendũ. quia per primã groſſicies materie aliquantulũ eſt attenuata, & ideo nõ adeo magni ignis eſt indigẽs. Et in tertia tãto ſubtilius, et ita ſemp̄ deſcẽdẽdo paulatim in qualibet diſtillatione extenuabis ignẽ. Quia ut iã ſepius dictũ eſt, ſi nimium cogeres ipſam ſubſtantiã quæ debet diſtillari, natura ipſa corũperetur. Ait enim Galienus & Ariſtotiles quod natura eſt incompatibilis & motus vehementioris Ideoq; ea qua poteris diligentia perſpiciendum & perluſtrandum eſt tots animi viribus et conatibus, ne in temperandis caloris gradibus deficias. quia in hoc vera omnium diſtillationum ars conſiſtit. Ideoq; totam rei ſubſtantiã aperte declarare voluimus, ne mella abſinthijs miſcuiſſe videamur. Ariſto. libri. 2. phiſic.

Sequitur foma furni acidæ

B

Modus putrefaciendi materiam rudem.

Quomodo materia rudis diſtillationi minus obediẽs debeat putrefieri. Cap. 5.

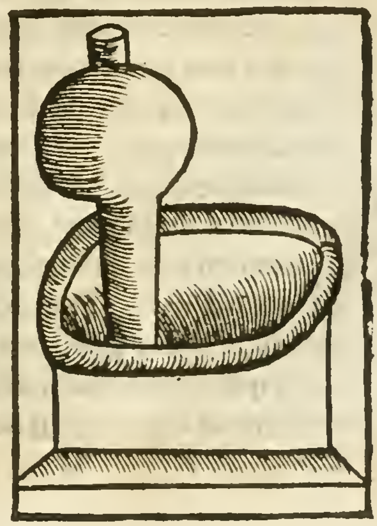
OMNI DILIGENTIA et accurata induſtria conſiderādū eſt, cuius ſubſtantiæ ſit ipſa materia digerēda dure ſc; uel mollis, hoc eſt groſſe vel ſubtilis, et qui aut qua arte poſſit putrefieri aut digeri, ut obediat magis diſtillationi, & ut purū ab impuro, groſſum a ſubtili, et cōtra

Poſſit ſequeſtrari. Quicquid igitur hoc ſit, ex quo extrahere velis quintã eſſentiã per diſtillationẽ, primũ et ante omnia in fimo equino, cui nullus calor ꝑ accidens attribuitur, putrefiat, et digeratur per duos menſes, et iterum inter primã & ſecundã diſtillationẽ per vnũ menſem, inter ſecundam et tertiã per tres hebdomodas, inter tertiam et quartã per quindecim dies, inter quartã et quintam per dies octo, inter quintã & ſextam per dies quatuor. inter ſextam et ſeptimã per duos dies. Et ſcias quod fimus ſemper debet eſſe eiuſdẽ caloris, quia ſi calor deficeret, aquæ circulatio corrũperetur, et per conſequẽs materia ipſa, quę in quintam eſſentiã deberet redigi, ſepararetur in calore cœli, quod poteris in diametrali linea videre, que ipſam quintã eſſentiã, q̃ eſt pars ſuperior, diuidit a ſuis fecibus, & hęc eſt pars inferior. Et hic notabis, hos gradus digeſtionis et putrefactionis materię ſuæ ita attribuendos eſſe, ſicut ſupra de gradibus caloris narratũ eſt. Icirco longiori putrefactione opus eſt ante diſtillationẽ quam poſtea. Et facta prima diſtillatione, materia ipſa non tantum groſſiciei in ſe continet, et magis eſt apta ad faciendam quintã eſſentiam quã erat antea. Et ideo poſt primam diſtillationẽ putrefactio debet fieri breuiori tẽpore quam antea, quia materia eſt effecta ſubtilior & defecatior quã erat. Et ideo non immerito perpendendum eſt, debere fieri ſeptẽ digeſtiones ſeu putrefactiones, ſicut & ſeptem diſtillationes. Modus autem digerendi ſecundum philoſophorum opiniones hoc modo traditur. Quod quilibet qui vult tale opus perficere, faciat fieri foueã quinqꝫ pedum profundam, largam vero duorum pedum, vel paulo plus. Cuius figura debet eſſe talis, vt hic.

gradus putrefactionis.

Modus putrefaciendi materiã

Fiat fouea, in loco humidiſſimo, ſicut in aliquo cellario. Qua facta, fiat ſtratum in fundo eiuſdem de calce viua per ſpiſſitudinẽ ſemipedis, ſuper quo ſtrato fiat aliud de fimo equino nõ nimis putrefacto, vel etiã nimis recenti, ſuper quo ſtrato impones vas ipſum in quo eſt materia fermẽtãda. Et in circuitu vaſis vndequaqꝫ ponatur de ipſo fimo, donec tota fouea impleatur. Quo facto madefiat fimus cũ aqua tepida, ſecundũ

magnitudinem & quantitatem foſſe, donec dignoſcatur calor circa vas aut cucurbitã: et hoc fit communiter in ſpacio dimidiæ horę. Si aũt non fiat in media hora ſuperinfundatur vlterius de aqua tepida: et hoc fiat tribus vel quatuor vicibus in hebdomada. Ita tamẽ ꝙ calx & fimus vetus ſemper amoueatur, & de nouo alia fiant ſtrata, vt ſuperius dictũ eſt. Et hic modus debet ſeruari in omnibus rebus quas diſtillare volueris: & ideo fit digeſtio: ꝙ leniter & abſq; vllo naturę vehemẽti motu, actione, et mutatione materia groſſa magis ſubtilietur, & diſtillationi obediat. Degeſtiua vero varie ordinantur, ſecundũ quatuor gradus caloris: ita quod in prima magis ſit operandũ ꝙ̃ in ſecũda tertia quarta & alijs, ſicut de calefactiõe balnei prius dictũ eſt. Ideoq; in ſecunda digeſtione temperatius eſt agendum: et ſtratũ de calce ſit magis tenue: et ſtratũ fimi [illegible]is ſupereleuatum ꝙ̃ in prima, et ita vlterius in digeſtionibus procedes vſq; ad vltimã, in qua nõ debet fieri ſtratũ de calce, ſed tantum de fimo

Secun. modus digeſti. Poteſt etiam fieri digeſtio, ponendo ipſam cucurbitam cũ materia digerenda ꝑ aliquod tẽpus ad ſolẽ in diebus canicularibus.

Tertius modus digeſti. Vel poteſt etiã poni ipſa materia digerẽda in ſua phialia ſiue cucurbita ſuper furnum ſiue fornacẽ aliquam tempore hiemis.

Qnart. modus digeſti. Poteſt etiã fieri aliqua putrefactio in ſpeculo calibis, ita quod materia digerenda ponatur ad ſolẽ inter ipſum ſolem et ſpeculum: ita quod radij ſolares ad id reuerberent, et ex calefactione iſta poteſt fieri digeſtio principaliter in diebus canicularibus.

Quint. modus digeſti. Aut quod cucurbita ponatur eiſdẽ diebus in vaſe impleto arena, et calefiat paulatim cũ aqua tepida: et cucurbita tegat̃ ab ipſa arena pro duabus tertijs.

Sextus modus digeſti. Aut quod ponatur vas in aquã tepidam, quodammodo in balneo marię, Et hoc poteſt fieri duplici via. Vna quod habeatur caldare in collo fornacis: ita quod ignis nõ ſit ſubtus: quia ex nimia ipſius ignis caliditate natura magis corrumperetur ꝙ̃ iuſtificaretur, Alia via eſt, quod vas in qua materia eſt digerenda, ponatur in æſtate in congerie formicarum, ita vt fundus circulatorij ſit penitus ſepultus, et quod ſol reuerberet ſuper extremitatem, et in hoc videbis mirabilem digeſtionẽ,

Septim modus digeſti. Septimo et vltimo poteſt ipſa materia digeri et putrefieri in menſe octobri in vinacea: quia etiã nullum habet calorẽ per accidens: ſicut et ipſe fimus equinus, et ibi quando botri ſunt expreſſi, et habet etiam mirabilem operationem, dum vaſa circulatoria in ipſa ſepeliantur.

Notabile de iunipero. Et licet a quampluribus non ponãtur niſi ſeptem formæ digerendi. Iſidorus tamen dę Iunipero ait, quod ſi impo

nantur prunæ in cineres iuniperi optime cooperiendo ipſum cinerē, quod poſſit conſeruari ignis inextinguibilis per totum annū. Et in hoc cinere etiam poſſit fieri q̄ optima digeſtio. Et hęc ſufficiant de putrefactione facienda, & materia digerenda.

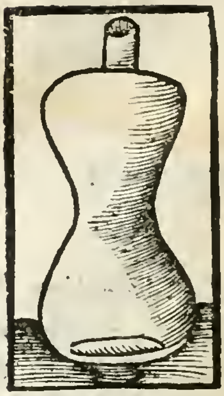
Quomodo poſſit cognoſci, an vinum digeſtum circulatoriæ diſtillationi ſit aptum. Caput 4

Quum ergo vinum fuerit ita ſeptē vicibus digeſtum, vt ſupra auditū eſt, poteris hoc modo probare, an ſit ad faciendā diſtillationē circulatorie. Accipe linteolum, & malefac in digeſto vino: poſtea accendatur cū candela: & ſi vinū comburitur abſq; leſione & combuſtione linthei, non eſt rectificatum, ſed eſt verū indiciū, in eo ſuperſtitiſſe aliquam ſubſtantiam aqueā. Et ideo ſemper adhibēda eſt opera, vt digeratur toties, & tamdiu, vt poſſit ex eo fieri probatio. Sunt autem nonnulli, qui dicunt Zuccarum debere immitti, & ſi ſit bene rectificata, Zuccarū cum ipſo vino plane comburi. Notabis ergo iſtud ita digeſtum vinum nondum poſſe appellari quintam eſſentiam, ſed ipſum ſubiectum quintæ eſſentiæ. Quū vero pannus linteus aduritur cū ipſo, & quod plane perdiderit omnē ſaporē horribilē acutum & ſulphureum, ita quod guſtanti videatur propemodū dulce, et quod nil de fumoſitate reſtet in ipſa aduſtione. Et tunc tempore poteris appellare quintam eſſentiam. Sed in rebus inſenſibilibus, & nullum ſaporem habētibus aduertendū eſt ad fumum, ſicut in auro, & argento, & alijs metallis, et lapidibus precioſis, ex quibus extrahitur aliquando quinta eſſentia, quæ aurum potabile ingreditur. Circulatoriæ vero diſtillationis vaſa ſunt diuerſa, a diuerſis tradita authoribus. Sunt enim aliqui facientes vas eo modo, quod imponatur alembicus cecus ſuper cucurbita, & in ſupremitate faciunt paruum foramen, per quod materia immittitur ſiue extrahitur, quando debet circulatorie diſtillari: & obturetur cum parua portione vitri facta ad id vt vndequaq; bene recludatur, ne materia poſſit exſpirare, Poteſt etiam fieri clauſura de argento, eo tamen modo, vt foramen penitus ſit obſtruſum. Et hoc vas ab aliquibus dicitur, Pellicanus. Cuius forma eſt hæc.

Alij volunt q̄ niſi. 4. vicibus debeat digeri.

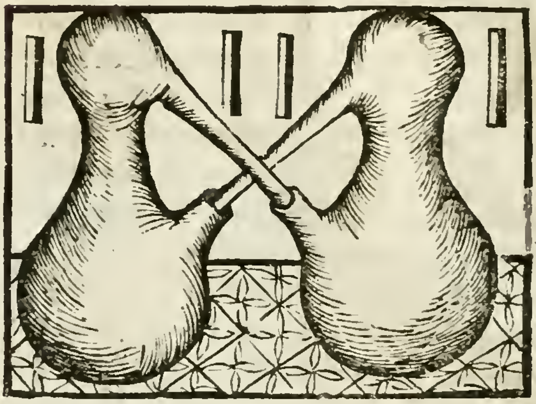
Subiectū quītę eſſen. quō cognoſcitur quinta eſſen. in reb⁹ ſenſibilib⁹ & in rebus nullū ſaporem habentib⁹.

Alij vero faciunt vas in omni parte ȩquale, amplum in fundo ſicut in collo, cuius forma hæc eſt.

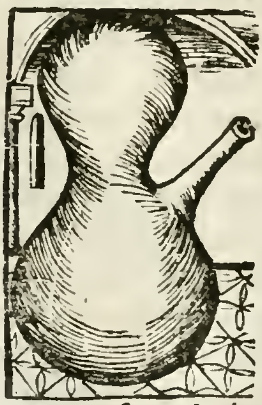

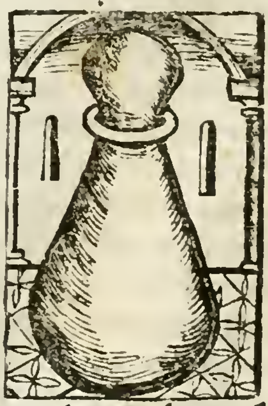
Sunt etiam nõnulli qũi ponunt duas cucurbitas inſimul, ita vt roſtrum vnius ingrediatur in ventrẽ alterius: Sicut hic eſt.

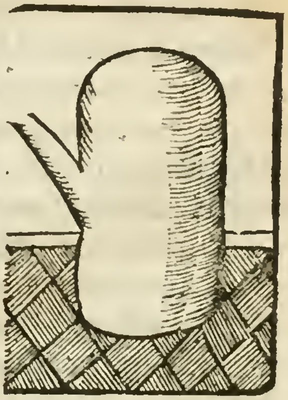
Et hij poſſunt appellari dũo fratres, Et ita materia circulariter diſtillãda deſcẽdit in vno, & in alio aſcẽdit et iterũ deſcẽdit in aliud, et aliud aſcendit. Alij vero faciunt vnũ ſolũ vas rotundũ, ſuper et ſubtus largũ, in medio vero ſtrictum: et habet roſtrũ procedens a parte inferiori: et quando materia dicto vaſi imponit, bene recludatꝰ cũ vitreo vel argenteo obſtruſorio. Et forma huius vaſis eſt hȩc.

Alij vero habẽt cucur. cũ alembico ceco, ſine roſtro, ita ꝙ ſint duæ cucurbitæ, vna ſup impoſita alteri et os inferioris eſt largius quam os ſuperioris et optime lutetur alterum ſuper alterum, ſicut hic eſt.

Aliȷ vero faciũt vaſa circulationis æqualia, ita q̃ od ab vna extremitate ad aliam ſint eiuſdem magnitudinis: & in medio habet roſtrum, ſicut hic eſt.

Aliqui etiam faciunt vas vitreum vnius fragmẽti. & habet duas anſas ſicut duo brachia: ita q̃ anſæ ipſæ a ſuperiori parte procedẽtes ingrediantur ventrem inferioris, & pars ſuperior habeat paruũ foramen cũ roſtro, per quod immittitur & extrahitur materia circulanda, hoc modo. Debet autem ipſum foramẽ optime lutari, vt de aliȷs ſupra dictum eſt. Et hoc extremũ circulatorium vocatur ab aliquibus pellicanus, ab aliȷs vero vas Hermetis, & eſt nobiliſſimum & accõmodatiſſimum inter omnia circulatoria, ſed raro poſſunt fieri, ex quo vitrearȷ non habent induſtriam et formã faciendi ex vno ſolo fragmẽto. Sed ſi poteris habere artificem expertum: non dimittas, quin tale fiat pro auro vel argento.

Quomodo ſit diſtillandum circulatorie. Cap. 5

Vum ergo cognoueris materiam ſupradictã per frequentem putrefactionem ſatis eſſe digeſtam, & ſupra ſcripta probatione experieris, vaſaq; ad circulationẽ apta habueris, impone materiam in dictũ vas circulatorium, & pone in fimum equinum, aut in diebus canicularibus ad ſolem, aut in balneum Mariæ calefactum vſq; ad primum gradum caloris, vel paulo plus, ſecundum quod videris materiam eſſe

temperatam & ſubtiliatam per digeſtionem: & ibi longo tempore dimittatur, quouſqꝫ in quintam eſſentiã tibi deſideratam conuertatur. & hoc poteris ex ipſo ſapore cognoſcere, vt ſupra dictũ eſt. Et nota diligenter, ꝙ ſi appareat in fundo vaſis) poſteſis, hoc eſt nubecula quędam turbida, a materia ſua debet ꝗ primum ſeparari per diſtillationẽ & hoc facto iterum circuletur, vt inceptum eſt. Aut ſi commode fieri poteſt, debet colari in aliud vas circulatoriũ, ita vt groſſicies materiæ in primo vaſe relinquatur. Quũ ergo diligẽs huius artis inquiſitor perceperit quintam eſſentiam in ſubtiliatione et purificatione materię vini vel fructuũ, æſtimet & credat ſimile id contingere in omnibus alijs huiuſcemodi, Et ideo bene credendum eſt opinioni Ariſtotelicę quod materia ita per diſtillationẽ nobilitata & immateriata, non poſſit vltra reduci ad formam vel ſpiritualitatem aliquam, quum ſit ſine ſubſtantia elementata, excedens formalitatem & corruptionem: & ideo eſt quaſi corpus cœleſte. Nam ſicut ipſum cœlum ſe habet ad omnia inferiora, ſic etiam ipſa quinta eſſentia ad omnes complexiones et qualitates. Et quemadmodum omnia ſydera curſum ſuũ habent ex nobiliſſima influentia primi mobilis: ſic etiam cunctæ medicinę quibus quinta eſſentia admiſcetur, virtutem ſuam attrahunt ab ipſa, quemadmodum adamas ferrum. Sed quoniam adeo magnum exigit laborem, & parit multum faſtidij: ideoqꝫ ab omnibus flocci-penditur: hinc fit vt noſtra ętate pauciſſimi inueniantur philoſophi, qui huic rei velint incumbere.

Que ſit differentia inter circulationem & digeſtionem.

Caput 6

MAximopere conſiderandum eſt, quid ſit diſcriminis inter circulationẽ & digeſtionẽ. Primo ergo de vitris, quæ ad quodlibet horũ ſunt neceſſaria. Ideoqꝫ oportet, quod habeas ad digeſtionem inſtrumenta, & cucurbitas in ſuperiori parte amplas, ad imponẽdum in ipſas ſubſtantiam groſſam: ſuper quibus imponendi ſunt alembici ceci, ſine roſtro, ita quod quãdo in ipſis ſit digeſtum, poſſis materiam groſſam extrahere; amoto alembico cæco, & imponendo alium cum roſtro. Si autẽ materia ſit clara, cum eſt ſemel diſtillata, & feces non immiſceantur cũ diſtillato ſicut eſt in ipſa quinta eſſentia vini. Tunc poteſt capi circulatorium, ita vt infra & ſupra ſit æquale & amplum in vna forma.

In medio vero debet eſſe ſtrictum, & circa caput inferioris ventris habeat cannale in longitudine vnius digiti, in groſſitudinæ vero ſit minus digito. Sunt tamen aliqui: qui faciunt vaſa ad circulandum: que appellantur pellicani. Cuius forma eſt.

In quo poſſunt res clare digeri, et quodlibet etiā circulari. Sed hec vitra non poſſunt fieri a vitrearijs noſtris, quia ſunt difficilia facturę. Et ipſe ego amicum peroptimum habeo Friburgi, qui in partibus Delphinatus prope Viennā voluit facere fieri huiuſmodi pellicanū a vitreario quodam, ſed non potuit habere proprecio triū librarum Thuronenſiū, quæ ſunt apud nos duo floreni rhenenſes. Quicquid tamen ſit, ſcito, quod hoc ipſum ſicut in precio iſtius inſtrumenti omnia alia ſuperantur, ſic etiam hoc ad omnia nobilius eſt, quam quodcunqꝫ vas circulatoriū quod fieri poſſit. Et ideo conſulo omnibus huius operis ſtudioſis, quod ſi hoc vitro indiguerint (dummodo vitreariū expertum inuenire potuerint) nequaqꝫ argento vel auro parcant, Eſt igitur differentia inter fermentandum ſiue digerendum: & circulandum: & precipue in hoc: quod conſiderandum eſt totis animi viribus: quomodo vitrum ſit imponendū. Dū ergo volueris digerere: accipiatur vna cucurbita cum alembico ceco. Si vero materia eſt depurata: ſumatur circulatoriū: & imponatur materia digerenda, & fiat fouea: ſicut ſupra dictum eſt: in qua fiat ſtratum de calce viua puluerisata in ſpiſſitudine trium vel quatuor digitorum: ſuper quo fiat aliud ſtratum per ſeptem aut octo digitos de fimo equino nō nimis molli et putrido: nec etiam nimis duro. Et circa circulatoriū ponatur vndiqꝫ fimus in altitudine ſicut eſt ſtratum de ipſo. Hoc ergo facto: fouea impleatur cum terra in altitudine vnius pedis cū dimidio et ponatur de aqua ſupra vitrum. ita quod deſcendendo de fimo in calcem calefaciat fimum ipſum. Et omni hebdomada renouetur calx et fimus duabus vicibus. Poſſet etiam poni in fouea de fimo vel vinacea recenti, abſqꝫ calce. Quum vero volueris extrahere vitrum, cum materia eſt ſatis digeſta, caute excipiatur: ne aliquo violento motu concutiatur et rumpatur. Dum vero volueris circulare

imponendum eſt vitrum, omni forma & modo prędicto. Excepto, quod ipſum circulatorium in ſuprema parte non debet eſſe occultatum, vel in fimo abſtruſum, ſed ſaltem inferior pars inſtrumenti debet reponi in calce vel in fimo, vſq; ad mediam partem, & ad omne minus tertia parte debet eſſe extra fimum ad aerem, vt ex frigore iterum deſcendat quod ab calore in collum circulatorij aſcendit. Et hoc etiam poteſt fieri in balneo mariæ, vel in calida arena, ponendo materiam circulandam diebus ęſtiuis ad ſolem, aut quod ponatur tempore autun ni in vinaceam recentem, poſtq; botri ſunt expreſſi, ſicut iam ſępius in antecedentibus notatum eſt,

De modo extrahendi quintam eſſentiam abſq; vllo labore vel expenſa. Caput. 7

PErſpeximus illud Vergilianū, Non omnia poſſumus omnes, Cū quoq; Heſiodus dicat. Nō vni dat cuncta deus &c. Et cum propter nimiū laborē, qui ſemper faſtidiū & nauſeam facit, & propter magnas expenſas, quę in hoc opere egregio non immerito adhiberi ſolent, paucos admodū videamus laborare modo predicto. Statuimus igitur tradere modū breuiorē, faciliorē, et minus expenſarū egentē. Scio enim perplures eſſe ſtudioſos huius artis, qui ex ipſa lectiōe noſtri operis poſſent abduci ab hoc egregio labore. Ideoq; alium modū illis trademus extrahendi quintam eſſentiam vini, faciliter abſq; magno labore & expenſa. Et eſt talis.

Cape de vino meliori quod inuenire potueris, ſiue ſit albū ſiue rubeum, quod parū ſit dulce, & hoc diſtillabis per alembicū quatuor vicibus, ſicut cōmuniter fit apud nos aqua ardens, vel aqua vitę, & ſi poteſt fieri ſępius, melius foret, vt probatione poſſit apparere, ipſum ſatis ſuperq; eſſe diſtillatum, ita quod cum in vas argenteum vel ſtagneum fuerit impoſitum, quod incenſum penitus aduratur, ita vt nulla humiditas in vaſe remaneat, quia hæc eſt vera probatio. Et vinum ita diſtillatum, eſt accommodatiſſimum ad hoc opus diſtillationis circulatoræ. Hæc ergo materia ita digeſta & rectificata ponatur in prędictum pellicanū anſatum, quem iam vas Hermetis nuncupamus, & habeat in ſummitate foramē, ꝑ quod immittitur & extrahitur materia circulāda. Quū ergo hęc materia ita fuerit in vaſe bene lutato, et cū luto forti cemētato, vt vires materię euaporare nō poſſint,

& ex frequēti aſcenſione et deſcenſione ipſa aqua vitę in uerā quintā eſſentiā cōuertetur. Et ipſum vinū ita diſtillatum, ut ſupra dictum eſt, cum habeat omnia quatuor elementa, tamen per crebram motionem et agitationem, que fit propter aſcenſum et deſcenſum, de corruptibili in quodāmodo īcorruptibile tranſit et cōuertitur. Si ergo videtur per crebrū aſcēſum et deſcēſum diſtillationis, impurū a puro, et groſſum a ſubtili ſepari, quāto magis id cōtingit in diſtillatorio q̄ millies milleſies ſurſū et deorſum agitatur, quāto magis exiſtimandū eſt putreficari ipſam materiā elemētatā, et cōuerti in ſubſtantiā inelementatā et corpus incorruptibile. Igitur quanto cœlū ipſum incorruptibilius ē ipſis quatuor elementis, tanto magis ipſa quinta eſſentia incorruptibilior eſt corpore elementato. Quū autem illa ſublimatio multoties fuerit facta in diſtillatorio prędicto, tandem aperiatur foramē quod eſt in ſummitate pellicani, et ex ipſo precioſiſſimo et fragrantiſſimo odore poteris cognoſcere, ſi ſit aliquid ex quatuor elemētis reſtans in ipſa materia, quę debet conuerti in quintam eſſentiam. Quia ſi ad quintam eſſentiam perfecte venit, exibit ex circulatorio odor fragrantiſſimus ita precioſus, vt videamur eſſe ad cœlū eleuati ex eius odore et nimia dulcedine, et apparet quodāmodo eſſe fragrantia cœleſtis. Et ſi aliquem locum domus ſecretum intret ille fumus, adeo replebit totam domum, vt nihil ſuauius, nil amenius, nil deniq; odorantius vnq̄ ſenſiſſe videaris, ita vt ſit mirabile dictu & fere incredibile. Si quoq; ponatur in ſummitate turris, omnes aues ad ſe attrahet, quæ circa ſunt in vicinijs. Si vero contigerit q̄ non ita adoleat, iterum claudatur pellicanus, et bene lutetur, & rurſū imponatur ad diſtillationem circulatoriam tamdiu, quouſq; appareat effecta ipſa quinta eſſentia, ſiue (vt vult Raimundus Lullius li. primo, capite ſecundo) Mercurius vegetabilis, quod ſemp ex odore ſupradicto poteris cognoſcere. Et non ſolū habet illum odorem et ſaporē extellentiſſimū, ſed etiā quandā incorruptibilē incorruptionē circa alias medicīas, et certe nullā habet aduſtionē in ore, ſicut aqua vitę, neq; etiā aliquam humiditatē ſiue flegma, quia omnis materia terreſtris & elemētaris in fundo reſidet. Et ſicut ipſum cœlū eſt compoſitum ex materia et forma, ſic etiā ipſa quinta eſſentia, & ideo ipſi cœlo cōparatur. Nec tamen eſt oīs corruptiōis expers q: ſi eēt pfectiſſima in incorruptiōe ſine aliquo obſtaculo faceret nr̄a corpora perpetua et ęternalia, q̄ ab ipſo omniū creaturarū creatore nō pmit

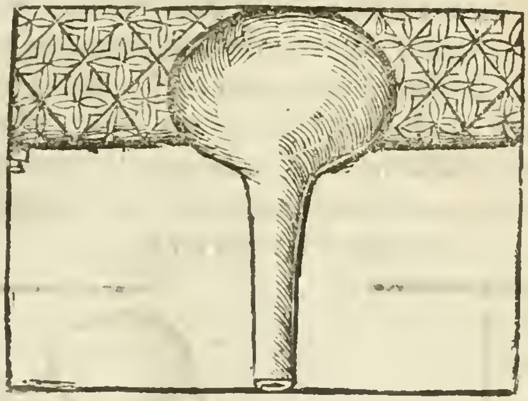
titur, quū ſtatuerit nobis terminum vitę quem preterire non poſſumus, ut ait Pſalmographus, quia teſte Seneca, nihil certiꝰ eſt morte & nihil incertius hora mortis. Et ideo quū res aliqua in quintā conuertitur eſſentiam, hoc non eſt diuinū, ſed naturale, fit tamē cū

Ioān.1. adminiculo et iuuamine omnipotētis dei, ſine quo factum eſt nihil.

De modo facili diſtillationis circulatoriæ & extrahendi quintā eſſen. abſq; igne. Cap. 8.

QVVM IN hoc opere excellentiſſimo omnes expenſas ſubterfugere deſideres, et (quod maximum eſt) temporis conſumptionem & perditionem ſerua, & hanc viam duplicem extrahendi quintam eſſentiam, poteris hoc facere abſq; vllo igne uel carbonibus. Prima via eſt hæc. Accipiatur fimus equinus, & imponatur in quoddam vas magnum & profundum, uel in foueam factam ad hoc, & in medio fimi ponatur diſtillatorium impletum cum materia diſtillanda ad duas tertias, & tertia pars remaneat extra fimum vacua, quia natura id deſiderat, ut materia poſſit habere aſcēſum & deſcēſum, et poſſit per cōſequēs in aquam clariſſimā cōuerti, et hoc fit abſq; vllo labore uel igne, tamen oportet omni hebdomada renouare fimū ſaltem vna vice. Et hoc etiā poteſt fieri in vinacea ut ſupra dictū eſt, dummodo accipiatur tempore vindemię ſtatim cū botri in torculari expreſſi ſunt, et in hoc videbis mirabilē operationē. Vel etiā poteſt fieri diebus canicularibus ad ſolē. Et ideo diuina prouidētia eque pauperibꝰ ac diuitibus prouidit, ut poſſint habere modū operatiōis huiꝰ artis. Poteſt etiam extrahi quīta eſſentia ex vino turbido, immūdo et putrido, dū tamē nō ſit acetoſum. Quia tunc præſumēdū eſt, ipſam quintā eſſentiā ex tali vino exhalaſſe et euaporatam eſſe, ut ait Lullius libro primo, capite tertio. Et q̄q̄; vinum ſit putridū et peſſimæ ſubſtātiæ, tamē in ipſo ſemper remanet quinta eſſentia. Quod ex hoc cognoſci poteſt. Quū enim habes vinū corruptū, quod in bono loco ſit natum, et ſit aliquo modo factū turbidum aut male ſaporoſum, tamen uidemus de eo fieri optimā aquam vitę. Et ideo non eſt reiiciendum tale vinum a pauperibus. Licet enim vinum ſit imperfectum, & aliquo modo cor

ruptum, quinta tamẽ eſſentia illius nullo modo eſt leſa. Alia via extrahẽdi quintam eſſentiam abſq; vllo labore vel igne eſt hæc. Recipe nobiliſſimam aquam vitę quam poteris reperire, ponatur in vitrum cum collo longo, habente in ſummitate foramẽ, quod debet claudi, & lutari cum tali cera, vt infra docebitur. Vertatur vitrũ, et cum collo imponatur in fimum, ſicut ſupra multoties eſt dictũ: ita quod groſſicies materię reſideat in fundo ipſius diſtillatorij, et quũ aliquandiu longo tempore fuerit in fimo ſepultum, denuo extrahatur ab ipſo leniter in forma, ſicut eſt impoſitum. Cuius forma eſt hæc.

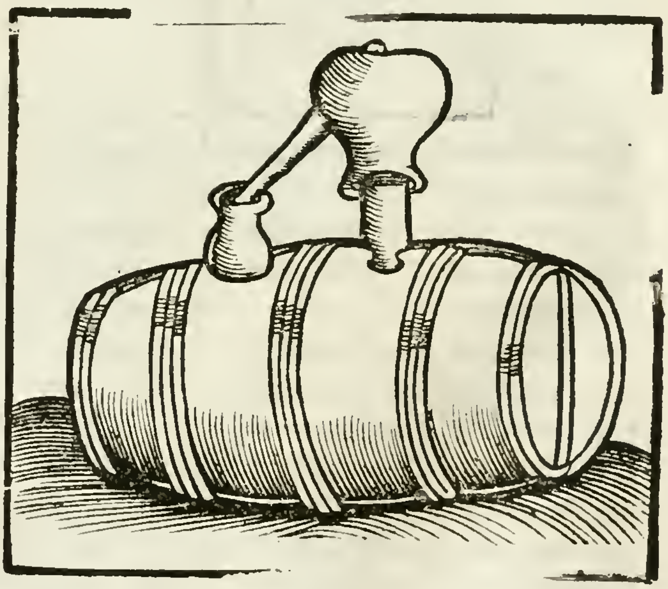
Tunc videbis ſeparationẽ puri ab impuro, & ſubtilis a groſſo: et omnis materia groſſa erit circa collum vitri. Accipe ergo ſtilum ferreum ſubtilem & acutum, infigatur ab inferius in ceram, vſq; quo ſit perforata vſq; ad aquã. Poſtea extrahe ſtilum illũ, & exibit groſſicies materiæ terreſtris, quæ in collo diſtillatorij reſidebat. Et poſtq; totã diuiſeris vſq; ad ſubtilitatem quintę eſſentię, vertatur diſtillatoriũ cum digito obſtruſum: & reſiduũ quod in vitro permanet, eſt ipſa quinta eſſentia. Sed tamen non eſt ita precioſa, ſicut illa de qua ſupra diximus. Simili modo poteſt capi aqua ardens, in vitrum poſita, directe vt nõ vertatur, & ita ſepeliatur in fimo per aliquod tẽpus. Poſtea colligetur materia groſſa: quæ reſidebit in fundo, a ſubtiliori permanente circa collũ vaſis: tamẽ etiã nõ eſt ita efficax ſicut prima. Attrahit tamẽ omnes virtutes herbarum: & aliarũ materierum, & ideo nõ eſt omnino vilipendenda. Reperiuntur etiam multo faciliores vię pro inopibus & pauperibus, qui non poſſunt oleum & operam huic operi ſemper impendere. Sed tamẽ pie cõſulo, vt primã viam ſecteris, quũ ſit optima & excellentiſſima, & ſit paruo admodũ labore, & pauco argento. Nec te pigeat paruũ in hoc tempus terere, & aliquantulũ nummorũ elargiri. Inuenies etenim, quum fuerit perfecta, millenariũ fœ

ali⁹ modus extrahẽdi quintã eſſentiã

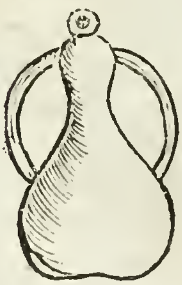
quinta eſſentia muſti.

nus in ipſa. Si aūt volueris extrahere quintā eſſentiā de dolio vini tēpore autumni, dū adhuc eſt nouū, & in vaſe bulliēs, Quū ergo volueris ſpiritus educere ex ipſo dolio, abſq; omni detrimento vini, fac fieri ex duro & robuſto ligno valde ſicco cannale vnū in magnitudine brachij, & fac pari modo fieri colatoriū amplū, quod ab interius et ab inferius habeat groſſitudinē pollicis, vel paulo plus: et habeat lōgitudinē duarū palmarū. Intrudatur ergo cannale prędictū in dolium eo mō, vt nō ſit poſſibile ipſum facile amoueri: & vas ipſum vndiq; obturetᷣ meliori via qua poteris. Et cū oīa fuerint bene obturata & clauſa, pone tres aut quatuor calamos ſtramineos circa ipſum cannale, qꝛ ſi nō ita faceres: totū vinū a dolio ſecederet & emanaret, & ſup cānale imponatᷣ alemb, & oīa cū lintheo optime circūuoluātur: poſtea cū luto ſapiētię lutētur. & de alia parte vaſis pones receptaculū, & ſinas ita ſtare, donec vinum ſit defecatum & depuratum: & omnes ſpiritus in receptaculum tranſibunt: & hoc fit abſq; vllo nocumento vini.

Forma autem vaſis eſt hæc.

Poſt q; vero omnes ſpiritus fuerint collecti, mittātur in diſtillatorium ſiue in circulatorium Hermetis. Cuius figura eſt hæc.

Melius tamen foret, q̄ dolium ſepeliretur in vinaceis, ſed oportet cannale eſſe ita longum, vt extra fimum appareat. ſuper quo ponatur alēbicus cum receptaculo, nullo modo vinaceā attingente. Et cū ita vna vel alia via ſpiritus collegeris in receptaculo, ponantur in pellicanum, & diſtillentur circulatorie, omni modo & via vt ſupra.

De modo extrahendi quintam eſſentiam a quatuor elementis ad reſoluendum in ea Solem pro auro potabili. Cap. 9.

DIctū eſt ſuperius ſatis, quid ſit ipſa quinta eſſentia, et cuiꝰ ſit operationis, et quomodo extrahatur a materia ſua, & modus extrahendi æque pro pauperibus ac diuitibꝰ, & cum qua nō ſolum vires auri, argēti, æris, et aliorꝫ metallorum, ſed etiā lapidū p̄cioſorū et herbarum elici ſolent, dum in eā immergant. Sed tamē nō ignoro, ꝙ plures ſtudioſos vltra progredi deſiderare. Cogor itaqꝫ referre, quod ex frequētiori lectione et auditiōe, experiētiaqꝫ (quæ rerum eſt magiſtra) cōſecutus ſum, ſcilicet modum extrahendi quintā eſſentiā ex vino, in qua quidē aurum, argentum, margaritæ, et lapides precioſi, aliaqꝫ metalla diſſolui poſſunt, ad faciēdum aurum potabile, qđ tamē magis congruit artiſtis, qui Alchimiæ riuulos ſcrutātur, ꝙ medicis. Et licet multi ſint veterū ſcriptores, qui doceāt modum extrahēdi quintā eſſentiā vini per ſeparationē quatuor elemētorꝫ, ita ꝙ in vnā redigantur ſubſtantiā et eſſe quod quidē ita ſubtiliatum, et tanꝙ ab humoribꝰ et omni ſuperfluitate quatuor elemētorum extractum, dici poteſt quinta eſſentia: ad reſolutionē Solis. Per hanc ergo nō ſolum poterimus ipſum reſoluere ſed etiam oēs eius vires extrahere, ita ꝙ poſſit ingredi aurum potabile. Sed certe quicunqꝫ pœnitus materiam ꝓſpexerit: potius alchimiæ ꝙ medicinę cōuenire iudicabit. Verum nō nego: veteres ꝙplurimos inueniſſe modos huiuſmodi: ad diſſoluēdum Solē: magis tamē aptauerunt ad alchimiam ꝙ ad medicinā. Hac ergo arte multi ſunt decepti: putātes fieri aurum ex tali quinta eſſentia. Et ꝙꝙ in multis ſit conſtans, et habeat pondus: nitorē: et clangorē auri, tamē noſtro tēpore id vera probatione falſum eſſe dijudicatur: quū in tenuiſſimas laminas minutim malleetur, & in aqua forti cū alijs mætallis reſolutū fuerit, vel etiā per anthimoniū (quod vltimū auri eſt ſuppliciū) probetur, vnde fictus & peregrinus color ad vnguē dignoſcitur. Ideoqꝫ Arnoldus de villa noua ait. Vinū in quo lamina auri quadrageſies aut quinquageſies extincta fuerit, apud quoſdam loco auri potabilis habetur. Vnde etiā Ioannes de rupeſciſſa ait: ꝙ melius fieret id vinū extinctionis laminarꝫ auri, ſi ipſum aurū fuiſſet calcinatū, et in puluerem ſubtiliſſimum redactum, vel qđ laminetur tenuiſſime, & poſtea in parua fruſta ſcindatur, quia ex ipſo facilius virtus extraheret, ſi ſit ita minutim ſciſſum, ꝙ ſi ſit laminatū. Sit tamē aurū naturale in mineris terrę repertū, nō qđ humana ſubtilitate & induſtria ſit factum. Hoc enī virtutē nullam habet, ad cōſeruandū vitā humanā, ſed ma-

gis eſt deceptio & obfuſcatio oculorum. Quis enim alchimiſtarũ au
deat ſe iactare, aurũ vnq̃ abſq; materia venenoſa (quę eſt mercurius)
cõpoſuiſſe. Et ideo reuera hoc alchimiſtarum aurum, licet colorẽ veri
auri habeat, formã etiam ac clangorẽ et pondus, tamẽ nõ habet virtu
tẽ ſicut aurum minerale. Talis ergo eſſentia vini poteſt ab ipſo vino
optime extrahi, ſecundũ opinionẽ et doctrinam veterũ. Quorũ ego
viam (omiſſis alijs verborũ ambagibus) enarrabo. Accipe aurum, et
mallea ſubtiliſſime, ad reſoluẽdum in formam potabilẽ coloris auri.
Quo per ſe, aut etiã alijs medicinis appoſitis, poterimus vti, vt infra
docebitur. Q; q̃ etiã ſit alia via reperta ad reſoluẽdum aurũ cũ aqua
forti, aut cũ aceto diſtillato, aut p̱ vrinã humanam diſtillatã, de qui
bus loqui nõ cõuenit in loco medicinę, quũ magis ſint corroſiua na
turę q̃ ſalubria. Et quamq̃ poſſit huic materię acutę aliquid adimi,
vt q̱dam volunt, tamẽ non eſt ſecurũ, & non bene credibile. Et ſi fie-
ri poſſet: nollẽ tamẽ eo vti. Philoſophi enim noſtri dicunt, inter duo
dubia certius eſſe eligendũ, & incertius fugiendum. Eam ob cauſam
monſtrabimus faciliorẽ & ſubtiliorẽ viam ſeparandi quintam eſſen
tiam a quatuor elemẽtis: et in vnũ eſſe digerẽdi, p̱ acuitatẽ quę in ipſa
eſt mixta, cũ ſubtilitate, p̱ quã aurũ et argẽtum et alia metalla poſſunt
reſolui. Etiam extrahẽdi virtutẽ ex ipſa, vt in formam potabilẽ, aquę
ſimilẽ reduci poſſit: p̱ quam acuitatẽ ipſa metalla reſoluunt, & per ni
hil aliud: dũ quatuor elemẽta nondũ ſint ſeparata, et terra ipſa calcina
ta, ſiue per aduſtionẽ facta & verſa in ſalẽ: calcẽ: vel cinerẽ: in forma
cuiuſdam lapidis, dicti ab aliquibus antiquorũ Lapis philoſopho-
rum. Et vię ſunt duę. De cõmuniori aliquid factum, cum diſcretiõe
extrahitur de vino ſupra dicto: in quo eſt magnus labor. Taceo (ſicut
prius docui) ipſam ſubtilẽ ſubſtantiã tanq̃ animã: a groſſo: hoc eſt
ab ipſo corpore ſegregatam, per ſuam ſubtilitatẽ rẽ aliquam ſubtilẽ
ſubtiliorẽ poſſe facere & penetrare, per quod vires & efficacia eius mi
rũ in modũ multiplicatur. In tali ergo eſſentia poteſt extrahi virtus
cuiuſlibet rei: ſicut Solis, Lunę, & aliorũ metallorũ: margaritarũ, lapi
dũ p̃cioſorũ, herbarũ et cetera id genus alia, ſed nõ poteſt diſſolui au
rũ. Alia aũt via eſt: q̱ ſeparando ab ipſa quin. eſſen. aerẽ, ignẽ, aquã,
& terram: poſtea apponendo p̱ calcinationem terrę alijs qualitatibus,
& in vnũ ſublimando: per crebram diſtillationem circularem, et dige
ſtionem poteſt diſſolui aurũ. Modũ aũt faciendi talem eſſentiam, du
plici via intelliges. Primo q̱ & qua via ſeparanda ſint quatuor elemen
ta, et quõ iterũ poſſint in vnũ corpus redigi. Et hoc mõ ſecũdũ quoſ-

dam lapis philoſophicus videtur compoſitus: & per eiũs latentẽ & occultam vim oĩa mineralia metalla poſſunt reſolui, ad tingendũ, colorandũ, et coagulandũ Solẽ & Lunam, et alia. Secundo quomodo ſit ſeparanda terra, extracta quinta eſſentia: per quã virtus terrę elicitur, et per quam etiã poteſt reſolui aurũ vel argentum & alia metalla, & poſſunt redigi in formam & ſubſtantialem potum humanę vitę conſeruatiuum & reſtauratiuum. Cap. 10.

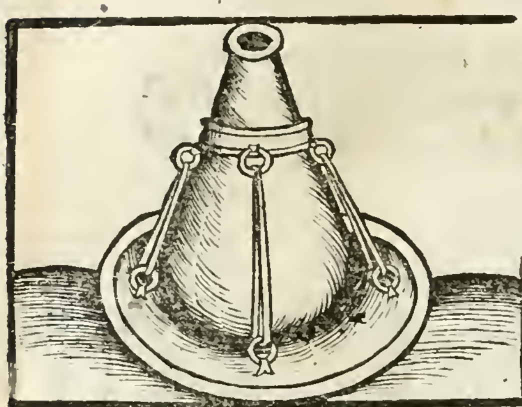
Quõ fiat quinta eſſentia ad reſoluendũ Solem pro tincturis.

RECIPE ergo de vino rubeo meliori quod inuenire poteris, et qđ nullo modo ſit ſophiſticacũ, vt ſupra diximus, & diſtilletur per tres vices in fumo tali.

Hęc autẽ fornax ab aliquib⁹ appellatur Balneũ Mariæ. Eſt tamẽ differẽs ab eo de quo ſupra dictũ eſt. Quare ſuprema pars, id eſt alẽbicus, qui recipit ſpiritus, et ipſos reddit, debet ſtare in aqua tepida: & debet per ipſam aquam regi, ita vt vinũ diſtillandum eo minus aliquam cõplexionem igneam amplectatꝰ, quæ per multas & varias diſtillationes difficillime abſtraheretur: et magis per cõſequẽs eſt nociuũ ꝙ proficuũ humanę naturę. Sic vt aperte videre poteris ipſum cãnale diſtilltaorĳ, in quo eſt vinũ, tranſgredi & tranſire per ipſam aquam tepidã. Sed aliud balneũ marię, de quo ſupra eſt dictũ, habet infimam fornacis partem ſicut caldare: in quo debent poni omnia vaſa et inſtrumenta diſtillatoria cũ aqua, et ſuperior pars, quę eſt alem.

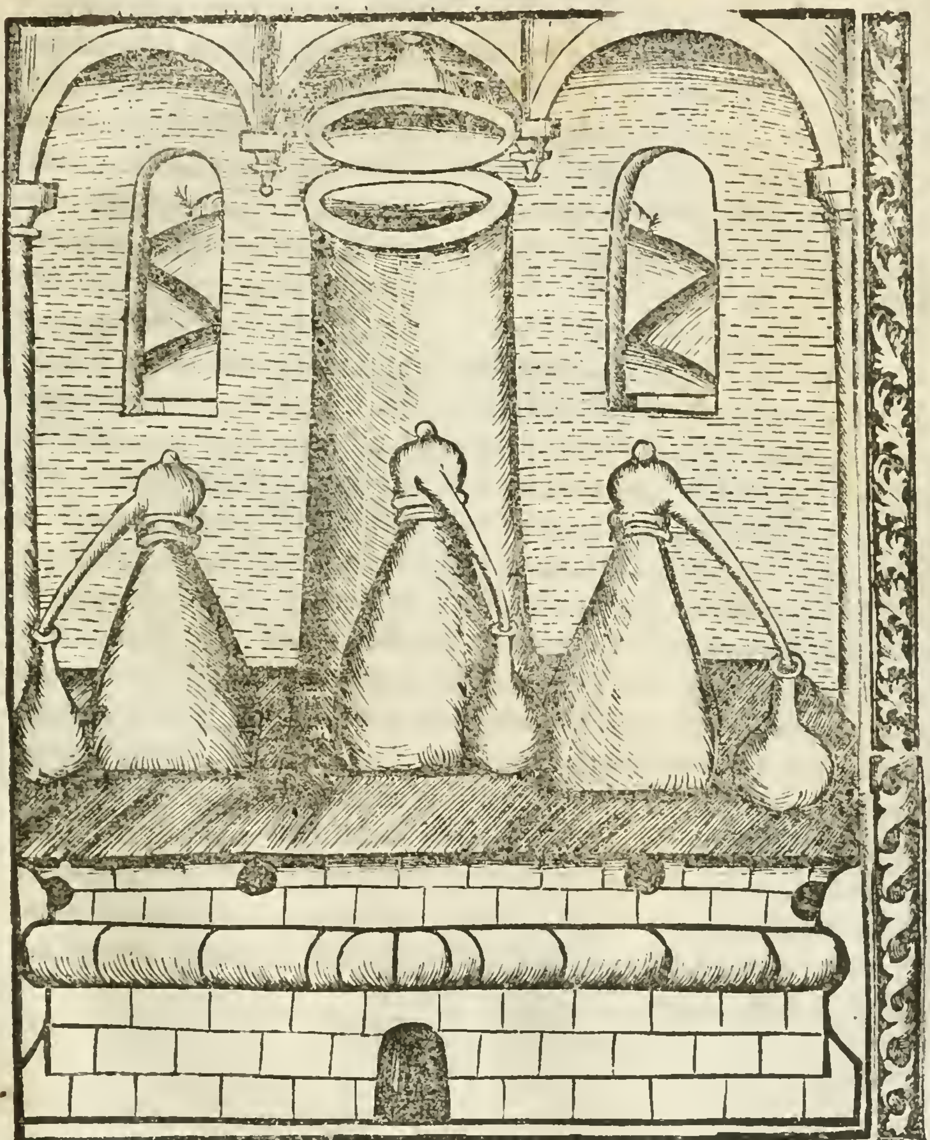
in nulla aqua debet ſtare;ſed proprie ipſa cucurbita:in qua eſt vinū. quod debet diſtillari. & hoc eſt balneum mariæ;Et quandocunq; in primo balneo caldaris aliquid eſt diſtillandū,adhibēda eſt opera,vt habeantur diſci ſiue circuli plumbei magni & parui:ſuper quibus ipſa vitra debēt ligari,ne ex calefactione aquę balnei hinc inde agitentur & rumpantur. Forma hæc eſt.

Et nota,q̄ in tali balneo caldare debet eſſe immuratū:&in latere fornacis habeat longū cānale de cupro vel ferro,in qđ injciantur carbones,qui debēt eſſe ſubtus caldare ignеſcentes,vel q̄ calor ipſe carbonū reuerberet cōtra caldare,quia in ipſo cannali non poſſunt aduri ea ex cauſa,q̄ multa ſunt foramina in fornace,et etiam propter clauſionē cannalis.Itē alēbic⁹ qui in aqua ſtat,debet eſſe de cupro & ab intus ſit ſtannat⁹.Et ſuperius & inferius vaſa inſimul cemētētur,&in exteriore parte,vbi ſunt iuncturę,cū ſtāno lutenī optime:ne aliqđ aquę poſſit ab hac abire.Quū vero aqua fuerit calefacta,aperiatur pullus ſiue lixale inferius,& emittatur aqua calida:imponēdo de nouo aquā frigidā,quia ex hoc aqua vitæ melioratur in diſtillatiōe: & eo minus calidā et igneā naturā ad ſe attrahit.Inſtrumētū vero vel vas in quo aqua cōtinet,debet eſſe de cupro vel auricalco:et ſit latū in modū vnius palmæ,vel paulo plus:& in medio habeat foramē,& circuitus q eſt ab extra:ſit latus & ſpiſſus duob⁹ digitis,&ponat̄ ſuper ipſum caldare qđ eſt in fornace:& foramē caldaris non ſit maius ipſo foramine,qđ in diſtillatorio eſt,&oīa bene lutentur cū luto ſapiētię, vel cū luto immixt⁹s lanis,quæ a tonſorib⁹ panni rejciunt̄,Quū ergo vinū tuū ita in caldare impoſueris, oīa lutata & cementata in loco ſuo permaneāt,donec tantū de vino diſtillaueris,quantū tibi ſuffecerit vel libuerit:quia ſi tolleres aliqua,maiorē haberes penā reſtruēdi, ſi forſan non ſatis vini haberes:& ideo in caldare inferiore eſt lixale:per quod debet emitti aqua, quū vinū fuerit diſtillatū.Et quū nō fuerit plus efficacię in ipſo vino:aliud debet inponi a parte ſuprema, vbi eſt paruum foramen,in quod immittatur colatoriū; per quod implebitur diſtillatoriū. Deinde optime claudatur,vt nullus vapor poſſit exhalare,& claudatur in ſtrumento ſtanneo.

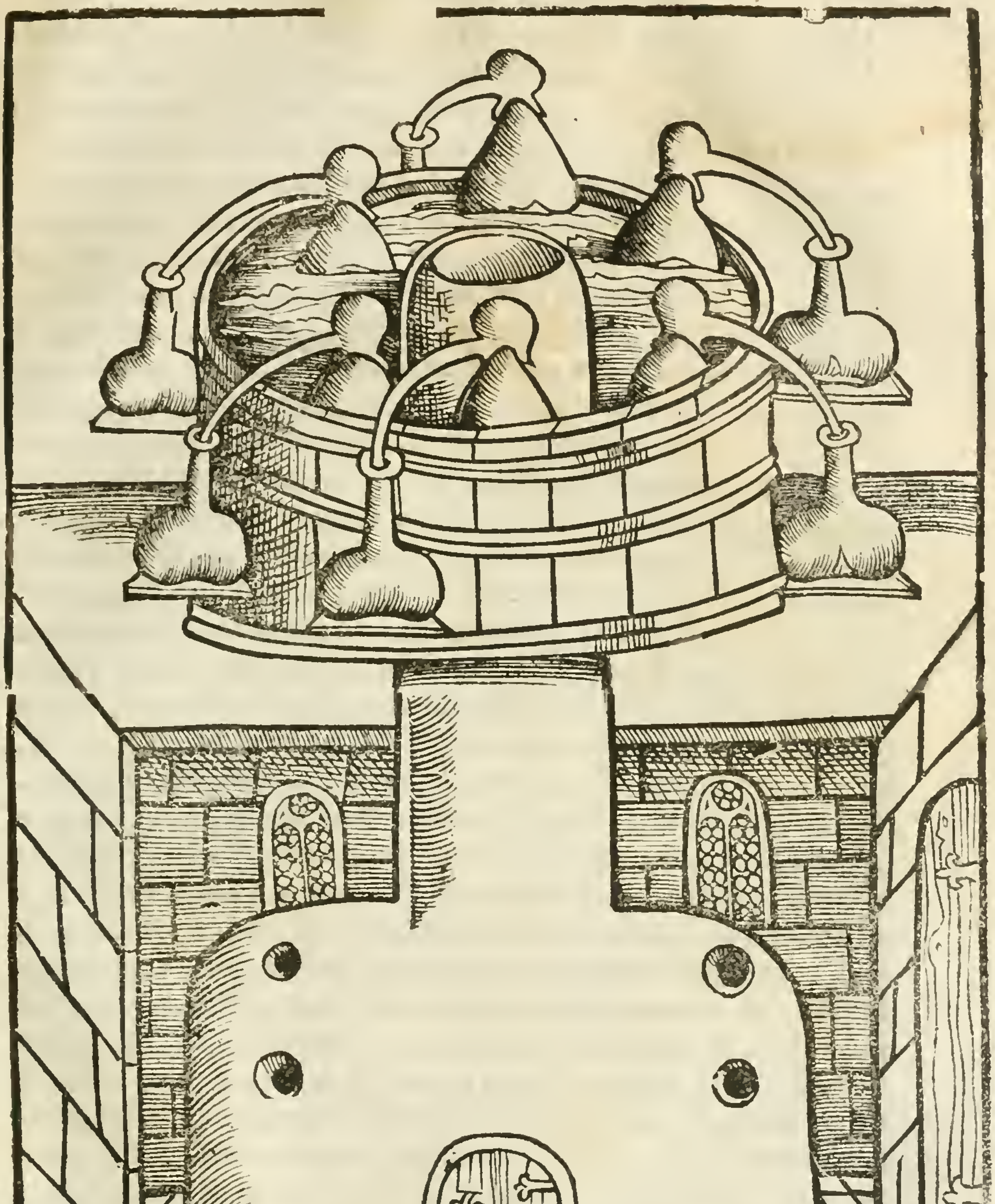
Et lutetur cum luto facto ex crinibus. Et ſcias, quod paucæ tales forna ces reperiuntur apud artiſtas noſtros. Quum ergo omne vinum tuum diſtillaueris, reſeruandum eſt flegma: quia infra de eo dicetur. Ipſum vero vinum ita diſtillatum, iterum ponatur in balneo, de quo in principio diximus, vel fiat in furno accidioſo per arenam. Cuius forma hic eſt depicta.

Forma fornacis vna cum balneo

Si autem nō velis ponere in fumo accidię, ponatur in balneo, vbi ſint multa vaſa diſtillatoria ſimul, & quodlibet ſit poſitū in circulo ſuo. Omnes vero circuli in vno annulo ſiue tripode cōplectantur. Et balneū ſit ita factum: ꝙ fornax fiat in inferiore parte alicuius domus, & ſit lata: ſicut ſextarium: vel ſicut tres quartæ vnius vlnæ: & fiat ex cupro cooperculum. Locus vero vbi carbones debent inijci, ſit factus ex lateribus muralibus: vndiquaꝗ optime lutando in ſpiſſitudine duorum vel triū digitorum. Et cooperculum ſit ita factum, vt cum clauſum ſit: calor ipſe: qui ad id aſcendit' poſſit iterum regredi vſꝗ ad pedem fornacis: & optime claudatur vbiꝗ: vt calorem conceptum non poſſit facile amittere. Hoc ergo cannale ſit ſupra fornacē, & infra cannale ſit craticula per palmam vnā, ita vt cineres poſſint dilabi in fundū. Fornax vero debet eſſe quadrata, & in quolibet quatuor angulorū habeat foramen ſiue ſpiraculū: per quod fumus poſſit exire. Et ipſum cānale habeat feneſtram diſtantem ab ipſa fornace per vnam palmam: per quam feneſtram carbones debent inijci ; & ſemper optime claudatur cum aliquo inſtrumeno, ad hoc facto: quod debet eſſe ita ſpiſſum, ſicut eſt ipſum cannale. Ignis vero ſemper moderetur et temperetur per ipſa quatuor foramina angularia, cum aliquibus regiſtris obſtruſorijs ad hoc aptis et idoneis, & ita calor ꝑ cannale trāſibit vſꝗ ad cooperculū cupreū, & nemo ſciet vnde ille ignis poſſit venire. Et fiat vas ligneū in magnitudine et circumferentia rotę currus, vt ipſum cooperculum cupreum penitus circundet. In quo vaſe debet imponi aqua, ita vt ipſum cooperculum totum ſtet in vaſe aqua pleno vſꝗ ad mediam partem vaſis. Vas autē ſit altum quatuor aut quinꝗ cubitis, & per duos cubitos a fundo vaſis fiat cooperculum ligneum, cum multis foraminibus: ita ꝙ cucurbita quęlibet in quodlibet poſſit intrare foramen. Et ſuper quamlibet cucurbitam ponatur alembicus, et infra quemlibet alembicum receptaculum ſuper cooperculo vaſis maioris: & optime omnia cementētur & lutenť, ſcilicet ſuꝑ ipſum vas cooperculum, ſuper ipſa foramina cooperculi cucurbita, ſuꝑ cucurbitas alembici, & receptacula circa ipſa, & ſic habebis calorem ad hoc opus ſufficientem, & ignem ſecretum.

Forma fornacis eſt hæc,

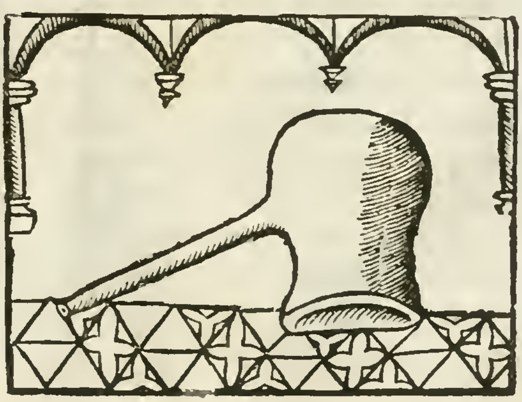
Quū vero ſcire volueris, quando oēs ſpiritus ab ipſo vino ſint diſtillati & ſegregati, inſpice alembicum, & quando videris in ipſo guttas quaſdā diſtillantes, tunc certiſſimum ſignum eſt, nihil amplius de ſpiritibus reſtare: & tunc ipſa aqua in alemb. aſcendit. Amoue ergo receptaculum, & flegma quod eſt in ipſa cucurbita ponatur ſeorſum, & cuſtodiatur, & imple iterū cucurbitā aqua vitę, ſuperimponendo alēbicum: & bene obturetur cū cera tali: vt infra docebitur: ita vt nullus ſpiritus poſſit exhalare: & diſtilletur p cineres in furno accidię. Sed eſſet melius, ſi diſtillaretur in balneo mariæ. Quū aūt volueris cognoſcere, quādo oēs ſpiritus a vino ſeceſſerint, ſemp per priora indicia tibi patebit: aūt poteris etiā ex ipſo alēbico capere de aqua vitę, guſtādo ſi quippiā aquoſitatis remanſerit, & hoc eſt certi⁹ certo. Quando itaq; ſecundum noſtrā doctrinā hoc in balneo marię vel in furno accidię ita diſtillaueris, cape ipſum flegma, quod in ipſis diſtillatorijs remāſit, & diſtilletur octo aut nouē vicibus, omni vice flegma remanēs cum priori coniungēdo: & hoc fiat toties: quouſq; ipſa aqua vitæ in igneā ſubſtantiā conuertatur: ita q ſi ex ipſa madefiat pannus: & accenſus fuerit, q ſtatim cum ipſa aqua cōburatur. Si etiā vnā ſolā guttā olei oliuarum immiſeris: ſtatim in fundum merget, & nunq; vlterius aſcendet, quantumuis ipſum vas moueatur et cōcutiatur. & ita habes quintā eſſen. ipſius vini, a quatuor elementis ſeparatam. Et nota pręcipue, q oēs rimæ circa & circum alembicum et alia vaſa quamq; bene obturatæ ſint cum terra virginea, hoc eſt argilla, nō tamen debes ceſſare inuoluere cū trib⁹ vel quatuor pannis lintheis, qa quāto melius clauduntur, tāto minus ſpiritus euaporāt. Nota etiā, q qñ primum ipſa aqua vitę imponitur, de decē cantaris nō diſtillabis niſi vnū vel alterū ſemis, & omne reſiduū quod in caldari permanet, nullius eſt valoris: & nullā penitus habet virtutē, et dicit̄ ipſum flegma, hoc eſt ipſa aqua: ex qua cōponitur aer, ignis, et terra. Ita diſtillabis cantaros ſexaginta: & ex prima diſtillatione vix habebis ſeptem cātaros. In ſecunda vero vix quinq;. In tertia vix duos vel tres, et ita quāto plus diſtillaueris, tāto minus habebis, et qđ in vltimo erit diſtillatum, id erit puriſſimum, ſubtiliſſimum, et optimum ad aurū potabile componendum, in qua etiam poteris ſoluere Solem.

Quum vero per tres vices ipſum diſtillaueris, erit ſubtiliſſimum. Et ideo niſi bene præcaueris, omnis virtus ipſius facile exhalabit. Cape ergo colatorium, quum volueris mittere de vno vaſe in aliud,

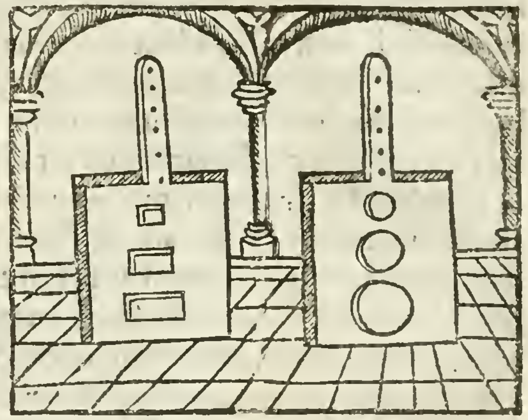
& imponatur in vas cui immittis vinũ: & circunquaq; obturetur cũ cera tali, vt docebitur hic infra, & aliud vas ſuperimponendo: ita ꝙ collũ penitus in colatoriũ præcipitetur. Et pari modo vndiq; lutabis collum colatorij. Et hoc facto, ſinas vinũ in aliud vas de ſuo fluere, & minus exhalabit virtus. Sit aũt colatorium in longitudine vnius palmi. Modus vero faciendi cerã ad lutandũ, eſt talis,

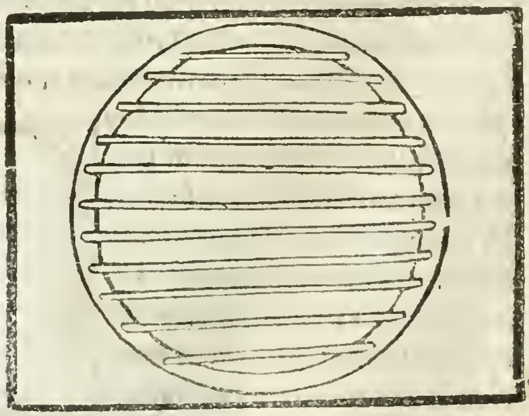
Recipe reſinæ pini libras duas: fundãtur in vaſe terreo, ab intus bene vitreato. Poſtq; aũt ita erit: habeas aliũ cacabũ, vel vrceum terreũ, in quo ſit aqua limpida: & ſuper vrceo imponatur de ſtramine. Poſtea funde ſup hoc ſtramen ipſam reſinã in alium vrceum, & omnis impuritas eius reſidebit in ſtramine. Si vero videris ipſam non ſatis eſſe depuratã, recipias ceræ virgineæ librã ſemis, olei oliuarum duo aut tria coclearia: vel ſi non haberes oleũ: ſume tantũ de butyro, fundantur omnia ſimul. Poſtea agitetur cũ ſpatula, donec frigeſcat, poſtea manu operaberis: & ipſam omnino parabis. Et cũ hac cera debent lutari omnia vaſa et diſtillatoria, in quibus aliquis voluerit conſeruare aquã vitæ. Vaſa vero ſint optime adæquata & polita. Poſtea ſuperimponatur vitrũ tenue quaſi operculum, & denuo lutetur cũ cera ſupradicta. Nota etiã, ꝙ quũ tale vinum fuerit duabus aut tribus vicibus diſtillatum: poteris accipere ſpongiã ſubtilem, quæ debet ſcindi in fruſta, ita magna, ꝙ ab omni parte poſſint attingere cucurbitã in parte ſuperiori, & debet alligari prædicta ſpongia cũ tribus vel quatuor funiculis extra eminentib⁹, quando ſupim poſueris alembicum, ita ꝙ ſpongia nõ poſſit in fundum diſtillatorij cadere, & intingatur in oleũ oliuæ, & parũ iterum exprimatꝰ, ne forte ipſum oleum in cucurbitã incideret, et cum ipſa materia diſtillãda miſceretur, & alẽbico ſuperimpoſito claudatur cum cera præfata. & ipſi ſpiritus optime per hanc ſpõgiam diſtillabũtur: et ipſum flegma p hoc nõ trãſibit cauſa olei. Et hoc mõ plus in vna diſtillatiõe operaberis, q; in trib⁹ aliis. Alẽbicus tamẽ ſit factus abſq; duplici margine, ſicut fiunt alembici ceci: excepto ſaltem ꝙ non habent roſtra, ſicut illi. Cuius forma eſt hæc.

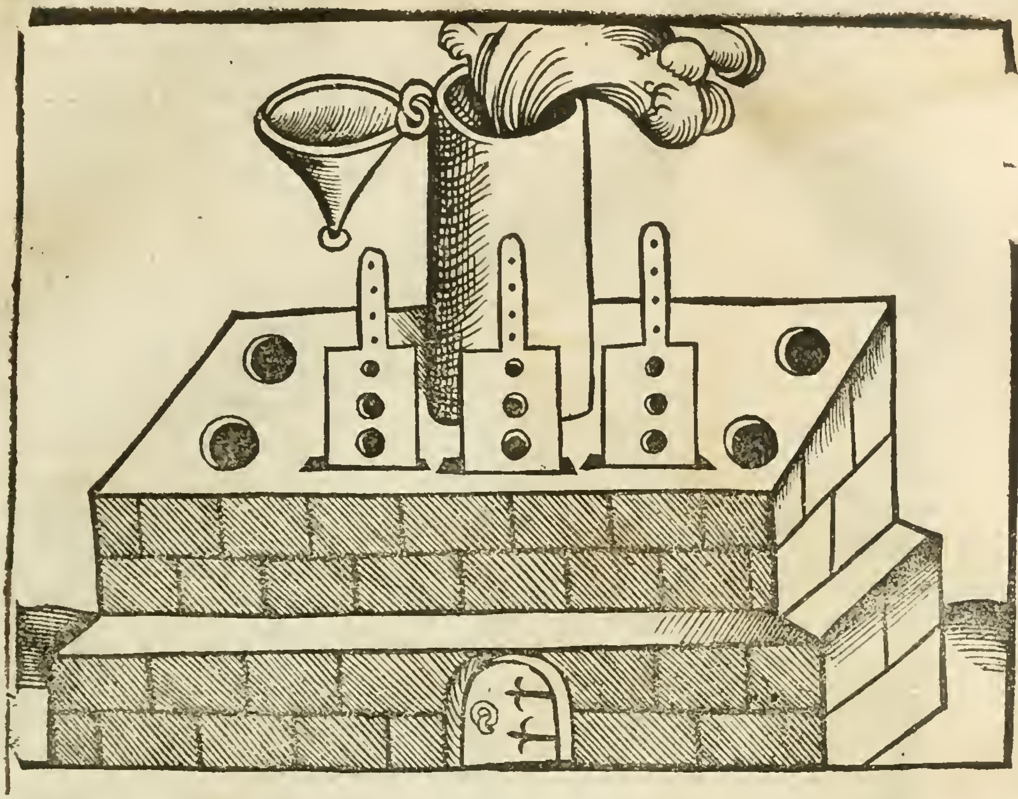
Poteris etiã facere quatuor capellas ſiue ſedilia, ita vt in quolibet ſtet vna cucurbita, in qua materia diſtillanda ponatur, ſc; vinũ ipſum ita diſtillatũ: vt ſupra dictũ eſt, & ita breuius & facilius ad optatũ effectum poteris peruenire. Cannale vero quod in medio eſt, non ſit altius q; eſt ipſa fornax: & poteſt fieri ipſum cannale quadratũ, de lateribus non coctis. Et intra quemlibet angulũ fiat feneſtra, in latitudine & lõgitudine quatuor vel quinq; digitorũ. Et ſint feneſtrę factæ cum margine: ita q deorſum poſſint mitti quędã inſtrumenta ferrea, ſiue regiſtra, ad temperandum ignem. Oportet autẽ vt talia regiſtra ſint ita grandia, vt totus margo feneſtrę ex ipſis impleatur, per quam calor poſſit exire. Hoc autẽ inſtrumentũ ferreum habet palum, multa foramina habentẽ, quæ ſint ſegregata vnũ ab alio, per ſpaciũ digiti obliqui vel tranſuerſi, ita q ſi magnum & ingentẽ volueris habere calorẽ, ipſum ferrũ ſuſpendatur altius, & in foramine inferiori ponatur reſtaculũ. Si vero deſideres ad opus exiguũ calorem, ferrũ ſuſpenſum demittatur ab alto, quãtũ volueris. Forma aũt dictorum regiſtrorum eſt hæc. Subtus autẽ cannale ſit craticula, ſuper quã carbones ponanť. Cuius forma eſt hęc.

Poteris etiam habere regiſtra facta, quę habeãt tria, vel quatuor foramina, vel plura, ita q altius ſit minimum, & inferius ſit maximum. Et quanto magis leuabis regiſtra, tanto magis habebis de calore, et ſic poteris facere ignem paruum vel magnum, ad libitũ tuũ.

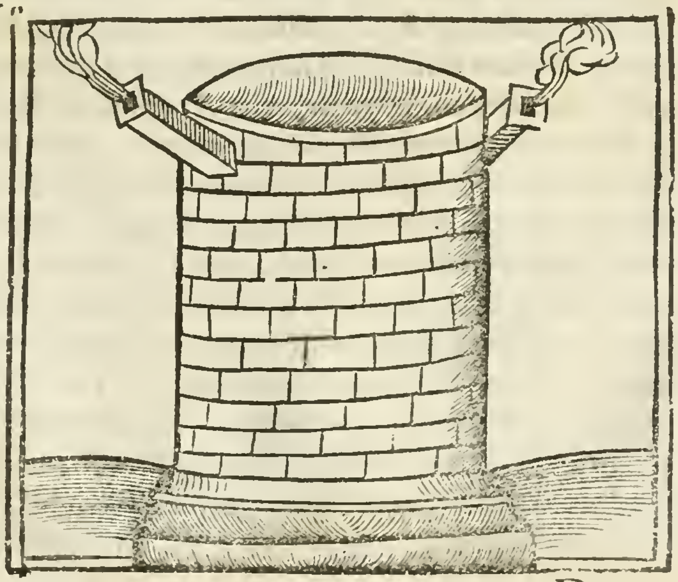
Forma fornacis, ad ſeparandum quatuor elementa

Hęc fomax eſt facta ob duas cauſas. Prima, quia in ipſo poteris facere paruum vel magnum ignẽ, ad diſtillandum fortiter vel leniter, ſicut placuerit. Secunda, quia cum ſemel fuerit calefacta, non facile infrigeſcit: & ideo nõ multi carbones perduntur. Et nota, ꝙ ipſa diſtillatoria non debent extrahi vel imponi, niſi prius fuerint infrigidata, & hoc poteris facere, aliquod regiſtrorũ in fundum mittendo, & nihilominus alia habebunt operationem ſuam. Et quando iterum impoſueris vas plenũ aqua vitæ, ignẽ ad placitum tuũ reges: donec ſufficientiam materię habueris. Quatuor autem elementa debent ita ſeparari. Accipiantur omnes aquæ prædictæ: ſimul congeſtæ, & ponãtur in caldare primę fornacis, vel in magnam cucurbitam, Si autem non poſſes habere magnam cucurbitã, ponatur in plures paruas, & diſtilletur in vna ex prędictis fornacibus, et ab ipſa extrahatur flegma vſqꝫquo nihil vltra exeat, lento quidem igne, ſicut ſi eſſet in balneo marię. Et quum fuerit ita diſtillatum vſqꝫ ad finem, amoueatur receptaculum, & inuenies illic flegma. Et in ipſa cucurbita vel caldari re-

manet materia nigerrima, ſicut eſt pix liquida. Aliqui vero breuitatē inquirentes, imponunt in vas vel capſiam ferream ſuper lentum ignē carbonum, donec illa nigra ſubſtātia appareat ſicut pix tenuis: & hęc ponatur in cucurbitam. Poſtea ponatur de alio flegmate in capſia: & fiat ſicut de prima, & iterum materia nigra ponatur cum alia. Et hoc facies toties, donec nullum flegma remaneat. Et iterum materia nigra ponatur in cucurbitam, et ponatur in arenam, et extrahe ſuperfluā humiditatem ab ipſa: & poſtea infunde quintā eſſentiam, quā prius ab ipſo abſtraxiſti, in ſpiſſitudine quatuor aut quinq; digitorū, & bene miſceantur inſimul: & ponantur in balneo marię, ad digerendum Poſtea diſtilletur per alembicum. Et cū ita aqua fuerit diſtillata, fundatur iterum ſuper feces: et iterum diſtilletur: et iterum digeraturatq; diſtilletur. Et quanto ſepius hoc feceris, tāto melius erit. Et hoc quod in ſeptima diſtillatione eſt diſtillatum: appellatur ſanguis humanus quem alchimiſtæ maxime inquirunt: & eſt ipſe aer. Et ita habes duo elementa in virtute quintę eſſentiæ exaltata, quæ ſunt aer & aqua. Poſtea cape materiam nigram, de qua ſupra dictum eſt, quę in diſtillatorio remanſit, & diſtilletur in arena per alembicū: & ab ipſa ſepara oleū ſuum, qui eſt ignis. Et quando nil in ea remanebit, ſeruabis hoc oleū ſegregatim: & in fundo cucurbitæ inuenies materiam nigram: ſiccam quæ eſt ipſa terra. Ex qua poteſt fieri fermētatio: ad vniendā & acuēdam quintam eſſentiam. Et in ea quinta eſſentia poteſt reſolui aurū, & omnia alia metalla. Et quando videris in alembico guttas diſtillātes, ſicut eſt clarum oleum, tunc remoueatur receptaculū, & maius anteponatur (ſicut ſi velis facere aquam fortē) cauſa ſpirituū, qui in ipſum intrant. & non fiat ignis magnus, per horas viginti quatuor: q̄a illa nigra materia aſcenderet in alembicum: & de ipſo tranſiret in receptaculum. Vltimo aūt quum nihil plus de oleo apparebit, ignis magis eſt augmentandus, donec guttæ omnes ex alembico receſſerint: & in fundo remanebit materia nigra, ſicca, et combuſta, oleus ſicut aliqua alia materia combuſta. Poſtea habeas flegma, ſicut prius eſt dictum, & ponas in capſiam, vt iam ſepius eſt narratum. Et cum per crebras ebulitiones fuerit conſumptum, recipe de illa aqua, quæ remanet poſt diſtillationē aquæ vitæ, dum eſt depurata, ita q̄ habeas vnā librā fecum, & quatuor libras aquę prędictę, et miſceantur bene inſimul, et ponantur in vrceū vitreatū de terra, et quum feces per quietem in fundum receſſerint, coletur: et ſuper feces iterum ſuperimponantur

quatuor libræ de aqua prædicta. Et hoc fac toties, vt omnis fetor ex il la materia nigra recedat. Et niſi hoc ita feceris, oleum & operã perdes. Quia niſi ita ſuperinfuderis quintam eſſentiam, & rurſus ab ea diſtil laueris, ſicut ſupra dictum eſt: nihil omnino valebit. Terrã autem ni gram ſic lotã & purificatã deſiccabis, et fac puluerem ſubtiliſſimum & immiſce cum duobus elementis prædictis rectificatis, ſcilicet aqua et aere, quæ prius ſanguinem humanum appellauimus: et ponatur in balneum mariæ per tres dies, & tres noctes, vel paulo plus. Poſtea iterum diſtilletur: et aqua quæ venit ex hac diſtillatione, dicitur aqua ignea rectificata. Et ita habes tria elementa exaltata in virtute quintæ eſſentiæ. Poſt hoc cape illã materiã nigrã, et redigatur, comburendo in furno reuerberationis vel calcinationis in cinerẽ, habentem albedi nem calcis. Non tamen ſemper fit ita alba, quia aliquando retinet de rubedine, ſicut eſt rubedo ipſius combuſtionis. Sed ignis in furno re uerberationis aliquãdo nõ eſt ſatis validus. Ideoq; ad vitãdum ma gnum laborem: et multas expenſas, pones hãc materiam in ollam no uam terreã, & cooperiatur cooperculo: & lutetur optime luto ſapien tiæ. vel luto facto ex lanis, quas tonſores panni abijciunt, & ponatur in fornace calcis optime calefacta: & ipſam in tali furno calcinabis per tantum ſpacij, in quo poſſit aduri calx. Et hoc communiter fit in Ger mania ab aliquib⁹: in ſpacio duodecim vel quatuordecim dierum, cõ tinue faciendo ignem, ſicut fit, ad faciendam calcem. Poſt hoc, quãdo ex fornace calcis fue rit exempta, eo me lius poteris ipſam calcinare in furno reuerberationis. Et ſi prius feciſſes, anteq; in fornacẽ calcis cõſtituiſſes: longo tẽpore non potuiſſet calcinari.

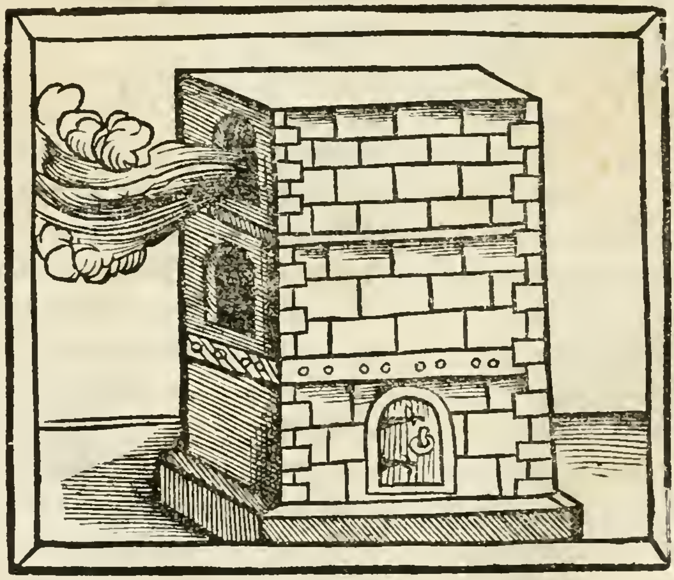
Si vero prima vice nõ erit ſatis vſta in fornace calcis, iterum impona
tur in candem. Et quum fuerit ſatis vſta, miſce cum ea aquã igneam,
de qua locuti ſumus: & ſinas ſtare per tres dies, & totidem noctes in
balneo mariç. Poſtea iterum diſtilletur. Et hoc fiat ſepties, & toties cal
cinetur in furno reuerberationis. Quũcꝫ ita ſepties diſtillata, et toties
recalcinata fuerit (Quod ex eo poteris conſiderare: quando acceperis
de hac terra, et poſueris ad aerem, et feceris ſiccari, et poſtea ſuperinfu
deris tres aut quatuor guttas aquæ prędictę, ſi non reſoluatur) tunc
habes certiſſimum indicium, ipſam ſatis eſſe pręparatam. Si vero ſol‑
uitur, iterum debet calcinari, et reuerberari, et diſſolui in balneo mariç
ſicut dictum eſt. Et hoc fiat toties: donec terra non vltra ſoluatur, et
tunc erit vere pręparata; et appellatur aqua vitæ, propter quod ab ea,
et per ipſam reſoluitur et ſubtiliatur aurum. Sed veriſſime hic eſt ille
lapis, et non ſal (vt dicunt quidam) qui dicitur lapis philoſophicus
rectificatus, et ipſa quinta eſſentia ab ſuis elementis quatuor ſeparata,
in qua latet ſpiritus ſeparatus a ſpiritu, hoc eſt a flegmate ſuo, quę eſt
ipſa aqua: et ab oleo ſuo, quod eſt aer, et ab aqua ignea, quæ proprie
eſt ipſa aqua, et ab ſuis fecibus aduſtis, q̃d eſt elementum terreũ. Et
illa eſſentia ita reuerberata, calcinata, reſolutacꝫ, et iterũ recalcinata, in
forma ſupra dicta, conuertitur in lapidem: cum quo fixantur omnes
ſpiritus. quia ſupremã habet virtutem ſpiritualitatis, et infimã virtu
tẽ corporalitatis. Et ideo dicit Hermes. Supremũ eſt, q̃d eſt inferius,
et inferius eſt quod eſt supremũ. Et eſt vnica eſſentia ad perficiendum
Solem: et alia quęcũcꝫ metalla reſoluenda: propterea ꝙ ſemper vim et
virtutem ſuam obſeruat, et habet omnem ſubſtantiam quatuor quali
tatum ſeu elementorum in vnam complexam eſſentiam: in quo ſecre‑
ta ſecretorum naturæ ſunt conteta. Et ideo dicit philoſophus. Lapis
de terra ſicut de quatuor corruptibilibus qualitatibus, ad cœlum, q̃d
eſt incorruptibile, aſcendit, idemcꝫ de cœlo iterum in terram deſcen‑
dit. Quod ſignificauit ꝑ verba prędicta, quũ aiebat, Supremũ eſt, q̃d
eſt inferius, et inferius eſt, quod eſt ſupremũ: ita ꝙ habet virtutem
quintæ eſſentiæ, ad fixandũ metalla ipſa, quæ ex terra oriuntur. Eſt
enim lapis elexir, et eſt ſicut criſtallus, qui perfectiſſime tenet de Mer‑
curio, matre omnium metallorum. Et quum ipſa quinta eſſentia cũ
lapide prędicto admiſcẽt, & adiungãtur folia auri, reſoluũtur per co
pioſam penetrationem: quæ eſt in ipſo lapide, & ſubtilitas ſupflua.
quę in ipſa quinta eſſentia latet occulta, in aurũ potabile conuertitur.

De modo extrahendi quintam eſſentiam, in qua poteſt reſolui aurū, ad faciendū aurum potabile. Cap. 11

DRomiſimus ſupra duplicem viā nos demonſtraturos, quomodo ſint ſeparanda quatuor elemēta & in vnam formam redigenda, ad reſoluendum Solem, lunam: & omnia alia metalla. De quā via ſatis ſuperq; iam ſuperius eſt elucidatum. Nunc vero ad ſecundam viam eſt procedendum, quomodo ſcilicet terra ſeparanda ſit extracta ipſa quinta eſſentia, per quam omnia metalla poſſunt reſolui: & in ſubſtantiam aquę potabilis redigi. Dicunt enim omnes phi loſophi vnanimiter, ꝙ poteſt fieri aqua vitæ, ad ſuſtentandam naturam humanam: et ad euitandam omnem egritudinem. Facitaq; aquā vitæ claram rectificatā: ita vt ardeat accenſa, vt ſupra diximus, Et nullo modo fac ſanguinem humanū: quia ſi aliquæ herbę vel aliud quiddam materialiū in ipſam fuerit immiſſum: ex ſuperfluitate, quę in ipſo eſt, perdent vires ſuas, & omnem bonū ſaporem & odorem amittēt: eſſet etiam horrendum vſui humano. Nec etiā fiat aqua ignea: quia talem calorem & acuitatem in ſe contineret: ꝙ omnia materialia (exceptis metallis) talem calorem ſuperfluum & igneum ad ſe traherent: ita ꝙ quum putares facere aquam vitę, potius aquam mortis faceres. Ex quo autem omnis virtus & perfectio eſt in ipſa terra, redacta in lapidem, vt ſupra copioſe declarauimus: ergo hanc terrā huic noſtrę aquę præſenti tribuimus, non facientes vel ſanguinem humanū: vel aquā igneam, & tunc appellatur vera quinta eſſentia, ſiue aqua vitę, & non aqua mortis. Et quanto ſepius diſtillatur per terram, tāto fit efficacior & melior. Et notandum eſt, ꝙ parum de hac terra: ſummā habet virtutem in illo opere. Sicut enim parum fermenti magnam et copioſam paſtam ad coquendum panem facit, ſic etiam minima huius terrę pars maximas erigit perfectiōes & virtutes humano corpori aptas. Et ideo eſt cauendum ab his, qui faciunt terram ex tartaro, aut qui comburūt vinaccam in cinerem: aut qui accipiunt calcem puluerifatā: vel cinerē vitium: & ſalicum, & dicunt hanc eſſe terram, de qua eſt noſtra locutio: quod plane eſt a veritate extraneum, quum dicat Geber eſſe lapidē & medicinam incompatibilem mixtionis rerū extranearum. Quando

ergo ita feceris aquam vitæ, rectificatam tribus aut quatuor vicibus, ita vt nullum indiciū humiditatis remaneat in loco vbi aduritur, ipſa terra a flegmate ſuo breuiori via qua fieri poteſt ſeparetur, ipſumq́ flegma ponatur in caldare, & coquatur vſq́ ad ſpiſſitudinem mellis diſſoluti ſuper ignē. Poſtea tolle ab igne, & ſine frigeſcere vſq́ in diem ſequentem, & videbis paruos lapillos in fundo vaſis, ſicut ſi eſſet ſal nitrum fuſum. Coletur ab ipſis deſuper exiſtens aqua & oleū, & fundatur alia aqua ſuper illam terram ſiue lapillos: miſce inſimul. Poſtea iterum ſinas reſidere, vt ſuperius. Et quum colaueris aquam, ponas ad priorem, & ſinas bulire ſicut prius. Poſtea infrigidetur per duos dies, vt ſupra, & inuenies lapillos albos, ſicut ſupra. Et hoc toties facies, donec nullus lapillus in fundo vaſis appareat. Poſt hoc omnes lapilli congeſti exiccentur optime: & ponantur in teſtam terream, aut in tigillum aurifabri: & ponantur ad calcinandum donec ad albedinem niuis ſit deducta in furno calcinationis vel reuerberationis.

Cuius figura eſt hæc.

Caue etiam, ne a nimio calore fundantur, quia oleum & operam perderes, licet ſint aliqui, qui dicant, ꝙ debent poni in fornacē calcis, vel in vitrearium, & ꝙ ibi debeat permanere, viginti & vno diebus, ſed certiſſime illa terra flueret ex nimio calore: hinc magis Alchimiæ q̄ medicinæ conueniret. Et ideo dicunt: ꝙ cum tali terra poteſt aliquis

abſq; dubio reſoluere Solem. Sed ſufficit, ꝙ calcinetur in ipſo furno reuerberationis : quouſq; ducatur vſq; ad albedinem niuis vel ſalis. Quũq; ita fuerit calcinata, ſuperinfundatur de aqua vitę ita rectificata vt ſepius dictum eſt, & diſtilletur per ſeptem vices, ſicut iam eſt monſtratum. Et in hac aqua poteris ſoluere folia auri, quia ipſorum vim ad ſe trahit. Et hinc fit aurum potabile mirabilis operationis, ad ſuſtentandam vitam humanam, ita ꝙ per ipſum omnes corporis morbi & egritudines tolluntur cum hoc vſi fuerimus. Et ideo dicitur, ꝙ facit hominem iterum reuiuiſcere.

Qũomodo extrahenda ſit quinta eſſentia a melle: quę intrat aurũ potabile. Cap.12

NVnc procedendum eſt ad ipſam quintam eſſentiã mellis, quõ debeat extrahi. Quũ ergo ipſam extrahere volueris, habeas bonam quantitatem boni et optimi mellis, a quo fauus nõ ſit adhuc ſeparatus, ſicut eſt, quando de alueari eximitur. Exprime mel a fauis abſq; igne : faciendo tres aut quatuor ſaccos ex panno colatorio, in longitudinem duorum cubitorum. Largitudo vero debet eſſe inquantum pannus ſe extendit. Hoc expleto, impone mel cum fauo in prædictos ſaccos, & diebus æſtiuis ponantur & ſuſpendantur ad ſolem. Et ſub quolibet ſacco ponas vas mundum, ad recipiendum mel diſtillans a ſaccis. Et ſi forſitan fuiſſet diebus hiemalibus, calefiat balneale vaporarium, ſicut in Germania apud locupletes habentur, & ſaccus pendatur ad parietem, vt ex calore balnei mel fundatur. Et quum omne mel fuerit liquæfactum, imponatur aliud in ſaccum ; & fiat ſicut de primo. Et hoc toties facies, donec habeas quantitatem ſufficientem : Et de fecibus facias fieri ceram, ſicut moris eſt. Poſtea habeas ſex vel octo vaſa terrea, de meliori terra quam poteris habere, quæ ſint facta quaſi in modum cucurbitę. Et quodlibet horũ vaſorum ſit amplum, vt poſſit tenere quindecim aut ſedecim libras. Et ſint in gutture ſtricta, in ventre vero lata, ita vt poſſis ſuperimponere alembicũ. Et habeat ab orificio ꝑ ſpaciũ vnius

palmę duas anſas in longitudine vnius parui digiti, ita quod poſſint per eas imponi & amoueri a fornace, & ab inferius ſint optime lutata. Quorum forma eſt hæc.

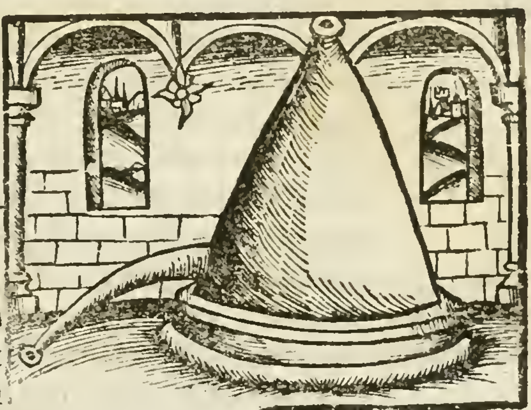

Et quū ita erunt omnia præparata, magiſter operis impleat quodlibet dictorum vaſorum vſque ad tertiā partē de melle, ita extracto, vt iā diximus: & reliquę duæ partes vaſis ſint vacuę, ita vt mel poſſit aſcendere & deſcēdere, & ponatur in furnū accidiæ. Cuius forma eſt hęc.

VIDE FOLIO XVI.

Et ſuperimponatur alembicus, et omnes rimulę circunquāque optime obturentur cum panno lintheo, fermentato ex argilla tenui. Et fac diſtillationē tuā lento igne. Quia ſi nimiū calefaceres furnū, mel ipſum in alembicum aſcenderet. Et ideo ſedula opera ſemper perſpicies, ſi vaſa ſint nimium calida, madefiant linthei panni, & circunquaque inuoluantur vaſa circa alembicum, non tamen ipſum attingant, vel quod aliqua gutta aquæ ſuper ipſum cadat, quia citiſſime alembicus rumperetur. Et lintheoli ſint inuoluti circa ipſum vas: donec frigeſcat, & ſic ipſum mel non poterit aſcendere, vel per alembicum diſtillare. Et prima aqua quæ ab ipſo melle diſtillatur: habet in ſe ſpiritus, qui aurum potabile ingrediuntur: & cum parum ſenſerint caloris, aſcendunt, & non permanent. Et ideo mel, quod a fauo ſuo eſt extractum per ignem: huic noſtro operi præſenti nil plane conducit. quia omnes ſpiritus ex eo adempti ſunt, expirauerunt & eceſſerunt: Et hoc accurate conſiderabis. Quum que in alembico nullus ſpiritus

conſpicies, extrahantur vaſa, & hoc ipſum conſiderare poteris, cũ guttulæ apparebunt circa lineas alembici, & tunc vaſa ex fornace extrahãtur, & mel in quoddam vas ſeparatim reponatur: quia nihil vltra ad hoc opus valet. Et ſtatim infunde aquam bulientem in tuã cucurbitam, & optime lauetur, & habeas ſpatulam ferream latam duorũ digitorꝵ, cum qua ipſam cucurbitam optime mundabis: vt ſi quicq̃ mellis combuſti in ea reſederit, poſſit ab ipſa amoueri & deponi. Et hoc facies ſemper, quãdo volueris imponere mel in ipſam. Si vero volueris ſecure tuum mel diſtillare, ita ꝙ non habeas aliquam ſollicitudinem, ꝙ poſſit aſcendere in alembicum, Capias foliorum hederę manipulum vnum, & mellis libram vnam, miſceantur inſimul & diſtillentur, & ſic mel tuum nunq̃ aſcendet. Et hoc modo poſſet diſtillari per campanam.

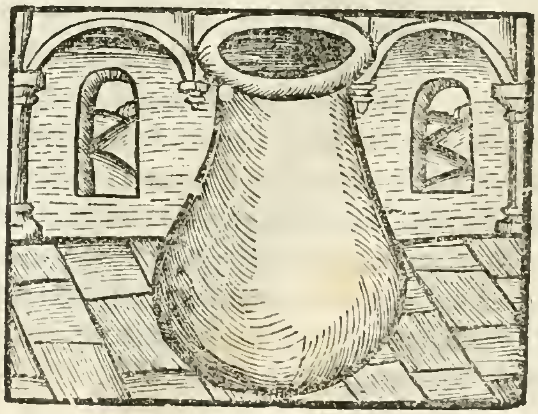

Sunt tamen aliqui, qui accipiunt paruos lapillos albos: qui in ripa fluminum reperiuntur, & hos in cucurbitam cum melle imponunt, & eſt idẽ: q̃a mel non poteſt propter ipſos aſcẽdere. Et quum omne mel ita diſtillaueris, & aquam, in qua ſpiritus continẽtur, in cucurbitam impoſueris, pone ſuper ipſam alembicum vitreum: & diſtilla, & ſpiritus ab ipſa aqua diſtillabuntur, ſicut ſupra dictum eſt de aqua vitæ. Et hæc erit quinta eſſentia mellis. Hæc ergo habet odorem ſuauiſſimum, ſicut germen prunorum agreſtium. Si vero non poſſis in ipſo alembico cognoſcere, quando omnes ſpiritus receſſerint: amouebis receptaculum, & guſtabis materiam diſtillatam, & ſi habet guſtum mellis, ſcias ſpiritus adhuc eſſe ibidem. Et ideo toties continuabis ipſam materiam diſtillare, vt nullus omnino ſapor mellis in ea remaneat Spiritus vero cõgregati, in vna cucurbita ponantur: & in ſuperficie claudatur cum vitro: & lutetur cum cera ſupradicta: vel cum luto ſapientiæ, & fiat vt ſupra dictum eſt de quinta eſſentia vini, Et ſi vis in hoc operari, habeas bonam quantitatem mellis.

Caput 15

Lullius li.1.ca.4

CHelidonia ſꝫm Ray.Lullium,et Io.de rūpeſciſſa dicta eſt quaſi cęli donum, Sed ſi etymologiam vocabuli, et grecam deriuationē inſpicere voluerimus, aliter de ipſius diffinitione loquēdū erit. Dicūt enim Plinius & Ariſtoteles chelidoniã eſſe ab hirundine nuncupatã, vel ab hirundinis viſu. Græce enim Chelidon hirundo dicitur. Vnde prouerbium eſt hoc: hoc eſt, Vna hirundo non facit ver. Ab hac: nomen hoc chelidonia ſumpſit, monſtrata homini ab hirundine. Hac enim hirundines oculis pullorum in nido reſtituunt viſum. Genera autem eius duo ſunt. Maior fruticoſo caule, folio paſtinacę corticæ ampliore altitudine duorū cubitorum: colore albicans: flos lutheus. Minori folia hederæ minora aliquantum: & rotundiora, minus cãdida, ſuccus croci mordax: ſemē papaueris, florent aduentu hirundinū, diſceſſu marceſcunt, florentibus ſuccus exprimitur, & in æreo vaſe cum melle leniter feruenti cinere decoquitur. Singulari remedio cōtra caligines oculorum vtuntur, & per ſe ſucco in collirijs: quæ ab ea Chelidonia appellantur. Habet etiam innumerabiles alias virtutes: & ideo nō immerito huic noſtro operi immiſcere voluimus: quō ex ipſa extrahenda ſit quinta eſſentia quæ etiam ipſum aurū potabile ingreditur. Cape ergo de chelidonia tempore eſtiuo, quando eſt tota matura, & viridis: & incipit quaſi albeſcere, & tota eius ſubſtantia, ſcꝫ flos, radix: & herba in quantitate quam volueris ſcindatur minutim & piſtetur in mortario lapideo. Poſtea ponatur iu cucurbitam terream vitreatam.

Et cucurbita impleatur tota. bene ipſam claudendo & lutando. Poſtea ponatur in fimum equinum recentem, ad fermentãdum & digerēdum per ſpaciū trium hebdomadarum. Dehinc ſuperimponatur alembicus, et diſtilletur in balneo Marię.

Et ſit ignis admo- dum lentus, & om nia optime obturē tur. et exibit ex hoc ipſum flegma, & alia tria elemēta ma nebūt in fundo di ſtillatorij. Poſtea fe ces extrahantur ex i- pſo, & optime terā tur ſuper vno mar more adeo tenue et ſubtiliter quātum poteris. Et poſtea iterum imponātur in vas: & ſuperin- fundaẽ flegma ab alijs trib⁹ prius di ſtillatum: & ſuper- imponatur alembi cus cecus.

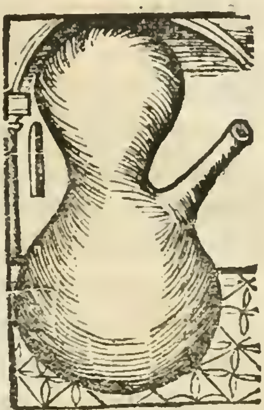

Et optime omnia lutentur: & ponātur in balneo mariæ per ſeptem vel octo dies ad putrefiendum & digerendum. Si vero times expenſas, fermente- tur in fimo equino. Hoc facto, materia paulatim infrigidetur. Poſtea ponatur in aliā fornacem ad diſtilandum per cineres, & imponatur alembi- cus cum roſtro, et diſtilletur ſicut in capitulo decimo, de ſeparatione olei ab ipſa terra di- ctum eſt: et tunc exibit aqua limpida, habens colorem olei, quæ

in ſe dūo elementa complectitur, ſcilicet aerem & aquam, & in fundo alia duo elementa reſidebunt, quæ ſunt ignis & terra. Quū vero voluerís ſeparare flegma ipſum ab aere, ponas oleū in diſtillatoriū recēs & diſtilletur in balneo marię cū modico igne, & videbis aſcendere ipſum flegma, & oleū reſidebit in diſtillatorio. Et ita habebis duo elementa, ſcilicet aerē et aquam, quodlibet ſegregatū ab altero. Nā oleū non poteſt aſcendere vel ſublimari in balneo mariæ: quia ignis non eſt ſatis potens. Quando vero volueris ſeparare cętera duo elemēta, accipe feces ex quibus oleū diſtillaſti: et teratur ſuper marmore ſicut prius. Poſtea cape quatuor partes flegmatis, & vnā partem fecū: et in ſimul miſceantur & incorporentur. Poſtea ponatur in fornacem balnei per ſeptem dies, poſtea diſtilletur per arenā magno igne, donec exeat aqua rubicunda, et ſemper diſtilletur: donec in illam aquā conuertatur. Et habebis in ea elementa duo, ſc; ignem et aquam. Terra vero remanebit in fundo cucurbitæ ſicut materia nigra. Deinde ponatur illa aqua rubicunda in aliā cucurbitā, ſuperimponendo alembicum roſtratum, et diſtilletur in balneo mariæ, & flegma ſeparabitur ab ipſa, & in fundo vaſis remanebit oleum rubicundum quod eſt ipſum elementum, ſcilicet ignis. Et ita habebis omnia quatuor elementa ſegregatim extracta, vnum ab alio. Elemētum vero terreum calcinetur cum igne forti et vrgeatur per ipſum ad ſpacium decem dierum, vt bene poſſit exiccari. Poſtea teratur iterum ſuper marmore, et imbibatur cū ipſo flegmate, et diſtilletur per alembicū, donec in illa materia videas paruos lapillos albos ſicut ſal. Et hoc ipſum ſal iterum diſſoluatur cum aqua ex qua diſtillaueris, & poſtea iterum diſſoluetur, & diſtilletur. Et hoc fiat totiens, donec ipſa terra amittat omnem impuritatem et terreum colorem, ſcilicet vt albeſcat: et in albedinem cerę deducatur, et tunc habebis terrā ipſam rectificatā. Poſſet autem aliquis percontari: quare terra ipſa in fundo reſideat. Hoc eo fit, ꝙ in fundo remanet aer: et ipſe ignis per ipſam aquā tanꝗ per flegma poteſt extrahi, et nullo alio modo. Quū autem faciliori via id facere volueris, diſſoluatur quodlibet elementum cum aqua ſua per partes ęquales. Vt ſi flegma in quo eſt aer diſtillaueris, vt tantundem de aere in fundo remaneat. Accipias iterum tantundem de ipſo flegmate, & diſtilletur cum aere. Et hoc fiat ſepties. Ex alio vero flegmate extrahatur aer, ex ipſo quod poſt aerem remanſerit, pari modo extrahatur ignis, ſicut ſupra docuimus. Poſtea diſtilletur in balneo marię, et abſtrahatur ipſum flegma,

&talis materia adiungatur tanto olei rubei,quod in fundo diſtillatorij prius remanſerat, ſicut iam declaratum eſt,& per ſeptem quoq; vices diſtilletur.Poſtea ipſa terra cum flegmate abluatur.Et hac forma quodlibet elementorum in ſua virtute magis perficitur ad operandū operationes ſibi appropriatas. Eſt etiam alia via ſubtilior, redigendi quodlibet elementum in ſuam ſummam ſubſtantiam & quintā eſſentiam, tamen præſupponitur, quod elementū quodlibet ſit prius iuſtificatum.Deinde accipiatur & ponatur in vas circulatoriū.

Ponatur in fimum equinum,aut in balneum mariæ per dies triginta. Poſtq; autem ita circulaueris per hoc ſpacium dierum triginta,iterum diſtilletur.Tunc corpus ipſum tanq; materia groſſa ꝑmutabitur in ſpiritū vel ſubſtantiam ſubtiliſſimā Sunt etiam quidam qui faciliori via hoc operantur,accipiendo quatuor partes terræ,& vnam partem de vno quatuor elementorum: quodcunq; volueris,& digeratur in forma prædicta, & circuletur per dies triginta, & per crebrum aſcenſum & deſcenſum materiç, qui fit in circulatorio per tantum temporis,quodlibet elementorum in quintā eſſentiā permutatur.Et quū ſcire volueris,quādo materia ſit ſatis circulata, vide quū ipſa quin.eſſen. natat ſuper aliā materiam, tunc ſatis eſt. Habes itaq; ſatis ſuperq; declaratum, quomodo ſint ſeparanda quatuor elementa,et quomodo ipſa quinta eſſentia ſit extrahenda ex ipſa celidonia.Reſtat nunc dicere virtutes quintę eſſentiæ ab ipſa celidonia extractæ.Elementum igitur aquæ ſiue ipſum flegma conducit ad omnes egritudines corporis calidas & frigidas.Tēperat etiam omnes venas circa cor exiſtentes,& omne venenū ab eo expellit.Curat etiam omnes morbos accidentales pulmonis. Sanguinē purificat,& hominem præſeruat ab omni corruptione virtutis naturalis.Opitulatur deniq; omnibus infirmis, etiam in quacunq; infirmitate ſint.Elementum vero aeris eſt ſicut oleum,& habet has virtutes.Iuuenes in robore ſuo confirmat,in fortitudine ſcilicet & venuſtate,quū vſi aliquādo fuerint in epulis, quia nullū ſanguinē permittit putreſcere.Adurit etiā & expellit omne flegma ſalſum, & melancoliā ſuſtollit; omnē deniq; aduſtionem colerę nimirū aufert. Elementū

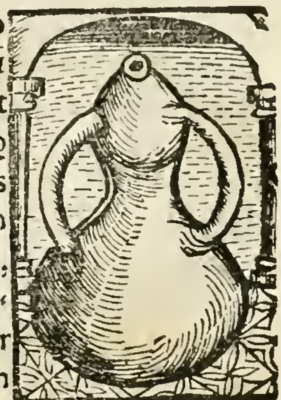
autem ignis, quũ de eo accipiatur in quantitate vnius grani tritici, & conteratur, & incorporetur cum vino optimo, & in collum hominis ægroti, immo etiã ſemimortui immittatur, hanc habet efficatiã. Omnes vires corporis amiſſas recuperat & refocillat. Penetrat enim vſq; ad cor, & ipſum calefacit, & expellit omnia venena & omnes humidas ſuperfluitates ab ipſo corde. Si vis hominem in agone mortis exiſtentẽ, in vigeſima parte horę curare, vt ſit miraculũ, & quaſi illuſio, dabis ei granum vnum olei huius, quod eſt elementum ignis, & ſtatim conualeſcet, etiam vt aſtantes mirabuntur, eſſe dicentes, quoddã magnum miraculũ. Et ita ſentit Lullius. Sunt autem aliqui, qui alio modo quintam eſſentiam ex chelidonia extrahunt, accipiendo Cheli- doniam dum adhuc floreſcit, cum radice & flore, & ponderetur, pondus vſq; ad ſuũ tempus reſeruando, diſcindatur minutim, & ſuper ipſam infunde aquam fontis puram, & ponatur ſuper ignem: & tantum bulliatur, donec ad ſuum prædictũ pondus reducatur. Hoc facto, piſtetur in mortario lapideo, & exprimatur ſuccus per pannũ colatorium, amoueantur feces, & reliquũ bulliatur, donec ad ſpiſſitudinem mellis perueniat. Et tunc illa materia erit præparata, ad ſeparandum quattuor elementa, vnum ab alio. Et ponatur in cucurbitã, ipſam implendo pro media parte, et lutetur deſuper alembicus, meliori via qua poteris, & diſtilletur igne lento in balneo Mariæ, ita quod aqua ab ipſa materia expellatur. Deinde diſtillatorium ponatur in cinerem, & ſeparabitur ab ipſa alia aqua, quæ eſt ſicut oleum. Quũq; tertia vice videris oleum ſupernatans, amoueatur receptaculum, & aliud anteponatur, ad recipiendum illud oleum, quod eſt ignis. Et ita habes tria elementa, ab inuicem ſeparata, ſcilicet aquam, aerem, & ignem. Terrea vero ſubſtantia in fundo vaſis remanet ſicut materia cõbuſta. Et quodlibet horum elementorum ſegregatim in vaſe reſeruetur. Quum vero quodlibet elementorum volueris rectificare, quia ſic fieri oportet, ſi vis eo loco medicinarum vti. Aqua igitur ipſa per alembicũ ſepties diſtilletur, & in qualibet diſtillatione cucurbita optime lauetur a fecibus remanentibus; quæ debent admiſceri elemento terreo, & diſtillẽtur in balneo mariæ, & vas in quo aqua illa debet reſeruari, optime perlutetur. Tali etiam modo rectificabis aerem per ſeptenariam reiterationem in cineribus: ſemper miſcendo feces cum ipſa terra. Hac etiam forma elementum igneum temperabis & iuſtificabis, Et hoc eſt ipſum oleum tertium. Et quodlibet oleorum reſer-

Lul. li. 3 diſtin. 2

uetur in vaſe bene clauſo. Poſtq̄ autem rectificationes cuiuſlibet elementorum monſtratę ſunt, operepretium eſt, ſcire naturam & virtutē cuiuſlibet elementorum. Aqueæ ergo qualitatis vis eſt, expellere omnes calores & venena ab ipſo pectore, mundificare etiam ſanguinem Valet etiam cōtra opilationes pulmonis & epatis. Corrumpit omnē humorem & flegma ſuperuacuum. Denicq̄ hominem in nouem diebus ab omni infirmitate liberat. Oleum vero aeris conſeruat iuuentutem et robuſtatem cum pulchritudine & optima venuſtate: nec permittit ſanguinem putreſcere, vel melancoliam dominari, aut coleram adurere, nec flegma in corpore humano abundare ſinit, augmētat ſanguinē, & per quæcq̄ membra ipſum diſgregat. Et ideo qui hoc oleo aeris vtuntur, ſepe phlebothomiſant, quia eſt valde penetratiuum. Egrotos maximopere ſuſtentat & nutrit. Valet etiam, ſi quiſpiam timeat & in periculo ſit amittendi oculum, & per ſpacium triginta dierum imponat in ipſum omni die vnam guttā vel duas: et in hoc miraculoſe prodeſt. Efficacia vero qualitatis ignę multo eſt maior cæteris duabus. Operatur enim in illis in quibus priora nihil proficiunt. Homines ſenes in iuuentute conſeruat, & facit ipſos iuueneſcere. Et ſi homo eſſet in iudicio mortis: & caperet de hoc oleo ignis in quantitate vnius grani tritici, cum vino vel cum aqua vitę tēperatum, reſtaurat ipſum ad vitam, calefacit ſanguinē, recreat cor, conſeruat hominem a morte, & ipſi reſtituit vires iuuentutis. Et ſi ſumitur cum aqua ſiliginis, dicitur eſſe elixir vitæ. Materia quidem terrea rectificata per tres vices per diſſolutiones, coagulationes, & calcinationes, eſt ſubtile ſal terrę, cum quo poſſunt tranſmutari omnia metalla in lapidem, cū quo omnes ſpiritus figuntur, habentes humiditatem radicalem. Nutrit etiam leproſos. Ex hoc autem philoſophi antiqui lapidem fecerunt, quem philoſophalē appellauerunt. Modus vero ſumendi ipſam medicinam, eſt hic. Recipe tres guttas ignis celidoniæ, tria coclearia aquę roſarum: medium coclearc de aere ſanguineo: capiantur immixta ſimul ſtomacho ieiuno. Si infirmitas eſt calida, detur cū vino, & ſi homo exceſſiſſet annum vigeſimumquartū, cū aqua vitæ. Si autē ſunt febres calidæ, nullo modo debet adminiſtrari patienti.

De modo extrahendi quintam eſſentiam ex ſanguine humano, ouis, carnibus, & ſimilibus. Caput 14.

SI vis ergo extrahere quintam eſſentiam ex ſanguine humano, accipiatur de ſanguine hominis ſanguineæ complexionis, vel colerici ſani, mediocris ætatis, & bonum vinum bibentis, poſtq̃ phleubothomi ſauerit, & ſanguis reſidens in fundo vaſis ab ipſa aqua ſegregatus fuerit, teratur in aliquo vaſe cum decima parte ſalis communis, & bene concutiendo inſimul miſceatur, & ponatur in pellicanum clauſum.

Et poſtea ponatur in foueam quinq; pedum profundam, & latam duorum pedum, habentẽ vnũ ſtratũ de calce viua, & aliud de fimo equino, ſicut ſupra dictũ eſt de digeſtiuo, & fermentetur ibi p vnam lunam, vel circiter, ſecundum quod videris tempus eſſe nubilum vel ſerenum. Poſtq̃ autem videris ipſam materiam eſſe reſolutam in aquam, ſcilicet q̃ groſſa ſubſtantia, quæ in fundo pellicani reſidet, ab aqua penitus ſit ſegregata, extrahatur ab ipſo fimo, & ponatur in balneum Mariæ cum alembico, & diſtilletur igne lentiſſimo, ſicut ſupra de quinta eſſentia vini dictum eſt. Et quum primam diſtillationẽ perfeceris, admiſceatur iterum cum fecibus quæ in diſtillatorio remanſerunt, & iterum in fimo putrefiat, donec videris purum ab impuro eſſe ſequeſtratũ, & materiam depuratam & ſubtilem natare ſuper fece, & ſi ſit tempus clarum, putrefiat in loco præfato longiori tempore q̃ ſi fuiſſet nebuloſum vel imbriferum. Hoc facto, ſecundarie diſtilletur. Poſtea iterũ cum fecibus ponatur ad digerendũ, & denuo diſtilletur, & hoc fiat quatuor vicibus ad minus. Poſt diſtillationem autem quartam circulabis tempore longo, ſicut ſupra dictum eſt de quinta eſſentia vini,

ita vt talem perfectionem acquirat: vt ex claritate ſua immaterialitatem & corruptionē adipiſcatur: & per diſtillationem approprietur quintæ eſſentiæ ſanguinis humani corporis. Et hæc in omnibuus egritudinibus ex nimia ſua nobilitate & virtute maxime eſt ſuſtentatiua naturæ humanæ, & citiſſime egrotantem a quocūq; morbo liberat. Et hæc ſufficiāt de ſanguine humano. Ex carne autem & ouis quū quintam eſſentiā extrahere volueris, caro illa, ex qua illā educere vis, ſit ſubtiliſſime & minutiſſime conciſa, & poſtea in mortario piſtetur, cū decima parte ſalis communis. Pari modo oua in mortario cum ſale piſtentur: donec in aquam redigantur, ponantur poſtea in cucurbitam & ſuperimponatur alembicus cæcus, & fiat per omnia in digeſtione fermentatione: & diſtillatione: ſicut iam de ſanguine humano elucidatum eſt.

De modo extrahendi quintam eſſentiam de pomis: piris & alijs fructibus. Caput 15.

SI vis extrahere quintā eſſētiam a pomis, piris: prunis: ceraſis: caſtaneis, & alijs generibus fructuum: minutiſſime cum cultello fruſtulentur, poſtea piſtentur in mortario terreo: & optime incorporentur cū decima parte ſalis communis. Poſtea ponantur in cucurbitam, & ſuperimponatur alembicus cæcus: & optime perlutetur, & ponatur in fimum, ad putrefiendum, ſicut iam de ſanguine humano eſt dictū. Et tunc eſt perſpiciendum: ſi aliquis fructuum habeat virtutē ad hoc ad quod vti volueris: quia illa virtus & præſtantia ipſius fructus venit ex ſui eſſentia: quæ in ipſa materia eſt latens & occultata. Et illa dū a fecibus ſuis, & a materia groſſiori ſegregata, & ad immaterialitatē & quaſi incorruptionē quandam reducta fuerit, haud immerito a philoſophis quinta fructus eſſentia nuncupatur. Et ideo millies maiorem habet virtutē quam antea habuerat: dum adhuc corpus elementatū. Feces enim ipſorum fructuum ex quatuor qualitatibus (vt nemini dubium eſt) compoſitæ ſunt.

De modo extrahendi quintam eſſentiam ab floribus, herbis, & radicibus. Cap. 16.

SI vis ſeparare quintam eſſentiam a quatuor qualitatibus florum, herbarū et radicum, Accipias eas dum bene ſunt maturę, cum tota ſubſtantia ſua, tempore claro & ſereno, luna ipſa creſcente, & iam quaſi plena, quia tunc omnes flores, herbæ, & radices carent quodammodo omni corruptione, ita ꝙ ſunt ſeparatæ ab omni calore extraneo & ſupernaturali, & optime ab omni immundicia purgētur. Poſtea minutiſſime ſecando, piſtentur in mortario marmoreo, cū decima parte ſalis, & ponatur in circulatorium.

Fermentetur in fimo equino per vnum menſem, omni hebdomada renouando ſemel fimum. Menſe aūt peracto, extrahatur a fimo: alembicū cecum deponendo, & ſuperimponatur alembicus cū roſtro, & diſtilletur in balneo Mariæ, augmentando primū ignem vſqȝ ad tertium gradum. Et aqua diſtillata reſeruetur, & feces ex cucurbita extrahantur, & pulueriſentur minutiſſime. Poſtea ſuperinfundat̄ aqua diſtillata ſuper feces, & iterum apponatur alembicus cecus, omnia optime lutando, ſicut priori vice feciſti, & diſtillētur in balneo Mariæ, ignem minuendo per gradum medium. Poſt hoc iterum feces pulueriſentur, & ſuperfuſa aqua, quę ab ipſis erat diſtillata, iterū digerat̄ vt ſupra: & tertio diſtilletur, & putrefiat, ſemper ignem diminuendo per medium gradum. Putrefactio quoqȝ decreſcat ſemper per mediū

gradum,ſc; ꝙ in ſecunda digeſtione putrefiat per dies viginti et vnū in tertia per dies quatuordecim,in quarta per dies octo, ita ꝙ quaternis vicibus fermentetur. Quarta autem diſtillatione peracta,ponatur in hoc circulatorium.

Et ſepeliatur in fimo equino,vel in balneo,faciendo ignem in primo gradu. Poteſt etiā poni ad ſolem diebus æſtiuis,vel etiam occultetur in vinacea & ibidem circuletur per vnum menſem integrū, vel paulo plus: quia quanto plus circulatur,tanto nobilior efficitur, dum ſuperflua humiditas quatuor qualitatum penitus digeritur: conſumitur et reſoluitur in circulatorio per frequentem aſcenſionem & deſcenſionem. Et ita habes quintam eſſentiam,in qua maxima virtus herbarū,florum,et radicum deliteſcit. Magis tamen eſt efficax, ſi accipis herbam,ſemen,vel radicē, & diſtillaueris ex eis aquā, & illa aqua ita diſtillata iterum ſuper feces ſuas,vnde eſt diſtillata,fundatur,digerendo in fimo equino per ſeptē dies. Poſtea diſtilletur per cineres omni via,modo,et forma,ſicut ſupra in chelidonia eſt factum. Quia per hoc ex ipſis quatuor qualitates ſeparabis, & materia tanto nobilior & præſtantior reddetur. Et quodlibet ſegregatim reſeruetur, quia aliter feces nullius eſſent valoris. Poſſit autem aliquis ſciſcitari, quid eſt quinta eſſentia,quum non ſit plus ꝗ̄ alia aqua diſtillata. Ad hoc ego reſpondeo, ipſam nihil aliud eſſe in forma & viſione ꝗ̄ aliam aquam diſtillatam. Sed multo maior: ſubtilior, & nobilior eſt ꝗ̄ alia aqua diſtillata ſimplex, quum per multas & varias digeſtiones, circulationes, & diſtillationes omnis flegmatica & aquea humiditas in ipſa ſit conſumpta. Pari modo per ſuam excellentem ſubtilitatem, dum ſuper feces funditur, & iterum digeritur, & ab ipſis fecibus iterum diſtillatur,omnem ſuam vim & virtutem,quæ in ipſa latebat,recuperauit. Et ideo aſſimilatur ligno combuſto, quod iam in carbones eſt redactum, & tamen ipſi carbones non ſunt vlterius flamma. Comparatur etiam mortuo. Dum enim ipſa anima eſt a corpore ſegregata: cadauer ad aliud nihil prodeſt quam ad putreſcendum. Et propterea omnia ad vnguem manifeſtare volui:

vt ſi quippiam ſubtilis & magnę efficaciæ habere velis: poſſes ad ope
rationē ſecundū animi tui libitū perducere: accipiendo de iſta quinta
eſſentia loco aliarum aquarū, & adiungendo quaſcunq; ſpecies volue
ris, & pari modo diſtilletur, ſicut iam ſepius auditum eſt: ſcilicet reci-
piendo de quinta eſſentia. ℥. vi. aliarum ſpecierum quarumcūq;. ʒ. iiij.
pulueriſentur ſubtiliſſime, & ponatur in cucurbitam, ſuperimponen
do alembicum cecum, & digeratur in fimo equino per menſem inte-
grum. Poſtea diſtilletur, ignem faciendo, vſq; ad finem tertij gra-
dus. Poſtea feces pulueriſentur, & ſuperfuſa aqua de eiſdem diſtilla
ta, ponatur iterum in alembicum cecum, digerēdo per tres hebdoma
das. Deinde iterum diſtilletur, & digeratur per dies quatuordecim:
minuendo ſemper ipſum ignem per vnum gradum. Et quum quater
diſtillaueris & putrefeceris, iterum feces pulueriſentur, & vltimo ignis
fiat in primo gradu caloris: & digeſtio fiat per dies octo. Poſtea po-
natur in circulatorium, & ibidem circuletur quantum volueris, tunc
in quolibet mirabilem operationem inuenies, ad quam ipſa materia
eſt ordinata. Si autem putes de corruptibili fieri incorruptibile, deci-
pieris, vt ait Ioannes de rupeſciſſa. Licet enim faciat corruptibile incor
ruptibili vicinum, tamen ad veram perfectionem non ducitur, vt ait
Lullius. Quia quicquid ſub cœlo eſt, corruptibile eſt. Et ideo maxi-
Lul. li. 1. me eſt abſurdum, præparare vel facere varias res, vt aliqua materia
cap. 10. poſſit omnino a corruptione præſeruari. Sicut in egrotis videmus,
qui aliquando a medicis caſu fortuito ſubleuantur, nulla tamen de-
bita cura præeunte. Sed tamen (vt ait Ouidius) Non eſt in me-
dico ſemper releuetur vt eger. Quia ſi hoc eſſet, homines qui abhinc
iam centum aut ducentis annis elapſis ſunt mortui, adhuc eſſent in
vita. Ideoq; ſi vero auro potabili vtereris: ſicut iam ante quingentos
annos in vſu fuit, putes te trecentos aut quingentos annos victurū,
ſicut de pluribus veterum legitur, friuolum hoc eſt, & maxime ridicu
lum hac ætate noſtra, quum natura hominum, & virtus vegetatiua
de die in diem decreſcat, quumq; nullum bonum inter homines ſit
regimen in eſu & potatione. Quia noſtro tempore (quod etiam di-
uus Paulus præcinit eſſe commune) nemo eſt qui dubitet, plures
mori crapula q̄ gladio. Deniq; nullum dei cultum, timorem & ceri-
monias recto tramite obſeruamus, ſicut anteceſſores noſtri fecerunt.

Et ideo raptus eſt iuſtus, ne malicia immutaret intellectum,

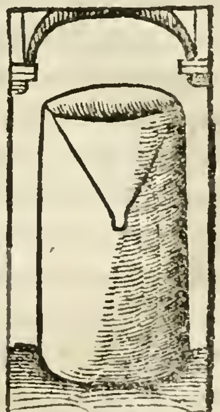
viri ſanguinum & doloſi dimidiabunt dies ſuos. Et ideo quicquid molimur, inane eſt.

Quomodo ſit extrahenda quinta eſſentia ab Antimonio. Caput 17.

Quinta illa eſſentia ex antimonio extracta, multum valet, ad plagas exiccandas. Et fit ita. Recipe puluerem Anthimonij ſubtiliſſimum: incorporetur cum aceto diſtillato, & ſit melius quod haberi poteſt, & tantundem ibidē permittatur Anthimonium, donec acetum in colorem rubicundiſſimum conuertatur. Coletur deinde acetum, & ponatur in vas mundum, & ſuperinfundatur de alio aceto diſtillato, & ponatur ſuper ignem modicum, donec acetum coloretur. Et hoc fac toties, vt acetum ceſſet colorari. Ipſumq; quod coloratū eſt, accipies, ponendo in cucurbitam, diſtilletur per alembicum in fornace cinerum. Et primo diſtillabitur acetum ipſum, poſt hoc per roſtrū alembici videbis egredi materiam mille colorum, & hæc eſt ipſa quinta eſſentia, quæ a philoſophis appellatur plumbum philoſophorum. Nuncupatur etiam a quibuſdam artiſtis lac virgineum. Eſt tamē differens ab illo, de quo infra dicetur: & fere oleo benedicto in colore aſſimilatur. Hæc itaq; ponatur in pellicano, ad circulandum, per dies quadraginta, & poteris eo vti ad omnes plagas loco Balſami, quia facile & citiſſime omnia vulnera curat. Etiam omnibus apoſtematibus mirum immodū cōfert. Ex ipſo plumbo quoq; vel ceruſa etiā extrahitur quinta eſſentia, ſicut ex anthimonio, ſuperfundendo acetū diſtillatū, per digitos quattuor. Poſtea in fimo equino digeratur, ſicut narratū eſt de quinta eſſentia herbarum & florū. Deinde diſtilletur, & primo videbis aſcēdere ipſum acetum, poſt ipſum quandā humiditatē, ſicut eſt oleū, & hoc etiā appellatur oleum plumbi, ſiue quinta eſſentia plūbi, et habet in ſe quandā dulcedinē, ſicut oleū Anthimonij. Valet autē contra omnes combuſtiones ignis: et aquæ calidæ: et cōtra impetiginē: et veſicas colericas. Notandū tamen eſt, ipſam ceruſam prius debere ablui ſepius cū aqua roſarū, colando per pannū lineū, donec nil in ipſo remaneat de puluere ceruſæ. Deinde exiccetur: & vſui reſeruet. Et ita vult Seruitor: et Iohannes de ſancto Amando: ſuper antidotario Ioannis Meſue.

De modo extrahendi quintam eſſentiam ex Sole. Caput 18.

MVlti diuerſimode de quinta eſſentia auri tradiderunt, tamen breuitatis cauſa ſubtiliorem & breuiorem modum demonſtrabimus. Quũ ergo volueris extrahere quintam eſſentiã ab ipſo Sole tanq̃ preciſiſſimo omnium metallorũ & perfectiſſimo, Cape Solis optimi ℥.iiij. Mercurij viui & optime abluti. ℥.xxiiij. fiat amalgama. Et habeas tria: vel quatuor, vel plura inſtrumenta terrea, a figulo facta de optima terra, quam habere potueris, & fiant in forma pixidis, de vna latitudine et amplitudine ab vno fundo ad alium, & ſint in fundamento rotunda, in lõgitudine vnius palmæ lata; ita vt poſſit ingredi tigillum aurifabri, & ab intus ſint vitreata, & circa ambitum vel orificium. Quorum forma eſt hæc.

Poſtq̃ autem facta fuerint, circa orificium optime adæquentur & poliantur, ita vt ſint equata perfectiſſime. Hoc facto, accipe tria aut quatuor tigilla vel crucibulos, ponendo in ignem, & calefaciendo, vt rubeſcant, & cum ita erunt candentes, amoueatur vnum & ſuper marmor ponatur, infundendo ipſum amalgama, & ſubito habeas vnũ ex prædictis inſtrumẽtis, ſuperimponendo ſuper ipſum tigillum, in quo eſt amalgama, & ſine ita frigeſcere ſuper lapidem. Dehinc habeas pedem leporis, cum quo vaſculum optime ab omni mercurio mundetur, qui in ipſum ab intus aſcendit, & rurſum in tigillum imponas, cum ipſo amalgamate. Abhinc imponatur amalgama in conchile mundum, optime ipſum terendo & agitando cum inſtrumento ferreo, vel paruo piſtello, & videbis aſcendere quandam materiam nigram, ſubtilem, & leuiſſimam: ſicut eſt puluis aliquis, quam cum penna abſtrahes, imponendo in cucurbitam, & optime ipſam perlutabis cum luto ſapientię. Accipiatur deinde amalgama, & imponatur in aliud tigillum candeſcens, ſuperimponendo vnũ ex prædictis vaſis, & frigefiat ſuper ipſo marmore, & fiat per omnia ſicut de primo. Si autem breuiori via velis hoc operari:

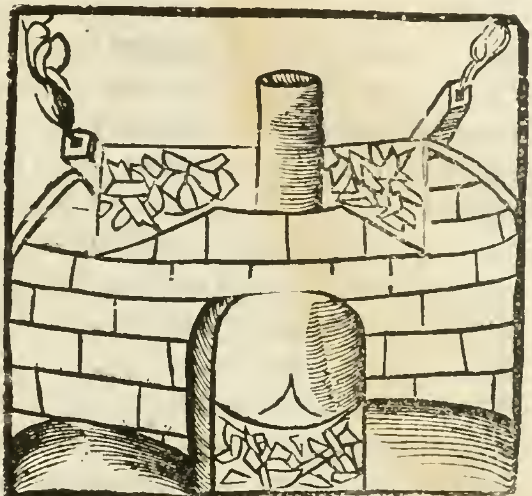
ipſum amalgama in tres vel quatuor partes diuidatur, imponendo quamlibet partem in vno vaſorū, ſicut per omnia enarratum eſt, & quum amalgama erit infrigidatum, ſemper habeas tigillum candeſcens præparatum: vt imponas aliud, ſemper ipſum vas mundando cum pede leporis, ſicut iam dictum eſt, & mercurius qui aſcendit ab intro, debet ſemper admiſceri iterum cum amalgamate, donec nullū Solē videas admixtū cum mercurio. Hæc autē materia nigra: de qua iam diximus, a philoſophis Caput corui appellatur: & eſt initiū omnis veræ & perfectæ ſcientiæ. Et licet ſit nigra & fuſca: eſt tamen aurū quod in fundendo poteris probare. Et quando videbis ipſum mercurium non plus reddere de tali materia nigra: tunc eſt certiſſimū indiciū, nullū Solē plus in ipſo contineri. Dum ergo ipſam ita collegeris: debet optime lauari: vt totus mercurius ab ea ſecedat & ſeparetur. Hęc autē lauatio fit hoc modo. Diſtilla ſemel aquam fontis per alembicū: imponendo materiam nigram in vrceo vitreato: ſuperinfundendo de hac aqua diſtillata, & teratur cū digito mundo hinc & inde: & videbis Mercurium ab ipſa materia ſeparatum, in fundo reſidere. Poſtea colabis aquam & materiā ab ipſo Mercurio in vrceū aliū vitreatum: ſuperinfundendo aliā aquā diſtillatā: faciendo ſicut prius. Et hoc toties: donec tota materia ab ipſo mercurio ſegregetur. Poſtea recipe vrceum cum illa nigra materia: & pone ad locum ſecurum ipſum optime tegendo: ne aliquid impuri poſſit incidere: & dimitte ita requieſcere per diem & noctē: & tota materia in fundo reſidebit. Dehinc aqua a materia ipſa coletur cū panno lineo albo & mundo: & illa materia ſiccetur ſuper paruū ignē, de carbonibus factū, aut ponatur in arenam calidam, vel in cineres. Poſtea in cucurbitā ponatur ipſam optime lutādo, & vſui reſeruetur, donec volueris ea vti. Mercuriū autē tuū, cū quo vis facere amalgama, debes ita præparare. Primo accipe de Mercurio quantū volueris, imponatur in mortarium cum aceto & ſale cōmuni: teratur: immiſceaturq; inſimul cum piſtello ligneo, donec acetū in nigredinē deducatur. Quo facto, ab ipſo Mercurio ſegregetur. & coletur, aliud recēs ſuperinfundēdo: iterūq; piſtādo, donec nigreſcat. Deinde iterū coletur: et aliud ſuperinfundatur. Et hoc fac toties: vt ipſum acetū deſinat nigrefieri. Poſtea permittas ſtare donec Mercuriū in ipſo fundo videris: & inde acetū iterū coletur. Mercuriū vero ipſum cū ſale in vrceo vitreato pones ad ignē: vt exiccet. Quo facto: ipſa materia in ſubſtātiā aliquātulū durā emutabit:

Hanc ergo in mortario iterum teres cū piſtello ligneo, ſuperfundendo aquā fontis purā, ſemper terendo. Et quando videbis materiā nigram eſſe: colabis aquā ab ipſa, & impones recentē. Et hoc fiat toties, donec tota nigredo ab mercurio abeat & recedat vna cū ſale. Et tunc eſt preparatus ad ipſum Solē. Dehinc per lintheolū coletur tribus aut quatuor vicibus, & vltimo per corium, ſicut faciunt aurifabri. Veram ergo ſic habebis mercurij rectificationē. Sunt tamen aliqui, qui alio modo ipſum præparant: ſcilicet accipiendo capita allei, quæ optime debent a corticibus ſuis mundari, deinde piſtentur quantū poteris, & exprime ſuccū ipſum per pannū, & accipias de mercurio, quantū volueris, teratur ſuper marmor cū prędicto ſucco allei, donec mortificetur, & ab inuicē ſeparetur mercurius, vt nihil penitus de ipſo appareat. Deinde accipias aliū mercuriū, iterum cū alleo terendo, & fiat ſicut de primo. Quo facto, ponatur in vas terreū vitreatū, aut in mortariū, terendo fortiter cū piſtello ligneo, admixto ſale & aceto: & quū materia nigra fuerit, coletur: & iterū aliud acetū imponatur. Et hoc fac toties, donec nihil de materia nigra remanebit, & ita erit optime præparatus. Alij vero alia via ipſum purgant, & eſt melior ꝗ̄ illa quæ fit cū ſale vitri & vitreolo, & fit ſic. Accipe ſal cōmune præparatū, & cū ipſo mercurius ſublimetur, & cū albeſcit ſicut nix: proijciatur in aquā calidā, donec inſimul congeletur. Quo facto, ex aqua deponatur, & fiat ſicut priori modo, & erit optime purgatus. Cū quo poteris ſoluere deinde Solem vel Lunam peroptime,

De modo diſtillandi per deſcenſum. Caput 19.

DVplicē eſſe modū diſtillandi neminem latere arbitror: per aſcenſum ſcilicet & deſcenſum. Quorū ille ab omnibꝰ facile eſt cognitus, hic vero a paucis. Qua de re operæpretium me facturū ratus ſum, ſi huius artis tyronibus viā diſtillationis per deſcenſum inſinuaro. Plura enī ꝑ hūc modū diſtillant. Sicut fit in oleo iuniperi: in oleo bñdicto in oleo nucis muſcatæ, in oleo vitellorū ouorū, & in multis alijs. Talis ergo diſtillatio poteſt fieri in fornace quadrata, facta ex lateribus nō coctis. Et fit in amplitudine & latitudine triū cubitorū, vel paulo plus, ponendo vnum lapidem poſt alium, ſicut fit in Germania, in

in conſtructione focorum, ſuper quibus eſculenta coqui ſolẽt. Et ſit de terra, in altitudine vnius cubiti & medij ab omnibus lateribus, excepto anteriori, ſupra quo ponantur ferramenta, ſup quibus alij ſint lateres tenues, quos tegulas dicimus. In medio vero habeat foramen latitudinis vnius cubiti, quum ex ipſa longitudine fit annulus, per quem poſſit immitti pes hominis. Super hunc ergo focum ab omni parte fiat vna poſitura laterum muralium, in altitudine vnius cubiti, vel circiter duorum. Cuius forma eſt hæc.

Poſtea habebis fornacem paratam ad diſtillandũ et ſigillãdum omnia vitra diſtillatoria quæ volueris recludere, & appellatur Sigillũ Hermetis. ſicut in capitulo ſubſequenti copioſe declarabitur. Quũ ergo volueris diſtillare per deſcenſum, accipiat̃ cucurbita de meliori terra quã inuenire potueris, vel ſi non poſſis habere bonam terrã, fiat de cupro vel auricalco, et impleat̃ vſq; ad tertiam partem cum materia illa, quam diſtillare volueris: & in hoc claudatur cooperculum ferreum tenuiſſimũ: factũ de laminis ferri, ſitq; plenũ foraminibus paruis, & orificiũ cucurbitæ vertatur hoc modo.

Et intret foramen quod eſt in fundamento fornacis in latitudine trium digitorũ, & ſint omnia peroptime lutata, ꝙ a ſummitate fornacis in fundum eiuſdem nil poſſit cadere. In inferiori vero parte fornacis ponatur receptaculum, ad ſuſcipiendum materiam diſtillantem. & in ſuperiori parte fundamenti fornacis fiat ignis de carbonibus ab omni latere, ſit tamen longinquus a diſtillatorio, inquantũ eſt poſſibile. Et in principio, ignis debet eſſe valde exi-

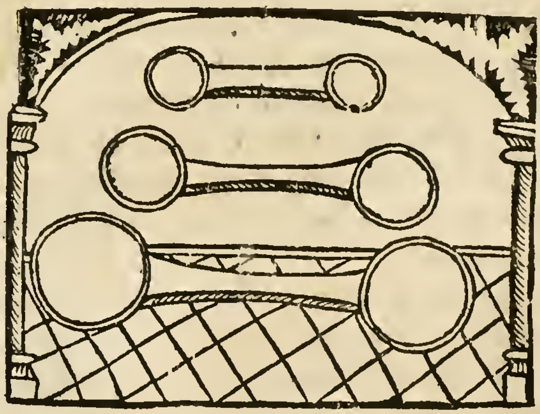
guus poſtea ſenſim & paulatim, ſemp augmentetur, & ſemper poteris ipſum appropinquare, paulatim ipſi cucurbitæ. Et ſcias ꝙ quælibet materia in principio diſtillabit aquam, tamen vna plus ꝙ̄ alia, quemadmodum aſſiduus huius artis ſectator ex variarum materiarum diſtillatione videre poteſt. Ponatur ergo infra ipſum orificium per fundamenti ſuperioris partem cucurbita vitrea in inferiori parte fornacis ad recipiendum quod diſtillaueris. Quumq̧ videbis oleum diſtillãs ipſum vas debet euacuari, & iterum ſupponatur, & ſemper augmẽtabis ignem, approximando ipſi diſtillatorio ſiue cucurbitæ, donec nullum oleum videas plus diſtillare. Tunc enim ignis eſt amouendus & retroiaciendus, & quanto longius, tanto melius, donec extinguatur, & ſuperior cucurbitæ pars ſit infrigidata. Et deinde inferiorẽ partem, in qua eſt oleum, amouebis, & reſeruabis ſegregatim. Quod autem ignis in principio debeat eſſe valde exiguus, & debeat paulatim augmẽtari, ita vt ſit in quarto gradu, hoc fit duabus ex cauſis. Prima quidem eſt, ꝙ ex illo abundanti & vehementi calore conſumitur omnis humiditas ex quo poteſt fieri oleũ, & hoc fit præcipue in oleis vitellorꝫ ouorũ, & nucis muſcatę. Sed in alijs, ſicut in oleo iuniperi, poteris facere ignem repentinũ quãdo tibi libuerit. Secunda cauſa eſt, ꝙ ipſum lignum accenſum poſſit ipſam cucurbitam ledere, vt poſſit comburi, vel rumpi, vel oleum ex eo poſſit aliquẽ fetorẽ attrahere, & ideo ignis in principio, ſecundum curſum naturæ eſt faciendus, quũ ipſa natura nil violenti patitur, vt iam ex Auicennę & Ariſtotelis ſentẽtijs probatũ eſt, in quin. eſſen. vini. Sed in oleo benedicto ſimplici debebis ſaltem augmentare ignem in fine diſtillationis. Poteris etiam facere fornacem hoc modo. Ita vt ſit fouea in terra foſſa, in longitudine: latitudine, & profunditate, ſicut materia diſtillanda exiget, in qua ponatur olla vitreata, bene lota cum aqua, ad vitandũ: ne olea diſtillata ipſam ingrediantur. Superq̧ orificium ipſius ollæ ponatur lamina ferrea tenuis, multis foraminibus perforata: ita ꝙ olla laminã aſcendat in latitudine vnius digiti obliqui ſiue tranſuerſi, & ſuper hoc vas terreum, aliud imponatur, vertendo vnum orificium contra aliud. In illa vero ſuperiori ſit materia diſtillanda, bene claudendo ipſum vas, ne materia poſſit elabi. Deinde optime omnia lutentur, & fiat ignis circa ollam ſuperiorem, quæ debet eſſe tota extra foueam, præter orificium, quod ſit in magnitudine ipſius foſſę. Sed hęc ſecunda via nõ poteſt bene fieri, ſicut prima, ex duabus rationibus. Quarũ prima eſt

quia prima vice nõ poſſis ſeparare aquam ab oleo. Secunda vero eſt, quia non potes facile ſcire, quando tota materia eſt diſtillata, niſi per crebrum vſum & conſuetudinem experieris. Poteſt quoq; per aliam viam fieri fornax diſtillandi per deſcenſum, hoc modo. Fiat fouea in colle præcipiti, & inferius diſtillatorium, in forma prædicta imponatur, ſemper imponẽdo aliud, in cuiꝰ fundo multa ſint foramina. Et ſuper hoc diſtillatorium vel ollam ponatur tegmentũ, ab inferiori vſq; ad ſuperiorem partem vndiq; optime claudendo, vel lutando. Et circuitus ollæ ſuperioris ſit inferior colle, ita vt collis ipſam ollam aſcendat. Deinde fiat ignis in forma ſupradicta. Poſſis etiã ſupponere vitrum huic ollæ. Nam prior fornacis pars de olla inferiori debet eſſe aperta, vt poſſis cognoſcere, quando tota materia ſit diſtillata.

De mõ claudendi Sigillum Hermetis. Caput 20.

SEpius oleũ vel aqua nobilis exigit eximiã clauſionẽ, ne ſpiritꝰ & virtus vegetatiua ab ipſa poſſit exhalare ſiue exſpirare, & ſepiꝰ hoc exigit materia circulanda vel fermentanda, ne virtus rei diminuatur. Et hæc clauſura appellatur Sigillũ Hermetis, & inter omnes alias ſigilliationes eſt nobiliſſima et excellẽtiſſima. Quę quidẽ ita ſolet fieri. Vitrum ſiue diſtillatoriũ impletũ vſq; ad tertiam partem de materia digerenda circulandaq;, collum habeat longum: & intrudatur ab infra in foramen paruæ fornacis, ſicut in antecedenti capitulo narratũ eſt. Ita ꝙ ipſum vas penetret foramen furni per quatuor digitos obliquos. Si vero ipſum foramẽ ſit amplius ꝗ collũ vitri, debet obſtrui argilla ab omni parte, ne quicquã circa vitrum poſſit in inferiorem fornacem cadere, & ipſum orificium vitri ſit liberũ in fornace, nec vllatenus ſit circundatũ argilla. Poſtea fiat ignis exiguus de carbonibꝰ in ſuperiori parte fornacis, ita remote, quantũ poteris ab ipſo vitro ſeu diſtillatorio. Deinde ſepe appropinquabis ipſum circa cucurbitam, paulatim augmentando, donec videris ipſum vitrũ rubeſcere, ſic vt velit fundi. Accipe ergo forcipẽ alicuiꝰ fabri ab anteriori parte candeſcentem, cũ qua ſupremam vitri partem rubeſcentem ſtringes, paulatim candendo & vertendo forcipẽ: & ſenſim abinde abſtrahendo, & videbis ipſum vitrum ab ea parte ita eſſe integratũ: ſicut eſt in alijs. Poſt hoc ergo ignis eſt parũ amouẽdus &

leniẽdus,forma & modo,ita ꝙ fiat ſenſim,donec vas ipſum plane ſit infrigidatum,quia ſi poſt extenſum calorem frigus repentinum ſuccederet, ſtatim rumperetur, & ita omnis labor induſtria & impenſa foret ſuperuacua.Ideoq; non parua diligentia ignis eſt minorandus, & ipſum vitrum infrigidãdum.Hoc itaq; modo potes cuſtodire inſtrumentum ſiue vas recluſum,quantum volueris.Quando autẽ ipſum volueris reſerare,habeas filum ſulphuratũ,cum quo collum vitri ſex aut ſeptẽ vicibus circundabis,& accendatur ipſum ſulphur paulatim cum candela cerea,& dum totum filum aduſtum fuerit,ipſum vitrũ rumpetur.Amoue ergo collũ, & impone vel extrahe quicquid volueris.Aut habeas tria vel quatuor inſtrumenta ferrea,longitudinis duorum cubitorũ,vel paulo plus, in quorũ extremitate ſint duo annuli,quorum vnum ex his:quod magis ad hoc aptũ videtur:collo vitri imponatur,& modico elapſo tempore, ipſum vitrũ rumpetur, & hoc modo poteris abſcindere parua vel magna vitra,vt volueris,et erunt adeo equatim abſciſa,ſicut ſi cum aliqua ſerra adempta fuiſſent. Quorum forma eſt hæc.

De mõ diſtillandi acetũ et vrinam humanam,in quibus omnia metalla calcinata reſolui poſſunt. Caput 21.

IN ſuperiorib⁹ capitulis huius operis diximus, in aceto diſtillato ſolui poſſe Solem,& quõ etiam per ipſum quinta eſſentia ab ipſo plumbo & anthimonio extrahitur.Neceſſariũ eſt ergo pro tyrunculis, modum diſtillandi deſcribere. Eſt enim quiddam magni diſcriminis inter diſtillationem aque vitæ

& aceti. Quia in aqua vitę ſubſtātia melior primo diſtillatur. In aceto vero vltimo. Ita q̄ aqua ſiue flegma in vino ſit poſterius, in aceto vero anterius. Et ideo quū melior ſubſtantia aceti per diſtillationē ad receptaculum dilabitur, habeas optimum acetū: quod habere potueris, ponatur in cucurbitam, ſuperimponendo alembicum, & diſtilletur per cineres, vel in balneo mariæ, cū igne lento, donec nulla plus aqua egrediatur. Poſtea guſtetur ſepius atq; ſepius ſuper linguā, ſi fortificatur in acetoſitate, cū quodammodo mordacitate aliqua, tunc tēpus eſt amouendi receptaculū, & aliud in locū ſuum ponatur, quod ſit bene lutatum, & ignis parū augmentetur. Quūq; videris paruas lineas albas, quaſi nubeculas in alembico: diſtillabis vltra: donec ſpiritus egrediantur, quorum vaporoſitatem videbis eleuari in ſupremitate cucurbitę, & egredi ex alembico in ipſum receptaculum. Sed quū videbuntur tibi guttæ ſanguineæ in alembico, iterum aliud receptorium anteponatur, & tantundē diſtilletur, donec tota materia ſanguinea ſit in receptaculum egreſſa. Et hæc materia valde eſt fetida, combuſtionem olens, & ideo hoc acetum non eſt bonū ad reſoluendum Solem calcinatum, pro faciendo aurum potabile, ſed bene pro tingendis metallis, quia fetor ille combuſtionis adhereret ſubſtantię Solari ex qua potius aurū potabile corrumperetur q̄ melioraretur. Si vero volueris diſtillare vrinam humanam, in qua poſſunt reſolui folia auri, vel etiam aurum calcinatū, ex quo ipſa vrina ita diſtillata poteſt extrahere colorem, ad faciendum aurum potabile, iam multoties prenominatum, quę etiam habet maximam vim ad podogram, dum pedes omni die duabus vel tribus vicib⁹ ex illa illiniantur, & de ſemetipſis exiccentur. Valet etiam ptiſicis, et multis medicinis accōmodari poteſt quas breuitatis cauſa omittemus, dum etiā nō ſit hic noſtri propoſiti. Itaq; diſtillabis humanam vrinā tali modo. Accipe vrinam hominis ſanguinei vel colerici ſani, bibētis bonum vinum, qui nondum trigeſimū quintum annum exceſſerit. Diſtilletur quatuor vicibus per alembicum in balneo Mariæ, Poſtea circulctur in pellicano per dies quadraginta, & vſui reſeruetur. Alij ſepties diſtillant, & melius.

Ad podagrā.
Ad ptiſim.

De modo diſtillãdi mel quod ipſum aurum potabile ingreditur. Cap. 22.

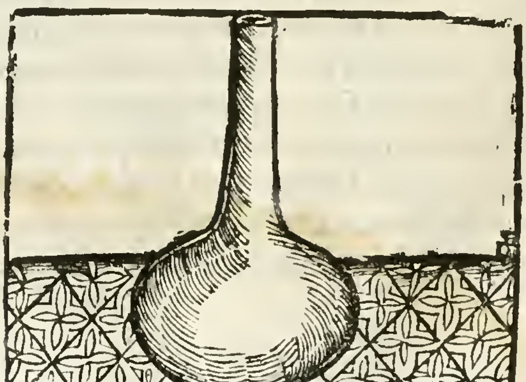
MEl (teſte Plinio) a greco vocabulo dictũ μελῖθ, quod eſt cera, vnde μέλιεθσ .i. mella, & μέλῖται ſiue μελιασει, hoc eſt apes. Optimũ autẽ mel eſt, vbi optimorum florum abundat copia. Ponunt autem greci multa & varia genera mellis: Inter quæ tria ſunt principaliora, Vernum ſcilicet, quod mel anthinũ vocant, eo ꝙ ex floribus faui conſtruatur, quos græci, ἀνθῶ dicũt. Mel vero æſtiuum vocant horeum, quia etiam omnes fructus æſtiuos nuncupant horeos, quum id tempus per excellentiam ab eiſdem appelletur hora. Tertium autem genus mellis eſt ſilueſtre, eximiturq; poſt primos autumni imbres. Ericeũ id vocant, ab Erica frutice, quæ & ſiſarum dicitur: quæ herba eo tempore ſola floret in ſiluis, ideoq; melli nomen prebet. Sed quia apud nos nec ipſum mel Atticum, nec præſcripta inueniuntur genera, accipiendum eſt de noſtrate, meliori quod inueniri poteſt, & hoc debet eſſe rubicundũ, ſpiſſum, & nullã in ſe habens aquoſitatem, imponatur in caldare, vel in capſiam ferreã in quantitate qua volueris: addatur aqua fontis puri, in quãtitate mellis, & coquatur ſuper lentum ignem, ſemper ſpumas colando, vſq; ad conſumptionem aquæ, & hoc fiat per nouem vices. Poſtremo vero coquatur, donec in ſpiſſitudinem propriam mellis reducatur. Exinde circuletur in balneo Mariæ, calefacto in primo gradu caloris, per dies quadraginta. Quo facto, imponatur in cucurbitam, quæ ſit longior & altior ꝙ̃ in alĳs materĳs diſtillandis, & ſit de terra ab intus vitreata, ponatur in balneo Mariæ, diſtillando per alembicum. Et ſi forſitan mel ipſum velit aſcendere, habeas pannos madefactos frigidos, qui circum cucurbitam voluantur ab intus per alembicum: & exibit primo aqua clara, quæ debet reſeruari ſegregatim, quia valet ad elongandum & colorandũ capillos. Poſt hoc exibit aqua citrina & aurea cum oleo, & hanc iterum ſegregatim cuſtodies. Et hæc aqua ſecunda habetur apud quoſdam cyrurgos loco balſami artificialis. Valet enim ad loca interiora lixanda & cyrurganda, & ad plagas profundas mũdificandas, & etiã ad crines colorandos. Tertio vero & vltimo diſtilla

bitur per cineres, & exibit aqua rubicunda, declinans parũ ad aliquã nigredinem, & valet ad mundificandum & incarnandum plagas. Si ergo de priori aqua volueris habere maiorẽ quantitatẽ: ponatur ipſa aqua prima ſuper feces ſuas: & diſtillabis, ſicut prima vice feciſti. Et quãlibet aquã vel oleũ ſeparatim in phiala ſua recludes, & cuſtodies.

De auro potabili communi Cap. 25.

QVum in ſuperioribus capitulis tractauerimus de modo, quintam eſſentiã de omnibus rebus quæ formam habent & ſpeciẽ extrahendi: quæ maxime ad aurum potabile conficiendũ adminiſtrant, videbatur nobis nõ inoportunũ fore, ſi pauca de modo & vijs varijs faciendi aurum potabile, per quod vita humana quaſi a corruptione, ſcilicet ad terminum ætatis nobis præſcriptum conſeruaretur, diſſereremus. Varij enim operantur varie, & quiſq; ſuum laudat, q̃uis laudabile non ſit. Quatuor enim modos principaliores inuenio, per quos antiquitus aurum in ſubſtantiam potabilẽ redigebatur. Tamen ne aures thyrunculorum tenues obtundã breuiorem declarabo viam, & communiorem Ruſticorũ enim eſt adagium, trita ſemita non poſſe aberrare. Monſtrabo itaq; viã ſatis tritam & vſitatam, ex qua optimam poteris habere practicã. Eſt etenim ſecretum ab ipſa quinta eſſentia extractum, in quo philoſophi antiqui maximum habentes laborem, tamen omnia nobis occultarunt ex ratione, quia habet virtutem occultatam (quam diuina prouidentia ei indidit) per quam iuuentus ipſa venuſtatem & robuſtatẽ amiſſam poteſt recuperare, per quam etiam tota ſenectus abigitur, non tamen ex eo gradu in quo eſt, ſed repręſentat hominem antiquum eſſe iuuenem, ſi de eo vtatur, vt infra copioſius docebitur. Et hæc eſt ſubſtantia & materia prima, in qua veteres philoſophi tantum laborauerunt: vt poſſent aliquo modo ſubſtantiam & naturã humanã a corruptione præmatura conſeruare. Omne enim genus hominum (teſte Stagirita philoſopho) cupibile eſt, poſſe a corruptione præſeruari.

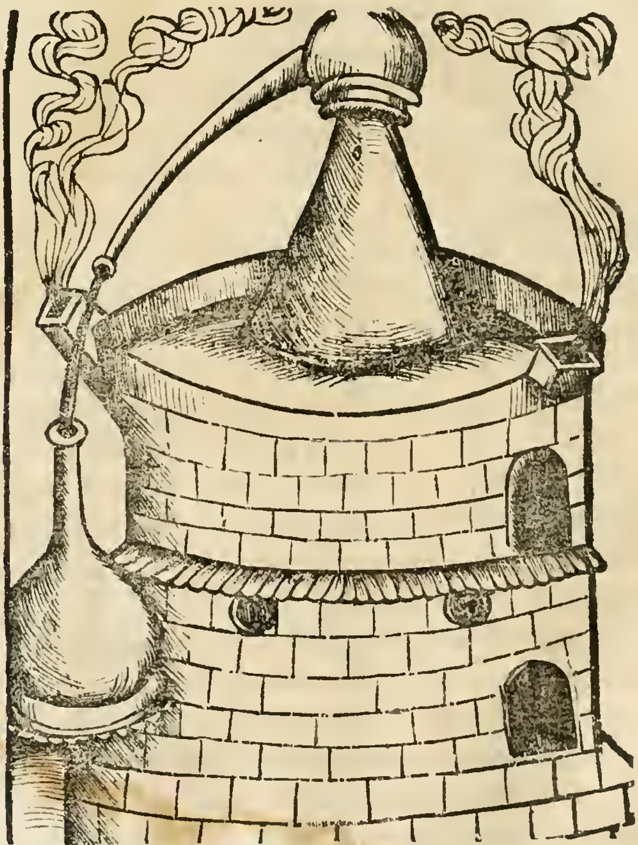
Sed a deo optimo maximo præſcitũ atq; prędeſtinatũ eſt, ſemel nos debere mori. Vnde Cordubenſis noſter Seneca non illepide ait, nil certius eſſe morte, & nil incertius hora mortis. Et diuus Paulus, Statutũ eſt omnibus ſemel mori. Nonne (vt diuus ait propheta) oẽs in Adã morimur. Impoſſibile ergo eſt, poſſe nos inuenire materiam corruptibilem, quę a corruptione nos præſeruet: quum nihil ſit ſub cœlo (teſte Ariſtotele) quod corruptionis ſit expers. Ideoq; nobis inueniendum eſt aliquid incorruptibili vicinum. Cenſeoq; ꝙ plures in hoc laboraſſe, vt eternaliter viuerent, qui ſcripſerunt, ipſam quintã eſſentiã eſſe adeo perfectã & incorruptibilem, vt ei nihil deſit. Hoc quidẽ eſt falſiſſimum. Nam ſi eſſet adeo perfecta, vt nihil ei deeſſet, faceret nos eternales; quod eſt contra voluntatem dei: vt iam ſepius dictum eſt. Poſſumus tamen inuenire viam & artem, prolongandi vitam noſtrã vſq; ad terminum nobis præſcriptum, dummodo timeamus & veneremur deum, vt iuſtũ eſt & dignum, regimẽq; habeamus, quod vitæ noſtræ non ſit incommodãs. Ideoq; Ioannes de Tholeto: & Hugo, ambo cardinales, fecerunt aurum potabile in hanc viam, quo quidẽ ſemper in omnibus eſculentis vtebantur, & pro theſauro abſcondito habebant. Et hoc ſic fit. Primũ & ante omnia habeas aquam, in qua poſſit diſſolui aurum, & argẽtum, & omnes lapides precioſi. Et hęc fit hoc modo. Accipe ſalis amoniaci, ſalis nitri aã lib. i. conterantur & pulueriſentur in mortario. Poſtea adde ſulphuris viui. ℥. i. Mercurij ſublimati ℥. i. conterantur, & miſceantur omnia ſimul. Quo facto, accipe de dictis rebus pulueriſatis in pondere ℥. iij. diſtilletur cum igne lento, in fine ipſum augmentando, ſicut fit in aqua forti, quia ipſa aqua cum magno impetu egredietur. Et fac, vt poſſis habere librã vnã de dicta aqua, quam reſerua in vitro cũ collo ſtricto, bene recluſo.

Et quando volueris facere aurum potabile, Recipe de auro finiſſimo ℥.ij.vel.ʒ.i.vel quantum libuerit, potes enim facere ad placitum. Malleetur in laminas tenuiſſimas, & quantū poteris ſubtiliſſimas. Et pro vna parte auri capias partes tres mercurij, qui nondū fuerit ſublimatus, calefiat in crucibulo vel tigillo, donec fumeſcat. Deinde fiat amalgama, in modum pultis, & tamdiu amalgametur, donec omnia bene ſimul incorporentur. Quū autem fuerit bene amalgamatum, fundatur in aquam frigidam. Poteſt etiam fieri amalgama cū pinguedine quę in bombardis remanet, poſtq̀ ſepius extorſa fuerint. Quū enim fuerit materia liquefacta: debet fundi in bombardā, & hinc & illinc agitando optime amalgamari. Et hoc facies toties, agitando & cōcutiendo, donec pulti aſſimiletur. Poſtea pōderetur, & tantundē de ſulphure viuo accipias, quantū pōderabit mercurius & aurū, iterū in vrceum imponendo ſuper ignē, & tantudem agitando, donec totū ſulphur comburatur. Poſtq̀ autem ab igne fuerit extractum, iterum cōteratur & miſceatur ſimul: ponendo ſuper prunas, donec rubeſcat. Quo facto: deponatur ab igne: & inuenies aurum tuum optime & ſubtiliſſime calcinatum. De hoc ergo aureo puluere capies, ʒ.ij. & de aqua prædicta.℥.i.& imponatur in vitrum: cum collo longo ipſum orificium optime claudendo, vt nullus vapor vel ſpiritus poſſit exhalari, & in ictu oculi ipſum aurū fundetur: & in aquam puram conuertetur, citrini quidem coloris, vt etiam, ſi humana cutis cum ea tingatur: appareat eſſe rubicunda. Et cum tali aqua pennæ colorantur in colorem rubeum. Ex quo etiam euenit, vt multæ res diuerſæ in eam impoſitæ: diuerſos acquirant colores. Nam ſi in prædictam aquam impoſueris limaturam argenti: vel argentum calcinatum: aqua ipſa colorem cœleſtem nanciſcitur: ex qua capilli & crines equorū vel aliorū animaliū poſſunt tingi in colorē cœli. Si vero impoſueris argentū calcinatū: cū totidē mercurio: conuertetur in colorē nigrū omnia tingens quæ appoſueris. Si aūt cuprū aduſtū impoſueris: in viridē colorem mutabitur: & tali proportione crines fiunt virides: & omnia alia, quę cum tali aqua tinguntur, & per conſequens poſſit habere multos & diuerſos colores ex diuerſis ſubſtātijs impoſitis, quæ omitto, ne tediū lectoribus ingerā. Iſta enim aqua nō fit ad colorandum ſiue tingendum, ſed potius ad reſoluendum aurum, argentum,

& omnes lapides precioſos, vt in ſubſtantiam potabilem̄ poſſint cō-uerti, & hoc eſt maximum ſecretum in medicina. Eſt etiam hæc aqua reperta propter hoc, vt leproſi poſſint cum ea lauari. Curat enim omnem paleationē. Et ideo dicūt aliqui, ꝙ poſſit ab leproſis bibi, quod medicinę conſultioribus relinquo. Ego etenim cenſeo, id horridum, & a natura quantumcunqꝫ corrupta alieniſſimum, cauſa receptę venenoſæ. Nam vides aperte in eam ingredi mercurium ſublimatum: ſal amoniacum fixum, & aquam fortem. Ptopter quod eſt maxime horrendum. Quum ergo volueris vt operetur hoc aurū potabile, Recipe aquam fortem ſeparatam a ſuis fecibus prædictis, in quo reſoluatur aurum, & poſt diſtilletur per alembicum igne lento.

ad leprā

Et hoc fac toties, donec ipſa aqua ſeparetur ab auro, & in fundo remaneat ſicut aliquod butyrū. Accipe poſtea pimpinellæ librā ſemis. Camedreos gencianę ana ℥.i. conterantur omnia optime, & ſuperin-

fundatur de aqua vitæ bene rectificata. Ponantur in vitrum per diem & noctem, optime claudendo ipſum vas. Poſtea diſtilletur per filtrū Quo facto, miſceatur cum prædicto auro ſimili butyro: & ſtatim cō uertetur in aurum, habens colorem optimū: ſicut color croci. Habet etiam in ſe quandam dulcedinem, ſicut mel vel zuccarū, & hoc debet ſumi in cibo vel potu quando volueris. Natura enim optime per id ſuſtentatur. Facit etiam bonam memoriam. Si vero leproſus ex eo la uetur, mirabiliter ei proderit, ſimili modo etiam paraliticis. Eſt enim ſpiritus ad recuperandum omnem calorem amiſſum. Et hoc modo omnes lapides precioſi poſſunt in formā potabilē redigi: ſed non de bes imponere mercuriū, ſed ſaltem ſulphur. Et ideo de quolibet lapi de precioſo poteris capere: & ipſum optime pulueriſare, & poſt hoc tantū de ſulphure depurato immiſcebis, & ſimul oīa optime cōteran tur, & in puluerē ſubtiliſſimū redigantur. Poſtea ponātur in tigillo ſuper prunas, donec ſulphur accendatur, & totū comburatur, & om nis fetor a tigillo receſſerit. Deinde iterum ſuper marmor teratur ſub tiliſſime, apponendo tantundē de ſulphure depurato, ſicut prima vi ce: & iterum aduratur vt ſupra. Et hoc etiā fiat tertia vice ipſum pulue riſando ſubtiliſſime, & erit præparatum. Cape dehinc de lapidibus prædictis, ita purgatis & mundificatis ℥ ß. & de aqua forti prædicta ℥. iij. imponātur inſimul in vitrum cū collo lōgo & ſtricto, bene ip ſum claudēdo, & ſtatim lapides ſoluent̄. Quumq; fuerint ſoluti, ape riatur vitrū: ita q̄ aqua fortis euaporet: & totā ſubſtantiā & vim amit tat, & videbis lapides præcioſos in fundo ſicut butyrū, de quo opera bere priori modo, ſicut feciſti de butyro aureo, & ſi addis de aqua vi tæ, & de ſpeciebus prędictis, habes verum aurū potabile, quod habet multam operationem in varijs & grauiſſimis egritudinibus.

Marginal notes: ad leprā — Modus p̄parādi lapides p̄cioſos ad aurū potabi.

De auro potabi. abſq; aqua forti. Ca. 4.

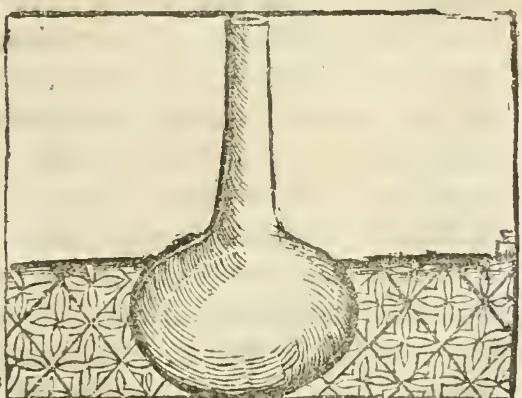
POteris etiam facere aurum potabile abſq; aqūa forti, & hoc magis conuenit medicinæ, q̄ illud de quo iā dictū eſt, dū tuū aurū ſolueris per aquā vitę ad habēdā vim ſuā de lapide hoc, qui dicit̄ philoſophicus, qui fit ex quin. eſſen. per ſe parationē quatuor elemētorū, ſicut iā ſupra ſepi us eſt auditū. Habet enim ipſa quinta eſſentia tantam virtutem, vt quicquid in eam immiſeris, eius ad ſe efficaciam & vim attrahat. Dum enim carnem mortuam a corruptione cōſeruet,

quanto magis carnem humanam adhuc viuentem,& in qua eſt ſpiritus vitæ. Digerit quocꝫ omne indigeſtibile,& omne digeſtũ per naturam ſuam educit. Et ideo omnes malos humores & complexiones naturæ humanæ contrarias,a corpore expellit,quũ non ſit elementũ, ſed ſubtiliſſima ſubſtantia ab elemẽtis extracta. Et quoniã ipſa quatuor elementa ſunt corruptibilia:oportet ergo habere ſubſtantiam incorruptibilem,vel incorruptibili ſimillimam,& hoc eſt ipſum quintum eſſe,in quo poteſt reſolui aurum:& omnis eius vis extrahi. Aurum enim nullam corruptibilitatẽ patitur ab ipſis quatuor qualitatibus:niſi artificioſe,non autem per naturã. Quis enim vnqꝫ vidit ipſum aurũ in aqua putrefieri. Quis ab igne cõburi. Quis ab terra eruginẽ attrahere. Quis denicꝫ cognouit ipſum ab aere poſſe conſumi. Sed hæc in omnibus alijs ſubſtantijs ſunt poſſibilia. Ideocꝫ cum aurum ipſum quintæ eſſentiæ apponitur & admiſcetur,potabile appellatur. Ideocꝫ magnæ ſcientiæ eſt,inuenire modum ſubtilem,ad reſoluendum aurum,& in formam potabilem redigendum,ne forte,quũ putares te feciſſe aquam vitę, aquam mortis faceres. Hoc ergo aurũ potabile debet fieri cũ aqua vitæ recte & debite,vt decet, rectificata, abſtractis quatuor elementis ab ipſo vino,in quo latẽt. Ne etiam facias ſanguinem humanum,materiam peſſime & fetide olentem, quia ibi vires ſuas perderet:& attraheret omnem fetorẽ ex oleo ſanguinis humani. Et ſi non fieret ex ipſa terra,ex qua lapis philoſophorũ componitur,non poſſes reſoluere ipſum Solem. Qꝫ aũt putares facere aquã igneam,id plane foret abſurdum & nociuũ vtenti, & ideo nõ curabis,ſi ſit modicum de hac terra,quia quantumuis modicũ,maximam habet virtutem. Caueas etiam,ne terrã alienam accipias,ſicut faciunt aliqui,qui capiunt calcẽ,alij vero cineres ſalicis,alij tartarum aduſtum, alij denicꝫ cineres vitium,ſicut iam ſupra copioſe enarrauimus. Et cũ hac terra aliena eſtimant ſe facturos aquam vitæ:quũ nõ ſciant ſe præparare aquam mortis. Sicut ait Geber: eſſe terram & medicinã incõpatibilẽ alterius mixtionis,vt iam ſepius diximus. Iſta enim terra virtutem confert ipſi aquæ vitæ,dum fuerit ita facta,vt ſupra docuimus. Oportet ergo habere modum ſeparandi quatuor elementa, vt poſſis facere veram aquã vitæ:vel potius quintam eſſentiam, in qua poteſt reſolui aurum duplici modo. Primo cum aqua vitę,quæ virtutem ſuam ex lapide philoſophorum attrahit. Secundo vero redigẽdo aurũ in puluerem,ſiue calcinando,vt infra docebitur. Quũ voluens ergo

ſeparare quatuor elementa ex ipſa aqua vitæ,ſiue ex vino , de quo fit aqua vitæ,oportet te accipere vinum quamoptimum & magna quantitate ; ponendo in multas cucurbitas , ita vt poſſit bona quantitas in quamlibet cucurbitam ingredi. Et cum totum vinum fuerit diſtillatū,pones ipſum a parte , et flegma quoq; ſegregatim ſeruabis. Et vinum diſtillatum ponatur ſemper ſuper feces ſuas,et quum flegma ab ipſa terra tanq; a fecibus ſuis fuerit extractum, remanet in fundo ipſa terra. Quū ergo egueris terræ, quę eſt materia combuſta , vt ſupra dictū eſt,optime lauetur cum flegmate,vt iam monſtratum eſt,vt nil de ſubſtantia combuſtionē olente remaneat;& per hanc ipſa aqua vitæ iuſtificatur. Eſt etiam alius modus ſubtilior. Quū ipſum vinum fuerit extractū a fecibus ſuis,recipiatur flegma,cū hoc quod in diſtillatorio remanſit:a quo vinum diſtillatum ſeparaſti,& in caldari tam diu ad ignem temperatū coquatur:donec in ſpiſſitudinē mellis liquefacti deducatur. Poſtea ab igne remoueatur. & frigefiat: vſq; in diem ſequentem:& videbis lapillum quaſi modo in fundo reſidentem:ita clarū:ſicut ſi eſſet ſal nitrū. Deinde coletur aqua:et oleum ſupernatās & ipſum flegma ſuper lapide vel terra prædicta fundatur, donec a fecibus ſuis clarificetur. Hoc facto: ſecundarie bulliatur:& infrigidetur vt ſupra. Et hoc fac toties, donec terra ab ipſo ſeparetur . Deinde exiccabis ipſam in furno reuerberationis:in vaſe mūdo,quod in ſuperiori parte ſit apertum.

modus ſeparandi.4.elementa.

ali⁹ modus ſeparādi.4.elemēta

Et in hac fornace reuerberatoria tamdiu calcinabis:donec in ſubſtantiam albiſſimam niui ſimilē cōuertatur. Tamen ante omnia tēperabis ignē:ne a nimio calore materia fundatur: quia ſi hoc fieret : magis alchimię q; medicinę cōueniret. Et quū ipſa terra fuerit ſatis calcinata:ponatur in vitrū cū collo longo: ſuper quam ponatur vinū ſupra diſtillatū:quod debet a ſuo flegmate eſſe ſeparatū:& putrefiat in balneo Mariæ:per duos aut tres dies:Poſtea per alembicū diſtilletur & videbis ipſam terram cū aqua in alembicū aſcendere : ſicut clarum criſtallum. Et in hac aqua poteſt ſolui purum aurum: laminatum in

tenuiſſimas laminas. Melius tamen foret, ſi eſſent folia auri, quia facilius reſoluerentur, & in ſubſtantiā potabilem conuerterētur. Fit etiā aurum potabile, ſeparando quodlibet quatuor elementorū ſegregatim, & deinde extrahendo quintam eſſentiam, in qua poteris ſoluere Solem, & in aurum potabile permutare. Præſupponitur tamē, quod aurum ſit in tenuiſſimas bracteas laminatū. Et ita quando ſpiritus, ſicut anima a flegmate ſuo tanq̄ a corpore abſtractus eſt per alembicū, ipſæ feces ſiue terra, quæ vltimatim in diſtillatorio remanſerunt accipiantur, & quater tantundem de ſuo flegmate. & imponantur in balneum Mariæ per dies nouem, donec bene putrefiant.

VIDE FOLIO XXXV.

Poſtea diſtillentur per alembicū, & exibit oleum citrinum. Et quādo non poterit plus aſcendere in alembicum, ſcias tria adhuc in diſtilatorio remanſiſſe elementa. Videbis enim ipſam aquā ſiue flegma exire clarū, aer autem in fundo remanet, ſicut oleum aureum. Poſtea ſeparatur ignis a terra, accipiendo quatuor partes flegmatis, & vnā partē terræ, & digerat̄ in balneo Mariæ cū igne violento, & videbis oleum rubicūdū, in quo eſt elementū ignis & aquę. Et ita habebis quatuor qualitates ſeparatas, quas reduces tandē in quintā eſſentiā, ita q̄ terra calcinetur in fornace vitrearia per tres hebdomadas, deinde ſuperfundes flegma, et digeres ſepties, et toties diſtillabis. Et ita habebis aquā

Aqua Solis.

ſolis, in qua poteris reſoluere Solē ſubtiliſſime laminatū. Et ſcias, q̄ quāto plus vltra ſeptē vices de terra ſua, quā etiā diximus lapidē philoſophorū, diſtillaueris, tāto nobilior, præſtātior, virtuoſior, & efficacior erit, ad reſoluendū. Et quū in hac aqua volueris reſoluere Solē, habeas folia auri ſubtiliſſima, & ponātur in vitrū cū collo longo, & quū habueris vnā partem de auro, ſuperinfundas tres partes de ipſa aqua vitæ, quę de terra prædicta p̄ ſeptē vices ſit diſtillata, & ponatur in balneū Mariæ, donec reſoluetur. Et ita poteſt fieri aurū potabile, ad ſuſtentandā naturā humanā: & oēs egritudines expellēdas, & ad faciendū hominē reuiuiſcere, cū a quodam medico cēſeretur mori: & ideo omni tēpore habeas tecū. Notandū eſt etiam, qualē habeat virtutem ipſe lapis: per quā operatio aquę cōpletur, quia ſpiritus vbi vult ſpirat. Et ideo quicūq̄ hāc artē ignaris oſtendit & manifeſtat, eſt maledictus. Qui vero doctis & ſapientię amatoribus: hic lauro eſt coronādus: hic cedro digna locutus. Et multi hāc ſciētiā quæſiuerunt, ſed pauci eā inuenerunt. Quū ergo habueris quatuor elementa ſeparata

quodlibet ſingulorũ reſeruabis. Nam quodlibet ſingularem habet operationem. Et oleum quod ab aqua rubicunda ſeparatũ eſt per elementum ipſius ignis, optime conducit adoleſcentibus, & eos in vigore: robore, venuſtate, & pulchritudine corroborat, nec patitur aliquem ſanguinem putrefieri, omnẽ etiam colerã educit, & flegma omne expellit. Eſt quoq; maxime generatiuum ſanguinis & ſpermatis. Ideoq; quicũq; voluerit eo vti, ſepius debet fleubothomiſare, quia alioqui venas penetraret. Et ſi homo ante trigeſimũ annũ eo vtatur maximopere creſcit, ita q; omnes mirentur. Valet etiã ad viſum recuperãdũ, dũ omni die vnã guttã in oculũ immittas: per ſpaciũ vnius mẽſis. Cõducit etiã maximopere ad auditũ perditũ. Elementũ aũt ignis eſt ipſa aqua rubicũda, quę de oleo antecedẽti eſt diſtillata. Et hoc ad oĩa ſupraſcripta valet. Et ex ſenibus facit apparere iuuenes in colore. Debẽt aũt eo vti cũ modico aquę vitę ſenes; ſed iuuenes cũ optimo vino. Tollit oẽs egritudines ſenectutis, & ideo appellatur Elixir vitę. Et hoc eſt maximũ ſecretũ in medicina, quod nunquã ab aliquo medicorũ tractatũ fuit, ſed bene ab ipſis philoſophis. Q; aũt medici de ea reticuerint, id ideo arbitror eueniſſe, quia habet quandã acuitatẽ, quã de terra ſiue de lapide philoſophorũ attraxit, & ideo nõ conducit vtẽtibus, eſt tamen ſecurius q̃ id quod fit per aquã fortem.

Aeris virtus.

Efficacia ign.

Elixir vitæ.

De auro pota. abſq; terra vel aqua forti. Ca. 15

MOdus autem faciendi aurũ potabile abſq; hac acuitate lapidis vl' aquę fortis, ſic eſt. Accipe mel & guttas guttatim ſup marmor funde, addendo & ſuperimponendo ipſa folia auri, ſepius terendo, ſicut ſi cũ auro velis ſcribere, ita vt nil penitus de auro appareat. Et cũ triueris ita. ʒ. ij. vel. iij. de auro, ſines ita ſtare p horas vigĩtiquatuor. Poteris etiã addere de ſale cõmuni præparato, ſed nõ eſt neceſſarium, niſi vt citius materia teratur, Qunmq; materia ita reſederit per dictũ ſpaciũ, ponatur in vas argenteũ, vel in ciphum latũ, ſuperinfundendo de aqua tepida, diſtillata a melle: vel de aqua fontis diſtillata: & mel ab ab ipſo auro ſeparabit. Si aũt impoſueris ſal, hoc mõ quoq; ſeparabitur. Deinde colabis ipſum ſal, ſuperinfundendo aliã aquam diſtillatã deſuper: & reſideat: vt ſupra: & ſoluetur pari mõ, vt dictũ eſt Et cũ ſal immiſcueris, ſepius ita facies q̃ ſi nullũ immiſcuiſſes: donec totũ ſeparetur & reſoluatur. Deindę iterũ ſuperinfundas aquã: forma

prædicta, & imponas in cucurbitã, diſtillando in balneo mariæ, ita vt ſolũ aurũ in diſtillatorio remaneat: & q ſal & mel ab ipſo ſeparetur. Si vero nõ admiſcueris ſal, eo lõgius ſuper marmor terendũ eſt. Quando vero totũ mel ab auro fuerit diſtillatũ, ſuperimponatur, & iterũ diſtilletur, & hoc facies duabus aut tribus vicibus. Vltimo aũt, quando perfecte cognoueris: totũ mel ab auro eſſe ſeparatũ, ſuperimponatur de optimo aceto: ita diſtillato, vt ſupra docuim⁹, & ſit de meliori vino, quod poteris habere, aut quod de vino cocto ſit diſtillatũ & diſtilletur quatuor vicibus. Quũ vero vltimo ipſum acetũ diſtillaueris: ab ipſo diſtillentur tres partes. & quarta pars remaneat in fundo diſtillatorij Quia (vt ſupra dictũ eſt) diſtillatio aceti & vini, contraria ſibi inuicẽ ſunt. In vino enim melior materia primo, in aceto vero vltimo diſtillatur. Hanc igitur quartã partẽ, quæ in fundo remanſit, debes fundere ſuper ipſum aurũ, & ita quieſcat per tres dies, poſtea diſtilletũ ſimul. Deinde totidẽ de aceto diſtillato ſuperimpones: ſicut in primis, ſed oportet q ſit poſitũ in fimo equino, vel in balneo mariæ. In hoc ergo aceto aurũ ſubtiliſſime ſoluitur, deinde per diſtillationẽ iterum ab auro ſeparetur in balneũ mar. Poſtea ſuperinfundatur flegma de aceto diſtillato. et iterum ab eo diſtilletur in balneo mriæ, & demum flegma ſuperinfunde de flegmate, & diſtilla iterum pari modo. Et hoc fac toties, donec ad numerum ſeptenarium perueneris. Poſtea quum fuerit septies diſtillatum: imponatur de aqua vitæ, & iterum p diſtillationẽ ſeparetur. Vltimatim vero ſupinfundes aliã aquam vitæ: quæ nullum in ſe habeat flegma, & ab eo pari mõ ſequeſtretur, & hoc fiat duobus modis. Et hac forma diſtillabis ſubtiliſſime ab ipſo auro mel: acetum: & flegma: vna cũ aqua vitæ: & eſt optime digeſtum & p̃paratũ, ad ſoluẽdum in digeſtiuo vel circulatorio in ipſa aqua vitæ: quæ eſt q. e. Quum autẽ volueris facere aurũ potabile, Accipiatur de prædicto auro reſoluto: & ſupraſcripta aqua vitæ ſuperinfundatur, cuius duodecim partes a lapidis philoſophici vna ſint diſtillatæ. Et ponatur ad circulandum in balneo mariæ: per dies quadraginta, vel diutius. Et ita reſoluetur aurũ in aquã citrinã. Sed quũ omnia ad æquum ſint iudicanda, habet in ſe quandã mordacitatẽ vel acuitatẽ ex ipſo aceto diſtillato & quinta eſſentia, quæ eſt diſtillata p ipſum & de ipſo lapide philoſophorum. Et p hunc quaſi p aquã fortẽ poteſt ſolui aurum, nõ tamẽ eſt ita nociuum, ſicut fieret per aquam fortẽ, licet quidam ſint eius opinionis, vt cenſeant hominibus ſanis nõ eſſe valde vtile. Aliquãdo enim videmus aliqua vtilia eſſe egrotis,

quæ ſanis poſſunt incommodare, & hoc fit propter violentiam & infectionem naturę infirmi. Sed quũ ipſum aurum potabile debeat potari ab ſanis, vt in ſanitate priſtina conſeruetur, noſtri recentiores philoſophi acceperunt prædictum aurum ita puluerizatũ, vt iam auditũ eſt, qđ præparatũ ſit abſq; quinta eſſentia aceti diſtillati, ſuperinfundendo veram & rectificatã aquam vitæ: ab omni flegmate ſuo ſeparatã abſq; prædicto lapide per tres aut quatuor vices, iterũ ſemper ab eo diſtillando: ita q; ſemper in fine diſtillationis quoddam humidũ de auro remãſit. Vltimo vero hoc ipſum humidũ acceperunt in vna parte: & de quin. eſſen. partes duodecim: & poſuerunt in cucurbitã, ſuperimponendo alembicum cecum, & circulando ad minus per dies quadraginta in balneo mar. & habebis quoq; verũ & iuſtificatũ aurum potabile, ad prſeruandum ſanos ab infirmitate, & ad liberandũ egrotos a morbo. Poſſet tamen ex tali potu aliquod incõmodũ oriri ex ratione, quã in ſupraſcripto capitulo nono allegauimus, quia in lõginquo tempore ſtomachus human⁹ poſſet ex hoc deaurari, per quã deaurationẽ poſſet perdere ſuã conſuetam digeſtionẽ, ex quo quantũ ſtomacho incõmodi poſſet oriri; quiſq; etiam minime medicinę gnarus fac. le dijudicare poteſt. Qua ex ratiõe moti, potius cõmodare q̃ nocere hominibus velimus. Et licet a pleriſq; huius ſcientię peritioribus poſſim inſectari, q; tantã ſcientiã omnib⁹ in vulgus propalarim Hoc eo factũ eſſe eiſdẽ reſpõdemus: vt omnib⁹ ęque prodeſſe velim⁹ quũ dicat Salomon, abſconditã ſapientiã & abſconditũ theſaurum nihil prodeſſe. Ideoq; veriſſimã viam faciendi aurũ potabile pro ingenioli capacitatẽ docebimus, q̃q; mediuſfidius nõ ſit bene decẽs, tãtũ theſaurũ reſerare, tamẽ id magis pro doctis & bonarũ artiũ amatoribus, q̃ pro ignaris editũ eſt. Ideoq; velim oẽs pręcari, ad quos hoc opuſculũ noſtrũ peruenerit, vt ſi qđ ſecretioris (quod indoctis propalare nec phas nec æquũ eſt) dixerim: q̃ forſitã dicendũ foret, ęquo animo cõſulãt. Nã quũ diu noctuq; hoc Ciceronianũ mihi obuerſaret, nõ nobis ſolũ natos eſſe, ſed & partẽ de nobis ſibi vendicare, & partẽ amici. Quũq; ſapiẽtiſſimus Salomõ dicat Abſcondita ſapiẽtia &c. Statim igitur hunc librũ, vt & patrię & parẽtibus meis honori & vtilitati foret, in lucẽ edere voluim⁹. Licet enĩ pro indoctis æque ac pro doctis ediderim⁹, nõ tñ abs re id factũ eſſe quilibet inuidus ſciat, quũ ſumus oĩm creaturarũ genitor atq; pater æquo lumine ſolari, & probos & improbos viſitet. Maledict⁹ enĩ eſt q propriã vtilitatẽ, reip. cõ

modo prǫponit. Et q̄q̄ ab imperitis poſſit floccipendi, ſcio tamē nō nullos doctiorū meā paruā operam vſq; in cœlū elaturos. Ideoq; ve riſſimū aurū potabile te docebo, cui meę opinioni nullus noſtratium philoſophorū refragari poteſt, dū rationes naturales hinc infra poſi tas perſpexerit: Scio enim aliū inter alchimiſtas, & aliū inter medicos eſſe ſermonē. Sed quū certum pro incerto, proficuū pro nociuo ſit eli gendū: ideoq; ipſis adherebo medicis, quū Mar. fici. dicat: nullū vn quā antiquorū philoſophorꝫ ſequutū fuiſſe viam hanc faciendi aurū potabile, quā noſtrates philoſophi nunc ſectātur. Quis enī dubitet de ſole, quē in aqua forti reſoluūt, quis dubitat de mercurio, cū quo amalgamiſant (vt eorū vtar vocabulis) quin nō ſint nociua. Nemo hercule, nemo niſi talpa foret cecior. Licet non inficier, ea poſſe ingredi in aurū potabile, pro egrotis, ſicut ſunt leproſi, venenū enim veneno pellendum eſt: Sed mediusfidius non conſuluerim eiſdem vti, quum maxime (vt quilibet etiā mediocriter doctus coniecturari poteſt) ſint corroſiua. Simile eſt de hoc quod per acetū diſtillatum, vel quod per lapidem reſoluitur. Nō tamen eſt adeo nociuū, ſicut hoc quod per a quam fortē diſſoluitur, tamen habet quiddā vehemētis acuitatis quā ipſa q. e. a lapide ſuſcepit. Si vero hęc ratio minus ſufficiens videretur quibuſdam, vlterius poteſt probari per dictū Galieni, q dicit natura lē ſubſtantiā alicuius vehementioris motus eſſe incōpatibilē. Cui et Ariſtoteles aſtipulatur. Quod ita eſt intelligendum, hoc aurū pota bile: de quo ſupra fecimus mentionem, nō poſſe fieri, niſi per ſuper fluam naturā igneā ipſius q. e. quę quidē natura ignea, quū vltra ſuū debitū terminū ſit ſublimata, ſoluit Solē citiſſime. Ideo mea opinio ne, talis ſuperflua igneitas magis incōmodat humanæ naturæ, q̄ pro deſt. Et hinc non abs ratione inueniendus eſt alius modus ſubtilior per quem aurū in ſubſtantiā potabilē poſſimus redigere. Deinde ſi forſitan neceſſarium foret, ſupraſcriptum aurum potabile poſſit ad iungi huic, ſi aliqua infirmitas hoc exigeret, inquantū ſit neceſſariū egroto: tamen ſemper adiungendū eſt de auro potabili ex cordialibꝰ ſicut lapidibꝰ, aut margaritis, & ceteris eiuſdē generis, licet nō dicatur aurū potabile, quū nullū aurū in eius compoſitionē ingrediatur, poſ ſit tn̄ ita nūcupari: ob excellentiſſimā eius virtutē, & celerrimā opera tionē. Interdū tamen hoc ſolo vti licet. Aliquando vero mixto cū alio quū volueris celerrime opari ad penetrādū, qa aliud nō habet talē vir tutē. Interdū etiā ipſum cordiale in vſu habere poſſumꝰ, admiſcēdo de alio, ſicut egrotātis infirmitas poſtulabit. Et hæc eſt forma vtendi

aũro potabili. Anteq; aũt ad ipſius cõpoſitionẽ perueniã, probabo an ſit poſſibile, vel nõ. Primũ ergo, & ante oĩa philoſophi probãt & collaudãt ipſum aurũ, ea ex cauſa, q̄ int oĩa metalla eſt naturæ tẽperatæ, aſſimilaturq; ſoli propter eximiũ ſuũ nitorẽ & colorẽ. Appropriatur etiã Ioui, propter tẽperiẽ. Ideoq; calorẽ naturalẽ cũ frigiditate mirabiliter poteſt tẽperare & moderari: & humores ipſos cõſeruare ab interitu & corruptiõe: ideoq; virtutẽ ſolis & iouis illi attribuimus, quorũ eſt officiũ, attribuere ſpiritũ vitalem mẽbris interiorib᷒. Hinc philoſophi ipſi probãt, nullã rẽ eſſe aptiorẽ ad vitã humanã aliquãtulũ a corruptione conſeruãdã, q̄ ſubſtantiã ſubtiliſſimã & duriſſimam quaſi incorruptibilẽ, quæ ad interiora penetrat membra. Hinc ipſum aurũ ſubtiliſſime laminatũ, & cum ſpeciebus cordialibus admixtũ, in puluerẽ eſt redigẽdũ. Propterea dicit Ioan. de rupeſciſſa nos oportere habere conſiderationẽ ad operandũ poſſibilia, & impoſſibilia ſubterfugere. Videmus enĩ plura mirabilia de calibe, plũbo, ferro, ſtagno, & argento, quin exiſtimenus maiorẽ eſſe efficaciã in precioſiori, ſicut eſt ipſum aurũ. Videmus etenim (teſte Auicẽna) aquã ipſam, in qua candens extinguatur calibs, fluxũ ventris reſtringere, & inteſtina congregata quaſi ſimul connectere. Quod & in ipſo ferro videre licet. Quanto ergo magis hoc credendũ eſt de ipſo auro: in quo nullũ eſt corruptibile de quatuor elementis, ſicut in ferro: calibe, & cæteris. Si enĩ ipſe calibs virtutẽ habet conſtringendi, & quaſi colligandi ipſa viſcera & inteſtina ſimul, nonne videtur hoc in auro poſſibilius, quum ſit purius: defecatius, incorruptibiliuſq; ipſo calibe. Secundo etiam poteſt probari ex ratione euidenti & experiẽtia, quũ ipſum plũbum ſepius funditur in aquã, in qua lamina auri, vel calibis, vel ferri ſit extincta: videmus ipſum indureſcere. Et hinc poſſumus aperto cognoſcere, ipſam aquam abſtraxiſſe vim a materia, quæ in ipſa ſit extincta. Econtrario etiam per quottidianũ vſum experimur, q̄ ſi fundatur plumbum in aliquam aquam, & deinde in eadem extinguatur ferrum, vel calibs, vel aurum, manifeſtiſſimũ eſt, ipſum molleſcere ex aqua, quæ a plumbo vim extraxit, quam molliciem non habẽt ex ipſa natura. Itaq; ſicut hoc de ferro & plumbo ex vſu quottidiano compertum eſt, ſic etiam illud de auro. Et hic eſt verus modus apud philoſophos naturales de auro potabili: ſicut Marſilius Ficinus dicit. Non tamen q̄ corporea eius ſubſtantia bibatur, ſed ipſa virtus efficaciaq; ex ipſo per modum ſubtiliſſimum extracta. Quoniam omnino falſum eſt credere, ipſam materiã auri ingredi humani

de tripli civita li. 1. & 2. cap. 10.

corporis compoſitionem,ſicut pulcherrime probat præallegatus Ficinus. Vel etiam ꝙ corpori humano aſſimiletur,vel quod in ſubſtantiam potabilem cõuertatur. Oporteret enim ipſam primo in ſanguinẽ tranſmutari,poſt hoc in carnem,quod eſt impoſſibile propter ſuã duritiem. Et ideo ſciendum eſt,ꝙ in ꝗ̃pluribus rebus auri virtus humanum corpus confortat & ſuſtentat,quæ quidẽ ſubſtãtia materialis nõ ingreditur compoſitionem. Nam ſicut ipſe magnes per ſuum nitorẽ per quem aurũ ingreditur, id ad ſe attrahit, ſic etiã ipſum aurum per ſuum eximium candorẽ,virtutẽ infundit aquæ,in qua extinguitur, per quam humanum corpus mirabiliter confortatur. Ideoq; qui aurum ita conuertunt in ſubſtantiam potabilem,per aquam fortem,vel (ſicut ſupra diximus) per acetum diſtillatum,magis virtutem ſuam corrumpunt(quũ eam ex ipſo extrahere eſtiment) ꝗ̃ nobilitant.

De auro pota.cũ ſpeciebꝰ aromaticis Cap.26.

SI autem velis facere aurum potabile cũ ſpeciebꝰ ſimplicibus,quarũ aliquę educunt ſuperfluam humiditatem, aliquę vero confortant membra nobiliora. Ideoq; tali auro potabili vtẽdum eſt cũ iuſto & vero regimine & dieta,vigilandi:dormiendi:edendi,bibendi,replendi,euacuandi. Et hoc fit ita. Recipe optimi vini quod habere poteris libras triginta & duas:& ponatur in caldare balnei Mariæ,& tãtundẽ diſtilletur, vt ad vnum cantarum redigatur.

VIDE FOLIO.XV.

Deinde accipe aliud vinum,& pari modo diſtillabis. Et hoc fac toties,donec habeas trigintaduas lib.vini diſtillati. Poſtea accipies omne vinum diſtillatum,& ponatur iterum in caldare, & diſtilletur toties, vſq; ad conſumptionem medietatis. Deinde ponatur in cucurbitam & diſtilletur tamdiu,quoad omnis ſubſtantia aquea receſſerit. Poſtea diſtilletur in balneo Mariæ quater, & addantur poſt diſtillationem hæ ſpecies. Ligni aloes crudi, cardamomi, cubebarum recentiũ ana.ʒ.i. Cinnamomi,nucis muſcatę:macis,zinziberis albi,macropiperis:granorum paradiſi,ſandali vtriuſq; anã.ʒ.iiij. Hęc omnia ſubtiliſſime pulueriſentur,& in vitrum imponantur,ſuperinfundendo vinum diſtillatum,optimeq; vitrum claudendo ponatur in balneo marię per dies octo,ſuperimponendo alembicũ, & diſtilletur igne lẽto,

Deinde ponatur in cucurbitam cū collo lōgo. Poſtea addantur auri puri foliati.ʒ.ij.gariofilatæ:ambræ bonæ ana.ʒ.i. Hęc identidē puluериſentur, & quum in cucurbitam poſita fuerint, claudatur & ponatur in caldare, in balneo Mariæ per dies quadraginta & duos in cōtinuo calore. Poſtea exaltetur ignis vſq; ad quartum gradū per ſpaciū vnius horę, & exibit aqua in colore auri. Et hæc aqua reſeruetur ſeparatim, quia eſt ipſum aurū potabile. Deinde accipe libras quatuor de ipſa quin.eſſen.& addantur auri puri, margaritarum, ambræ bonę, muſci, amomi, aniſi, cardamomi maioris, zinziberis, cinnamomi, zedoariæ, macis, nucis muſcatæ, gariofiliorū: croci orientalis, cubebarum, ligni aloes, turbith mundi albi, electi & bene gummoſi, agarici albi, quinq; mirabolanorum, foliorū ſenæ ana.ʒ.i.rauedſeni.℥.ij.et ſemis aloes ſuccocitrini.℥.iij.Hæc omnia ſimul contrita, ponātur in balneū mariæ per vnū mēſem integrū. Et quādo volueris conſeruari aliquē in ſanitate, dabis ei in potu de prima aqua diſtillata.ʒ.i.Si vero homini maleſano & egroto, ad liberandū de infirmitate dabis ei de aqua prima ℈ i.& de aqua ſecunda ℈.ij.Si vero egritudo eſſet valde intēſa poteris ei dare de prima aqua ℈.ij & de aqua ſecūda.ʒ.i.℈.i.Et in hoc recepto eſt ſecretū ſecretorum, ad naturam humanam ſuſtentandam vſq; ad terminum nobis a deo præſcriptum. Et ideo dicit Auicenna. Recipe de lacia nigra, contundatur in mortario lapideo, & ſuccus quē expreſſeris, diſtilletur in balneo mariæ per alēbicū. Pari modo fiat de bugloſſa. Poſtea de qualibet aqua cape.℥.ſs.addantur auri puri optimi foliati grana.iij.bibatur ſobrie tribus diebus continuis, corpore tñ prius purgato. Valet etiam aurum prędictum cōtra leprā, dum bibitur omni die.℈.i primi:& ſecundi.℈ ij.cū aquæ caponis veteris diſtillatæ.℥.ſs.Lullius vero dicit, id debere bibi cū tali iuleb.Recipe Syru.agreſtæ, Syru.acetoſi ſimplicis ana.℥.ſs.aquæ bugloſſæ.℥.i.aquę cicoreæ.℥.ij.fiat iuleb, & detur leproſo cum auro prædicto. Ioānes vero de rupeſciſſa ait, ꝙ ſi hoc aurum potabile ſumatur cum aquæ celidoniæ.℥.ij.ꝙ maxime confert ad omnes egritudines, principaliter ad febres ethicas & hydropicas. Et nota, ꝙ ſi adoleſcens vtatur hoc auro ad minus duabus vicibus in anno debet phleubothomiſare. Senex vero poteſt omni die ſumere guttam vnam cum guttis quinq; quintæ eſſen.ſtomacho adhuc ieiuno, & per horam integrā poſt ſumptionē ieiunet: quia mirabiliter caniciem expellit. Cōfortat ętiam cor, & cerebrum, & omnia alia membra principalia.

ad febr. ethic.& hydro.

DEſtinaueramus, nil vltra de auro potabili ſcri-
bere, Sed verus amor, quē erga oēs ſtudioſos
habemus, quos ſcimus eſſe auidos, meliora et
vtiliora legēdi ꝙ hactenus ſcripta ſint. Ideoq́
ne longis verborum anfractibus, eorū aures
tenerrimas obtundamus: ipſum verū aurum
potabile edocebimus, quod quidē nullus vn-
quā philoſophorū, quantumuis peritus, im-
probare poteſt: dicendo ꝙ vllo mō ſit contrariū naturę humanę, quia
poteſt dari homini in ſuperextēſa & maxima egritudine. Et maxime
approbatur ab Arnoldo de villa noua: & a dicto Marſilio ficino. Et
licet non magnis egeat expenſis: nō tamen ideo floccidendum eſt. Et
hoc fit ita. Recipe buglosſam cū floribus radice, herba: & omni ſub-
ſtantia in die claro: dum tamen præcedenti nocte nulla fuerit pluuia
Luna ipſa creſcente: in bono aſpeſtu Iouis & veneris, cōteratur cū om
ni ſubſtantia: & digeratur in fimo equino per dies octo. Poſtea diſtil
letur per tres aut quatuor vices, ſemper diſtillatā materiam ſuper feces
ſuas fundendo. Poſtea digeratur iterū in balneo Mariæ per dies qua
tuor vel quinq́. Pari modo capias quoq́ boraginē cū omni ſubſtā
tia tempore & lunationibus, ſicut de buglosſa eſt dictū, ſemper feces
ipſas pulueriſando poſt diſtillationē: & materiam diſtillatam ſuper
ipſas fundēdo. Et identidē fiat de celidonia & meliſſa. Et quū ab om
nibus habueris aquā diſtillatā, forma & modo prędictis: miſceātur
ſimul per partes ęquales, & ponantur in vitrū cū collo lōgo: ipſum ſi
ſtendo ad ſolem. Et hę aquæ optime reſeruētur, donec volueris eiſdē
vti. Quū volueris ergo facere aurū potabile: recipe de aquis prędictis
inſimul mixtis librā vnam, ponantur in vas terreū, ab intus vitreatū,
& recipe laminā auri puri, non ſophiſticati in pondere. ℥.xvi. vel plus
aut ſicut habere poteris. Sed quanto plus, tanto melius. Et prædicta
lamina calefiat ad ignē: donec candeſcat, poſtea extinguatur in aquis
prædictis toties, donec quarta ipſarū pars ſit cōſumpta. Et ita ſentit
Marſil. fici. Poſtea optime colet̄ p pannū linteū mūdiſſimū: & impo
nat̄ in vitrū optime clauſum. Dehinc accipe margaritarꝫ pulueriſatarꝫ
ʒ. iiij. ſup quib⁹ fundantur aquæ vitæ ex vino rubeo quater diſtillatę
℥. vi. ponātur in vitrū bene clauſum, & ponat̄ in balneo mariæ p ho-
ras. 24. & quū fuerit diſtillatū, ſegregatim quoq́ cuſtodies. Et quā-
docūq́ volueris infirmo opitulari, qui a medicis ſit morti adiudicat⁹

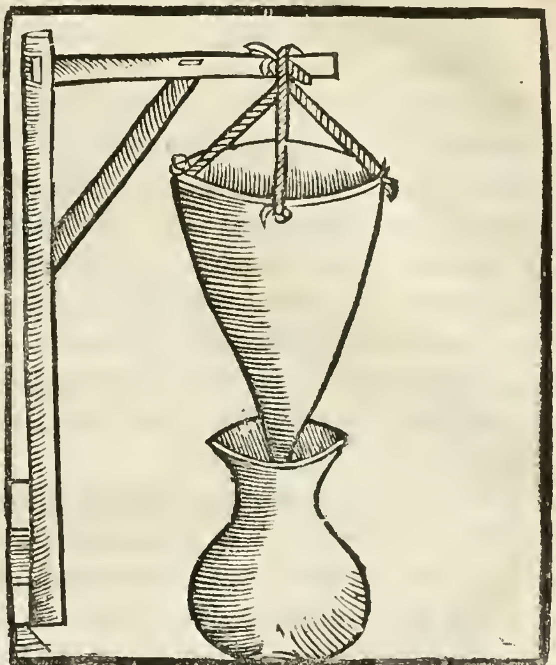
Accipies de aqua, in qua lamina auri fuerit extincta .℥. ſs.& de aqua vitæ cũ margaritis.ʒ.1.& ſimul miſceantur, dando omni vice egrotanti, & ſex horis elapſis totidem, totidẽq; duodecim horis elapſis. Si autem nimium calefaceret egrotantem, dabitur ei cum Syrupo violati.ʒ 1.poſſit etiam capi de quinta eſſentia ex vino rubeo tali, vt ſupra docuimus, vſq; ad.℥.1.ſs.in qua debet imponi auri puri foliati, non triti vel puluerisati. ʒ.1.& quinta eſſentia virtutẽ & colorẽ auri ad ſe trahet Et hæc folia auri ita remaneant cũ quinta eſſent.. Et quando infirmo de aquis prædictis dederis: de hac eſſentia impones tres vel quatuor guttas. Vult etiam Marſilius: ꝙ licet lamina auri in aquis prædictis ſit multoties extincta, nihilominus tamen debere poni in ipſis auri folia. Ideo loco iſtorũ foliorum auri, accipies quintam eſſentiam quę iam vim ab auro ſuſcepit. Et ita habes veriſſimũ aurũ potabile, quod eſt melius & precioſius, ꝗ̃ ſi expenderes mille ducatos in exquirendo vtilius & magis ſumptuoſum. Habet autem virtutẽ confortandi cor & omnes humores ſuperuacuos conſumit, optimũ ſanguinẽ generat & omne malũ expellit, iuuentutẽ conſeruat mirabiliter: vrinã prouocat, morbnm caducum curat & maniacos, leproſos etiam nutrit. Sed caue, ne aurum alchimiſtrarum immiſceas: quia magis noceret ꝗ̃ prodeſſet, vt ait Arnoldus, propter venenoſas ſubſtancias, quę in eius cõpoſitionem ingrediuntur.

De auro potabili ex quin.eſſen.per lapidẽ Cap.18.

SI vis facere aurũ potabile alio modo, Recipe de quinta eſſentia diſtillata per prędictũ lapidẽ philoſophorꝫ, in qua imponãtur folia auri, & ita ſoluãtur in dicta quin.eſſen. ita ꝙ ex auro fiat quoddam liquidũ potabile. Et hęc eſt mirabilis operationis ad vitã ſuſtẽtandã, & oẽs morbos expellendos, & ad hominẽ ſemimortuũ refocillandũ, & ad priſtinã ſanitatẽ reducendũ, & eo perfectior erit, ſi impoſueris duas partes de q. e.mellis, ita extracta vt ſupra docuimus. Ponãtur in vitrũ circulatoriũ ita ꝙ de aqua vitę prędicta ſit libra vna, & de q. e. mellis.℥. x. foliorũ auri.ʒ.iiij.ipſum circulatoriũ optime claudẽdo in parte ſuperiori, & lutetur cũ cera tali, vt ſupra docuimus. Deinde ponat̃ in bal.Mar. per quatuor aut quinq; mẽſes, quia quãto plus circulatur, tãto melior efficitur ſubſtãtia, & tãto etiam plus ipſum aurũ ſoluitur, & cũ materia alia incorporatur. Si vero non poſſis habere folia auri, accipies tres aut quatuor ducatos, & malleabis ſubtiliſſime, ſicut fit ab aurifabris

quando volunt deaurare, ſed tamen nihil eſt melius ꝙ folia auri, ſi poſſunt haberi de bono auro ducatorum. Si vero non,& ꝙ etiã nolles aurum ita malleare, hoc modo poteris ipſum in puluerem redigere, Recipe de auro meliori quod habere poteris, vel accipe aurum florenorum, affinetur & cementetur ita, Recipe auri partem vnam, anthimonij partes duas, parum de tartaro, fundatur inſimul in tigillo, donec tota materia ſit liquida. Poſtea fundatur in fuſorium tale.

modus aurum affinandi p Cementũ.

Et ſemper agitetur, deinde ſinas modicũ infrigeſcere, & inuenies ipſum aurũ in acie fuſorij,& ſup hoc eſt ipſum anthimonium ſeparatũ. Et hic eſt optimus modus affinandi aurum. Et cũ fuerint omnia infrigidata, rumpatur in acie aurum ipſum ab alia materia,& ſi non fuerit ſatis affinatum, iterum cum anthimonio fundatur, & fiat ſicut prima vice. Poteris etiã affinare Solem per tale cemẽtum. Recipe vitrioli romani vel loco eius cape ſalis nitri rubificati, ſalis amoniaci, viridis eris, boli armeni, pulueris laterum coctilium bene aduſtorũ ana ℥.1. Omnia hæc optime puluериſentur,& fiat paſta cũ vrina humana, & fiat ſtratum ſup ſtratum in quodam tigillo, ita vt in fundo eius ſit ſtratũ de dicta paſta,& aliud ſtratum deſuper de florenis, & iterum ſtratum de paſta,& aliud de florenis: ſemper ita procedendo: donec totum aurum impoſueris,& in ſupremitate tigilli fiat ſtratũ de paſta ſupra quo fiat aliud de calce viua. Et ſcito, ꝙ nullus florenus debet attingere alium. Et quũ omnia fuerint ita impoſita, fiat ſuper tigillum coperculum: quod in medio habeat foramen cũ acu factum,& optime claudatur tigillũ vndiq; cũ luto facto ex crinibus. Quo facto, fiat ignis de carbonibus, in longitudine palmæ vnius remotus vndiq; a tigillo: per horã integrã. Qua elapſa: fiat ignis parũ propinquior p

Alius modus affinandi Solẽ.

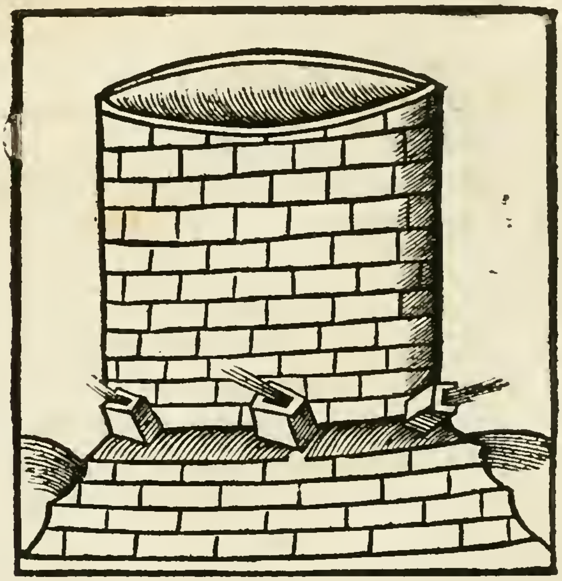
aliam horam, qua quidem effluxa iterum parū appropinquetur per aliam horam, vt ipſum tigillū attingat. Vltimo vero fiat alius ignis ſuper tigillum, vndiq; ipſum attingens, & duret quoq; per horam integram. Hora vero vltima preterlapſa, ſinas frigeſcere tigillum, & ipſum fragendo, inuenies aurum depuratum vſq; ad extremū punctū vbi nihil remanſit q̄ materia puriſſima. Et ita poteris affinare aurum vſq; ad vigintiquatuor gradus ſiue charatos. Poteſt etiam cementari per cementum regale vigintiquatuor horis, recipiendo ſalis communis præparati partes duas, & pulueris laterum coctilium partem vnā, fiat paſta, & incorporetur cum vrina humana. Vel ſi velis, poteris etiā affinare Solem per tale cemētū, Recipe ſalis communis bene præparati. ℥.1. pulueris laterum coctiliū. ℥. ſ℥. vitreoli rubei. ℥.1. mercurij ſublimati. ʒ. vi. pulueriſentur omnia ſubtiliſſime, fiat paſta cū vrina humana. Poſtea fac ſtratum ſuper ſtratum, ſicut in primo cemento eſt enarratum. Deinde fundatur aurum, & ſuperinfundatur ſalis amoniaci. ʒ 1. mercurij ſublimati. ʒ. ſʒ. ponantur paulatim in tigillum, vbi eſt aurum fuſum. Eſt etiam aliud cementum: quod fit hoc modo. Recipe ſalis amoniaci. ℥.1. viridis eris. ℥.1. vitreoli bene calcinati. ʒ. vi. fiat puluis ſiccus, cum quo fiat ſtratum ſuper ſtratum, & hoc vltimo modo, quando affinas aurum: de quatuor partibus vnius floreni, non remanebunt niſi tres partes. Si autem cupis Solem vel lunam ab anthimonio ſeparare & affinare, addatur parum de tartaro, & ipſum anthimonium non poterit attingere Solem vel Lunam. Luna autem tunc debet admiſceri cum Venere. Eſt autem modus faciēdi puluerē ex ipſo Sole talis. Recipiātur ducati vel floreni præparati ſupradictis modis & ponantur ad ignem, donec candeſcant, deinde malleentur, quantū poteris ſubtiliſſime, ſicut fit ad deaurandū, poſtea ſcindantur fruſtulatim in minimas bracteas, & pro vna parte auri, addes mercurij partes ſex: imponantur ita ſimul ad ignem, & calefiant, donec videas ipſum mercurium fumeſcere, & aurum ſit in alio tigillo: & calefiat, pari modo, ſicut feciſti de mercurio, deinde fundatur ſuper mercurium fumeſcētem: & cum bacillo tamdiu agitetur: donec totum fuerit fuſum, deinde iterum cōcutiatur, donec frigeſcat. Poſt hoc ponatur ſimul in corium album, ſicut fit apud aurifabros, & optime ligetur: et exprimatur: vt totus mercurius egrediatur ex ipſo corio. Reliquum vero ponatur in tigillo ad ignem; donec mercurius fumet, deinde ponatur ſuper marmor: & ſepius teratur. Iterumq; in tigillū mittatur, donec

Alius modus affinandi ſolē p cemētum.

Aliud cemētū.

modus Solem pulueriſandi.

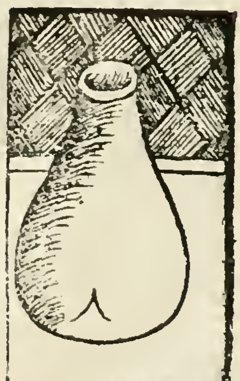
fumus ex mercũrio egrediatur, deinde iterũ teratũr. Et hoc fiat ita ſepius terendo & calefaciendo, donec omnis fumus in mercurio ceſſet, & aurum in puluerem ſubtiliſſimum ſit redactum. Deinde ponatur in furnum calcinationis: faciendo flammam ignis cum ligno ſicco, et non cum carbonibus. Et hic ignis duret quatuor vel quinq; horis, et ita calcinetur, donec videris Solem a mercurio depuratum & mundificatum, & tunc habebis aurum tuum optime preparatum.

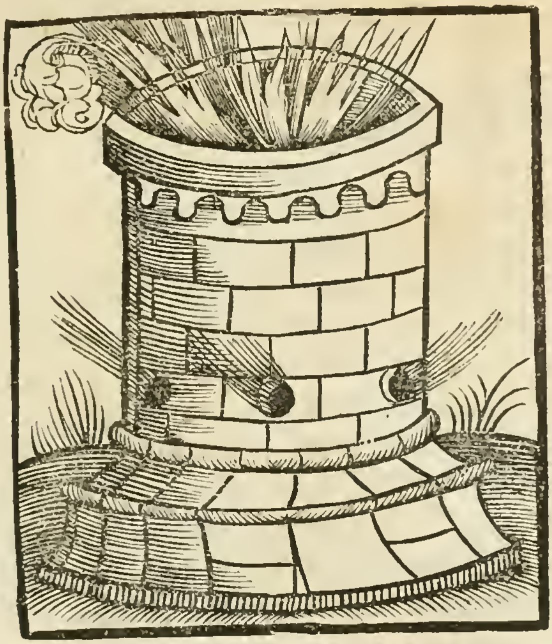
Lauetur deinde aurum duabus aut tribus vicib⁹ cum aqua vitæ, & bene ſimul miſceatur cũ culmo pennæ integro, deinde colabis aquam vitæ, ſuper infundendo recentẽ, et hoc fiat tribus aut quatuor vicibus. Deinde exiccabis ipſum Solem ſuper paruum ignem prunarũ. Poſtea imponatur in circulatorium ſupra poſitũ cũ ipſa quinta eſſentia vini.

ali⁹ mod⁹ pulueriſandi Solẽ

Alius eſt modus pulueriſandi Solem. Fac fieri inſtrumentũ de cupro vel ferro in forma cucurbitæ, hoc modo.

Et habeat collum ſtrictum: habētem in orificiō crucem ex filo ferreo factam, in amplitudine vnius formæ ducati vel floreni, ita q̄ nō poſſit cadere intro. Et oportet q̄ ducatus vel florenus attingat orificium cucurbitæ ab omni parte. Hoc ergo inſtrumentum calefiat, & in fundo ipſius fiat ſtratum de plumbo liquido, in ſpiſſitudine vnius digiti, ſuper quo fiat aliud de tartaro. Et ita ſemper facies, donec cucurbita ſit plena. Poſtea ſuperimponatur ducatus vel florenus, & ponatur ſuper crucem, locando in furnum talem.

Ita q̄ plumbū ſit ſemper liquidum. Et quando aurum fuerit aliquā tiſper in vno latere, ſuper aliud vertatur, et hoc modo fiet obediens ad faciendū puluerem Solarem. Poſtea calcinetur in furno reuerberationis, vt iam dictū eſt. Et hoc modo poteris facere de quatuor aut quinq; florenis alijſq; monetis argenteis.

De auro potabili cum melle Caput 29.

R Ecipe ſalis gēmę bene præparati: mellis optimi: a fauo abſq; igne extracti. vt ſupra diximus, aquæ vitæ rectificatę ana, partes ęquales, diſtillentur omnia ſimul per tres vices. Poſtea accipe de hac materia diſtillata librā vnā, foliorū auri finiſſimi

quantum volueris,& pone in cucurbitam,ipſam ponendo ſuper cineres. Poſtea adde reubarbari electi,ligni aloes bene triti,reupontici, oſſis de corde cerui,muſci Alexandrini recentis,ambræ bonæ,ana.ʒ.1 omnia ſimul miſceantur, & octo diebus elapſis diſtilla per filtrũ,& habebis optimum aurum potabile,ad multas egritudines conducẽs & corpus humanum mirabiliter reſtaurans.

De auro potabili ex ſolo auro & aqua vitæ. Caput 30.

Accipe auri finiſſimi.ʒ.iiij.malleetur ſubtiliſſime,& ſcindatur in bracteas minutiſſimas. Poſtea accipe mercurij abluti.℥.1.ſʒ.fiat amalgama poſtea ponatur ſup marmor, addendo totidẽ de ſulphure viuo,& bene inſimul terãtur, deinde ponantur in tigillo ſuper carbones, & ſinas ibidem, donec totũ ſulphur fuerit combuſtũ, poſtea ponatur in cinericium. Et iterũ deinde pone in tigillo ad ignem, donec ipſum tigillũ rubeſcat. Poſt hoc amoue tigillũ,& inuenies Solem in puluerẽ ſubtiliſſimũ,coloris crocei calcinatũ. Poſtea ponatur in furnũ reuerberatiõis,& aurũ tuũ erit optime præparatũ. Lauetur deinde cũ aqua vitæ ſimplici,& exiccetur. Et de hoc puluere capias quantũ volueris, ſuperfundatur de aqua vitę rectificata totidem,vt vltra aurũ emineat tribus vel quatuor digitis: Mittatur deinde in circulatoriũ, & ponat̃ in balneo Marię,cũ ſuis lapillis in medietate ponderis auri, & circuletur,vt decet,& ipſum aurũ liqueſcet, & reſoluetur in aquam coloris citrini vel crocei,vt etiam tingat capillos humanos. Et ita habes etiã verum aurum potabile.

De auro potabili cuiuſdam Treuerenſis epiſcopi. Cap. 31

VNus inſignis Epiſcopus Treuerenſis faciebat aurũ potabile hoc modo. Quando diſtillaueris ipſam aquam vitæ, & in fundo diſtillatorij ipſum flegma ſicut materia tenax reſederit,accipe aquam vitæ duabus vicib⁹ in balneo marię diſtillatã: fundendo ſuper hanc materiã nigrã: dũ fuerit infrigidata,& ita per diem & noctẽ remaneat. Poſtea ab hac materia aqua vitę iterũ abſtrahat̃ per diſtillationẽ lento igne, donec

ad materiam ipſam perueneris, & fiat tepida, ſi volueris vitrũ reſerua re integrum. Deinde fundatur aqua fontis ſuper ipſam materiam ni grã, in altitudine ſex digitorũ, et ita per tres aut quatuor dies quieſcat Poſt hoc lauabis ipſam cum alia aqua fontis, & inuenies ſubſtantiã ſiue materiam in fundo: ſicut ſi eſſet arena, & eſt ipſa terra, quam lẽto igne exiccabis. Quum autem fuerit ſicca: fundatur ſuper eã de aqua vi tæ rectificata in altitudine quatuor digitorũ, & ſinas ita permanere in balneo Mariæ per horas vigintiquatuor, claudendo orificium vitri cũ alio vitro, & lutando cu cera tali, vt ſupra dictum eſt. Poſt hoc ipſa aqua vitæ iterũ abſtrahatur: & hoc facies ſepius. Quia quanto ſepius ſuperfuderis, & iterum per diſtillationem abſtraxeris, tanto melius. Et quando ipſa terra fuerit exiccata, ponatur cucurbita ad arenam, ſe- peliendo ipſam cucurbitam in ea vſq; ad collum, & abſtrahatur igne forti toties, donec nullum fumum in alembico conſpexeris, non amo uendo ipſum receptaculum. Quia oportet q̃ aqua vitæ & ſpiritus ſi ue fumus ille ſimul immiſceantur, & ita habebis duo elementa, ſcili- cet ignem, & aerem. Poſt hoc accipiatur terra, & optime ſuper marmo re teratur & ponatur in cucurbitam, ſuperinfundendo de aqua vitę rectificata: in altitudine trium aut quatuor digitorũ: & impone in bal neũ Mariæ per diem & noctem, donec ſoluatur. Et quũ fuerit ſolu- ta, frigefiat, deinde abſtrahatur iterum, & exiccetur ipſa terra ad Solẽ, quæ cũ exiccata fuerit, debet poni in crucibulum, lutando ipſum op- time cũ luto ſapientiæ, & calcinetur in furno reuerberationis: per ho- ras quatuor. Deinde frigefiat, & iterum ſuper marmor teratur, & in cucurbitam ponatur, ſuperinfundendo de aqua vitæ rectificata, & po natur in balneũ Mariæ ad ſoluendum. Deinde iterum abſtrahatur aqua vitæ, & terra iterum calcinetur per horas quatuor, dum fuerit ſic ca. Vel etiam poteſt ita comburi, vt candeſcat: deinde iterum ſoluatur in balneo Mariæ: cum aqua vitę. Et toties ſolues & calcinabis: donec nõ poteris vltra calcinare vel ſoluere: & hoc fit communiter in ſeptem vicibus: dum magiſter recte operetur. Dum autẽ volueris cognoſce re, quando ipſa terra non ſoluitur vlterius: accipiatur parum de ea ter- ra: & exiccetur ad aerem: & de aqua ſua ſuperinfunde tres vel quatuor guttas, ſi ſoluitur, ſignum eſt: ipſam adhuc non eſſe ſatis preparatam. Ideoq; oportet ipſam iterum ſoluere in balneo Marię: deinde calcina- re: donec verum poteris habere indicium, ipſam non poſſe plus ſolui. Vltimo vero debet exiccari: & calcinari: & frigefieri: & tunc eſt pro ſe

ſola, & ignis & aer ab ipſa ſunt ſeparata. Deinde ſumãtur omnes illæ aquæ: cũ quibus ſoluiſti terram prædictam: debent poni inſimul in cucurbitam, vna cum ipſa terra, ponẽdo ſimul in balneo mariæ, & addendo de ipſa quinta eſſentia, & abſtrahatur vſq; ad medietatem cũ igne lento, & anteponatur aliud receptorium. Deinde ignis augmẽtetur, donec omnis humor & materia flegmatica ab ipſa ſeparet. Quo facto, magis creſcat ignis ad expellendũ ipſos ſpiritus, donec videris paruas puſtulas in alembico apparentes penitus tranſijſſe, deinde iterum calcinetur, & ſoluatur, ſicut ſuperius feciſti. Et hoc debet fieri ſepties, & toties ſemper terra ſoluatur, & calcinetur, Deinde teratur iterũ ſuper marmor, & ponatur in pellicanum ad circulandũ in cineribus, & ſoluendum per dies octo, et videbis materiam ipſam coagulari. Si vero non haberes pellicanũ, debet poni in tale circulatorium.

Quũq; videris materiam eſſe ita coagulatã, debet iterum ſolui in balneo Marię, & deinde iterũ coaguletur in cineribus. Et hoc fiat toties, donec exeat materia ſicut oleũ, et eſt ipſa quint. eſſent. Si vero nõ haberes pellicanũ vel circulatoriũ: accipiantur duæ cucurbitæ vnius magnitudinis, alteram ſup alterã imponendo quum fuerint in orificio ambæ q̃ optimę politę et adæquatæ. In quibus imponatur ipſa terra calcinata, & tantundẽ admiſceatur de aqua ipſius, donec ad ſpiſſitudinẽ ſinapis reducatur, & fiat cannale ferreum in circuitu coniunctionis ipſarum cucurbitarum, ipſas lutando circa cannale cum cera tali, vt ſupra dictum eſt, et ita fit quaſi alembicus cæcus hoc modo.

Deinde ponatur ad circulandũm in balneo Mariæ. Poſtea diſtilletur per alembicũ cum igne bono: donec materia ſicca in fũdo remaneat, et aqua quæ ab ipſa eſt diſtillata, reſeruetur. Deinde ſu-

perinfundatur alia aqua: quam in prima circulatione ab ea colaſti, ſuper ipſam materiam: circuletur per dies octo: iterũ diſtiſtilletur, & hoc de octo in octo dies ſemper facies: donec aquæ omnes imbibantur. Et hoc facto: omnes aquæ colligentur in vnum vas: et ſuperfundatur de aqua vitæ rectificata: et ipſa materia calcinetur prius per horas quatuor in furno reuerberationis, donec fiat candida: ſemper ipſam ponderando prius: vt ſcias, quantum augmentetur: Quo facto: ipſam rurſus cum aquis ſuis in circulatorium pones: ſuperimponendo alembicum cecum, ipſas lutando: vt ſupra. Deinde mittatur ad circulandum in balneo per menſes duos: vel vltra, ſecundum ꝙ quantitas materiæ indiget. Deinde quum depoſueris alembicum cecum, inuenies ipſam materiam in fundo circulatorij tranſlucentem et claram: ſicut eſt Criſtallus aliqua: in magnitudine quarundam margaritarũ, et eſt ipſa vera quinta eſſentia. Si ergo cum ea volueris facere aurum potabile iuſtum et verum, habeas foliorum auri finiſſimi. ℥.i. quę debent immiſceri cum quintę eſſentiæ. ℥.i.ß. & ſuperfundatur de meliori aqua vitæ compoſita, quam habere poteris in quantitate librarũ duarũ & ſemis. Potes etiam addere duodecim partes de quinta mellis eſſentiæ: & tunc vitrum debet optime lutari, & debet poni in balneo Marię, et videbis mirabilem operationem, & vnionem ipſius auri & quintæ eſſentiæ, quia ſemper ſimul aſcendent & deſcendent, donec ambo conuertantur in oleum ſpiſſum, ſicut eſt ſanguis humanus. Quumq; videris hoc oleum ita eſſe coagulatum, ſinas infrigidari vitrum, deinde claudatur optime, & ponatur in cellario, et ibidem de ſemetipſo ſoluetur. Deinde iterum coaguletur modo prædicto: & ſoluatur toties, vt non poſſit amplius coagulari, etiã de maximo igne. Tunc ſcias ipſam materiam eſſe ſatis paratam. Hoc ergo oleum eſt optima medicina in omnibus grauibus egritudinibus. Eſt quoq; preſeruatiuum hominum ſanorum a morbis. Caue ergo, ne detur ſano vel morbido, niſi ipſa neceſſitas exigat: ita ꝙ in tribus menſibus dabis ſaltem tres guttas, quia ſi ſepius dares, ipſa anima ex eo tantum delectaretur, & tantum gauderet, ꝙ etiam ab ipſo corpore poſſet ſecedere: Quum vero dederis alicui in æſtate, dabitur cum aqua fontis pura. In hyeme vero cum iure caponis, vel cum vino. Si autem velis facere lapillos ſiue Criſtallum breuiori modo, diſtilletur

aliquando eſt citrina.

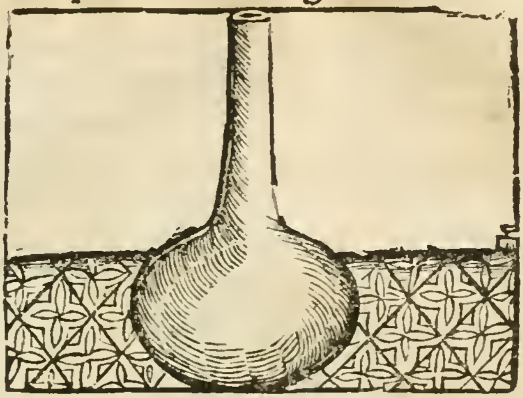
Doſis huius auri potabilis.

flegma quod remanſit,quando prima vice aquam diſtillaſti. Ponatur in cucurbitam.diſtillando per arenã,donec nigra materia tenuis ſicut vinum groſſum & ſpiſſum in fundo remaneat,quæ debet reponi in aliam cucurbitam,iterum flegma ſuperinfundẽdo & diſtillando, ſicut prima vicæ,& iterum ita fiat, vt poſſis extrahere materiam illam, quæ debet imponi in caldare,& ibidem permaneat, donec iterum in tenuem ſubſtantiam vertatur:ſicut fuit in principio.Accipiatur deinde & reponatur in cellario,ipſum vas optime cooperiẽdo,vt nihil impuri poſſit incidere:& ibidem infrigidetur per ſpaciũ vnius mẽſis: vel paulo plus.Quæ quũ permanſerit ita in cellario per prædictum ſpacium temporis,ſuperfundatur de aqua fontis clara,& manu ſimul miſceantur,& colctur in vrceũ vitreatũ,& inuenies paruos lapillos trãſlucentes ſicut Criſtallus, & eſt ipſa vera terra,quæ debet teri,& admiſceri auro,quod eſt in circulatorio, cum ipſa quinta eſſentia vini & mellis, & videbis ſolutionem auri. Reliquũ vero extrahatur & fiat oleũ, vt ſupra monſtratum eſt.Et hoc modo etiam habebis optimum aurum potabile.

De auro pota.cũ vino greco vel ſimilibus & ſpeciebus aromaticis. Cap. 52.

Recipe de vino meliori quod habere poteris , ſicut eſt maluaticũ,baſtardum,vel Romanũ,Corſicum,Grecũ,aut Hiſpanum,diſtilletur per alẽbicũ,donec poſſit rectificari , vt ſupra dictũ eſt de aqua vitæ.Et cum bonam quantitatem habueris de hoc vino diſtillato,iterum diſtillabis ſex vel ſeptem vicibus. Poſtea ponatur ad circulandum in pellicano, ipſum implendo pro tertia parte,vel fere ad medium.Deinde claudatur foramẽ pellicani cũ paſta facta ex albumine ouorũ, & farina optima:& ponatur in balneo Mariæ lenti ignis,per dies quadraginta:vel plus.Deinde ſi guſtando ſenſeris aliquam dulcedinẽ cũ odore excellẽti:ſatis circulatum eſſe putato.Si vero non,debes iterũ ponere in pellicanũ donec ad id pueniat.Et quũ fuerit ita: ponatur in vitrũ optime clauſum.Et hæc eſt ipſa quinta eſſen.vini,quę debet ſumi loco omnium medicinarũ:et debet dari egrotãti tẽpore matutino.Doſis eius eſt de.ʒ.ij.vſq; ad.ʒ.iij.ſm quod egritudo eſt intẽſa vł remiſſa.Si vero velis admiſcere ſpecies aromaticas,poteris capere nucis muſcatę,cinamomi gariofiloꝝ,zedoarię,galãgæ,zinziberis albi:granorum paradiſi.℥.1.

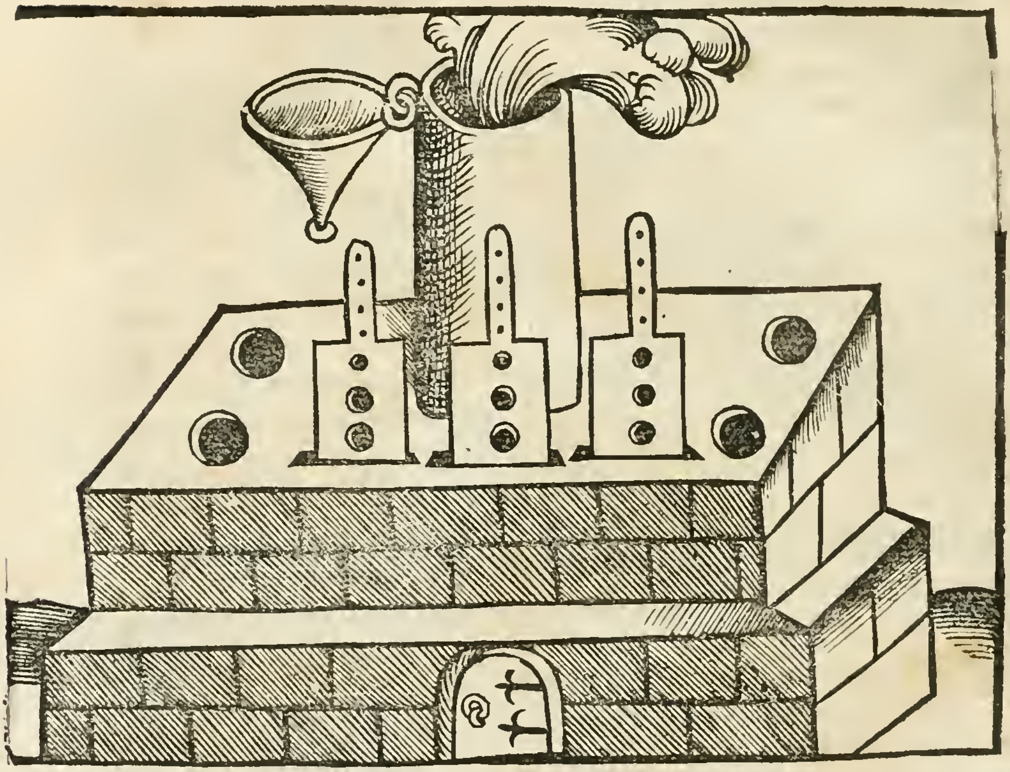
pulueriſentur, & ponantur in libra vna aquæ prędictę.℥.ij. harū ſpecierum, & ponatur in vitrū cum collo longo: bene clauſo ſuper cineres, per horas .24. vitrum tribus aut quatuor vicibus agitando. Poſtea coletur per pannū lineum, ipſas feces ſegregãdo. alia vero materia debet diſtillari toties, donec non poterit vltra diſtillari. Deinde debet circulari: vt ſupra, & ita habes quintam eſſentiam & verum aurum potabile.

De alio auro potabili excellenti Cap. 55.

SVnt qui diſtillãt & abſtrahunt aquam vitæ a meliori vino quod habere poſſunt, ita ꝙ materia flegmatica in fundo remaneat. Ideoq; ne in hoc fallaris. Primo diſtillabis mediã partẽ, & alia media pars eſt ſicut aqua fontis clara, de quo non debes mirari, & hæc iterum debet diſtillari lento igne, deinde reponatͬ ſegregatim. Materiam vero denſam, quę in fundo remãſit, facias buliri ad ignẽ, donec exiccetur. Poteris etiam ex hoc extrahere oleum nigrū, denſum, & ſpiſſum: quod eſt calidū, & hoc etiã debet optime cuſtodiri, deinde calcinabis ipſam materiam nigrã in furno reuerberationis, et pro vna parte terræ accipies de ipſa aqua vitę prędicta partes quĩq;, quę debet eſſe dulcis, ſuperinfundẽdo ipſam, & ita pmaneat p dies quindecim, donec ſoluatur. Poſtea diſtilletur per filtrū, abiciendo feces, diſtillando iterū aquã, & calcinando per dies quatuor aut quinq;. Quo facto, inuenies terram albã. Vide ergo vt caute opereris hoc: vt poſſis habere bonã partẽ de ipſa terra: & poteris dealbare & mũdificare p caliditatẽ ignis, & p humiditatẽ aquę. Et ita potes intelligere, ipſam aquã nil valere ꝙ ad mundificandū, ideoq; nullum debet habere ſpiritū. Verum quidem eſt, in ipſa aqua vitæ eſſe ignem & ſpiritū, ſed habet in ſe qualitatem aqueam (quod eſt ipſum flegma) & terreã, quod eſt ipſum impedimentum perfectionis. Et ideo debet diſtillari ſex aut ſeptem vicibꝰ, vt bene rectificetur, Deinde debet circulari in quin. eſſen-

Et ſi hæc aqua vitæ, hoc eſt ſpiritus & ignis, non haberet naturã ipſius quinte eſſentiæ de terra prædicta non poſſet aſcendere, ſicut eſt opinio Hermetis, nec ſpiritus & ignis in terram fixari. Eſt autẽ hæc aqua vitæ quintæ eſſentiæ. Habeas cucurbitã cum alembico roſtrato & impone quatuor libras de aqua vitæ rectificata. Deinde lutabis optime ipſum alembicum, cum tali paſta, vt iam ſepius eſt dictũ, & imponatur in fornacẽ ad diſtillandum, ita vt decet. Cuius forma eſt hæc.

Aqua autẽ diſtillata recipiatur in receptorium, dum ſit bene clarificata. Inde extinguatĩ ignis: & reſerua aquã in vitro optime clauſo, vt nullus aer ingrediatur, quia nihil aliud eſt q̃; ſpiritus. Et hoc fac trib⁹ vicib⁹, ſemp aliquid ſinendo in fundo diſtillatorij, vt ſcias ſecure, nihil aliud eſſe q̃; ſpiritũ bene rectifitatũ. Hoc ita diſtillabis quater, & habebis aquã odoris ſuauiſſimi operatiõiſq; mirabiliſſimę. Quia ſi venenũ aut fumus quidã peſtifer in corpus intraſſet, mirũimmodũ per hoc ab ipſo ſeparabiĩ, & anteq̃; ter diſtillaueris, odorẽ mirificũ pcipies, & hęc aqua ſoluit Solẽ et oẽs gẽmas. Ad facturã vero hui⁹ auri potabilis aliq accipiunt folia auri puriſſimi, trita ſuper marmor cũ melle

donec videantur eſſe redacta in aquam,vel ꝙ appareāt ſatis eſſe ſub-
tilia ad ſcribēdum.Poſtea lauetur in vaſe mũdo cum pura aqua fon-
tis:quæ debet eſſe tepida,poſtea ſinas ita in fundũ reſidere,poſtea po
natur in aquam vitę,vel in quintam eſſen itam,& habebis optimũ au
rum potabile.Poteſt etiam poni in aquam mellis:vel in aquam a zuc
caro diſtillatam.Et hoc aurum potabile mirabiliter tollit omnes egri
tudines:præcipue lepram.

De auro potab.cũ gemmis. Caput 54:

Si autem volueris facere aurum potabile cũ gem
mis,ſcilicet cum ſmaragdis,ſaphiris:rubinis,gra
natis,iacintis,vel etiam cum margaritis,oportet
omnes gemmas ſubtiliſſime terere ſuper lapidē
marmoreũ, & de puluere illorum lapidum po-
nes in prædictam aquā vitę,& circuletur per ali
quod tempus in pellicano,poſtea diſtilletur.Et
hęc aqua ſoluit omnia:& aſcendit,quemadmodũ ſi volaret.Si quocꝫ
facis aſcendere ſuper aurum, vltra nunq̃ aſcendet.Et hoc eſt ſecretiſſi-
mum in natura. Tranſiendo vero ad ipſam terram albam prædictā,
vt poſſimus eam facere aſcendere,vt adipiſcatur naturam quintæ eſſen
tiæ,ad ſoluendum Solem vel Lunam,Accipiatur ergo de ipſa mate-
ria alba & de Sole vel Luna añ partes æquales, & tantundem de pō-
dere prædictę aquæ vitę,& quando aurum erit ſolutum, ponatur in
cucurbitam non nimis altam,quia non poſſet in altiori aſcendere, &
fac ipſam per alembicum aſcendere:& cum aſcenderit,operaberis vl-
tra vt decet.Si vero non poſſis habere cucurbitam ad hoc accommo-
datam.habeas vnam retortam, talem.

Eſt etiam ſciendum, quod quando aqua vitæ eſt defecata & rectificata, & peruenerit in quintam eſſentiã cum odore fragantiſſimo, ſcias ipſam habere propriam terram ab ea veniente, quæ peruenit in aquã, & aſcẽdit, quaſi volando per naturã aquæ, quam ſecum facit aſcendere. Si ergo prædicta intelligis, poteris facere aquã ad ſoluendũ omnia metalla, & ſi hoc nõ intelligis, nihil facere poteris, quia in hoc conſiſtit omnis modus ſoluendi. Medicinã vero quæ debet dari homini poſt proiectionem, accipies in quantitate vnius grani ordeacei, & ponatur in poculum argenteum cum vino albo vel cum aqua pura, ipſam fortiter calefaciendo ſuper ignem donec ſoluatur. Poſtea ab igne moueatur, & cum cocleari argenteo agitetur: donec frigeſat. Detur leproſo ſtomacho ieiuno poſt mediam noctẽ. Poteſt etiam dari omni egroto in quacunque infirmitate ſit, et ſi in mala valitudine iacuerit duobus menſibus, ſanabitur in duobus diebus. Si vero homo eſt ſanus, omni anno ter accipiat hanc medicinam. Hinc dicit Arnoldus de villa noua, ſe curaſſe Henricũ ducẽ Veronæ ex precibus patris ſui, regis Aragonum, qui tribus menſibus leproſus fuit: & in tribus diebus conualuit. Ait etiam ſe vſum fuiſſe hac medicina in ſenectute ſua: & quandocunque habebat calorẽ ex defectu naturę, vel etiam ex alia cauſa, ipſam medicinam cũ frigiditate temperaſſe. Si vero habebat frigus, medicina moderabatur hoc ex ſua caliditate. Et ſaltem duabus vicibus in anno hoc vtebatur: ſcilicet vna vice in æſtate: & alia vice in hyeme. Circa hoc notabis mirabile quiddam. Si hæc medicina detur egroto, qui de voluntate dei debeat mori, nullum eſt remedium adhibendi aliquam medicinã. Sed poſtquam fuerit mortuus: habet oculos apertos, & colorem naturalem, ac ſi viueret & videtur mortuus quodammodo ſpiritu ſubito eſſe raptus. Ipſi quoque crines talis hominis, & barba, & vngues ſemper creſcunt, quia ſanguis qui eſt in corpore, nõ poteſt putrefieri, propter calorem naturalem, qui per medicinam eſt ſuſtentatus.

Ad leпram.

De auro potabili ad paraliſim. Caput 55.

Fit aurum valde precioſum ad omnē paraliſim, hoc modo. Soluatur aurū purum in quantitate.ʒ.iiij.in aqua forti. Deinde habeas aquā fontis diſtillatam toties, vt dulceſcat, in qua dictum aurum debet lauari: & quum fuerit in puluerē redactū ponatur in aquam vitæ ſimplicē, quater diſtillatam. Deinde recipe pulueris boracis ʒ.ſʒ.diſſoluatur pari modo in aqua vitę ſimplici, imponendo in paruum vitrum, & totum id cum aqua vitę implendo. Recipe etiam camphorę.ʒ.i. & diſſoluatur etiam hoc modo prædicto. Vltimo vero cape zuccari candidati.ʒ.ij.et debet etiam hoc modo in aqua vitę ſol diſſolui. Poſtea quum omnia fuerit diſſoluta, recipe q̄tuor illas aquas, in quibus ſoluiſti materias prędictas & diſtillētur per cineres igne lēto toties vt omnis aquea ſubſtantia ab alia materia ſeparetur, in tali fornace vt hic eſt.

Et hoc fiat toties, donec videas materiam in fundo ſimilem oleo. Deinde ponatur vitrum cū ipſa materia in locum humidū, & vertetur materia in ſubſtantiam criſtallinā, deinde ſoluat̄ in aqua quatuor,

ſubſtantiarum diſſolutarum,ambræ griſæ:muſci alexandrini recentis-añ.ʒ.1.& de hoc fit quoddam oleum.Et quum volueris opitulari egroto:accipe folia & flores de boragine & ſaluia,añ.M.1.lauendulæ.M.ſs.ponatur in quartam partem aquæ vitę:& in hac permaneat per dies tres integros.Poſtea diſtilletur:et in vitro bene clauſo optime cuſtodiatur.Et quum volueris dare egroto,accipe guttam vnã olei prędicti,& centies tantum de aqua trium herbarum:& hoc dabis patiẽti cum maximo diſcrimine & prouidentia:quia hæc eſt medela, quæ omnes infirmitates hominum occultat, & eſt theſaurus occultus omnium philoſophorum.

De alio auro potabili bono. Caput 56

RECIPE aquæ vitæ ſimplicis.℥.ij. boracis de petra ʒ.ij.diſſolue boracẽ in dicta aqua vitæ. Deinde ſolue zuccari candidi.℥.1. in aquæ vitæ.℥.iij.ſs. Solue etiam cãphoræ.℥.ſs.in aquæ vitæ.℥.ij.ſs. Vltimo vero accipiãtur folia auri puriſſimi,quę ſoluantur etiã in dicta aqua vitę,& hæ quatuor aquę vitę ponantur in cucurbitã:optime ipſam claudendo,& ita per vnũ diem requieſcat.Poſtea ſuperimponendo alẽbicum, & diſtilla vſq; ad medietatem. Poſtea ponatur cucurbita in locum humidum,& quatuor illæ materiæ in criſtallum albiſſimam & candidiſſimam conuertantur.Poſtea ſolue in aqua ab hac criſtallo diſtillata hæc ſequẽtia.Ambræ bonæ:muſci fini recẽtis,ana.ʒ.1.margaritarum optimarum.℥.1.ponantur in balneum Mariæ,& ſint omnia bene lutata,& in diebus tribus conuertẽtur in oleum,quod quidem eſt aurum potabile.

De alio auro potabili cũ aqua forti. Ca. 57.

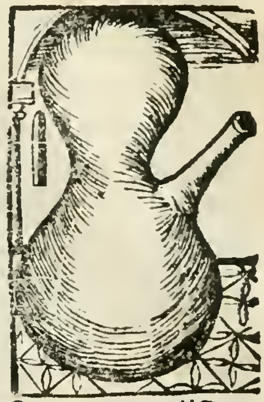
ACcipe aurum optimum quod habere poteris quod ſolui debet in aqua forti, & deinde euaporetur & abſtrahatur aqua per alembicũ,non tamẽ debet omnino exiccari,qa eſſet ſicut oleũ, Poſtea ſuperfundatur de aqua mellis : quæ ſit etiam diſtillata per alembicũ:vt ipſam materiam tranſcẽdat quatuor digitis. Ponatur ad digerendum quattuor diebus, & totidem noctibus in balneo Mariæ, Poſtea aqua mellis iterum abſtrahatũ per alembicũ:deinde aliam aquã

mellis impones & digeres, vt ſupra, & per omnia facies ſicut in prima
vice feciſti, & ſcias ꝙ remanet ſicut oleum tenue, cum ipſa aqua mellis,
poſtea parum reſideat. Deinde toties abſtrahes aquam mellis, vt nul
la ſalſedo remaneat de ſubſtãtia aquę fortis, in qua diſſolutũ fuit au
rum, & quum per ſaporem mellis amaritudinẽ in lingua perceperis:
habeas aquam vitę duodecies diſtillatam, in qua nullum ſit flegma,
& in ea ſolues aurũ, vt aqua aurum tranſcendat quatuor digitis, dein
de bene lutetur diſtillatorium, in quod impoſueris, cum luto forti, et
ponatur in balneum Mar. donec ſoluatur. Poteſt tamẽ hoc citius fie-
ri in fimo equino, et magis eſt naturale ꝗ̃ aliud, dum ponatur in fixa
torium ſiue pellicanũ. Deinde abſtrahatur aqua vitæ ab auro per alẽ-
bicũ, ita vt aurũ remaneat in fundo vitri, ſicut quoddã oleũ, vel buty
rũ, & hoc eſt ipſum aurũ potabile. Quo quidẽ poteſt vti quilibet æ-
grotus in electuarijs, vel cũ vino. Aqua aũt mellis: quæ in prædicto
auro funditur, fit hoc modo. Habeas cucurbitam, in quã impone ip-
ſum mel, & quũ mel aſcenderit, aperias parũ alembicũ, & iterum reſi-
debit in fundum cucurbitæ: & hoc facies toties, donec totũ mel fuerit
diſtillatũ. Prima ergo aqua eſt alba. Aliæ vero poſt primã ſunt bonæ
ad caluiciem, quia cũ caput ex ipſis inungitur, pili creſcunt. Sunt etiã
bonæ ad ipſum aurũ potabile, quia abſtrahunt amaritudinẽ ex ipſo.

De alio auro potabili. Caput. 58.

Recipe aurum purũ foliatum, teratur cũ ſale cõ-
muni præparato, & quũ fuerit tritũ: iterum pa-
rum de ſale addas, & bene ſimul miſceantur, et
calcinentur in furno reuerberationis per quat-
tuor aut quinqꝫ horas, faciendo bonã flammã
ignis, deinde ſinatur frigeſcere. Lauetur poſtea
cũ aqua dulci tepida. Poſtea ponat̃ in aquã ſe-
quentem ad digerendum, per nouẽ dies. Poſt hoc ipſa aqua abſtraha
tur ab auro, & iterũ ſuperfundatur, & digeratur, & iterũ abſtrahatur,
& hoc fiat ita duabus aut tribus vicibus cum lẽto igne. Poſtea ſuper
infundatur aqua fontis pura, & iterũ abſtrahatur. Caue autẽ: ne nimi
um ſiccetur aurum: quia in ſolutione foret nimis aſperum: & quaſi
inobediẽs ſolutiõi. Aqua vero ſupra nominata debet ſic fieri. Recipe
libras ꝗ̃tuor optimi mellis, & bulliãt ſup lẽto igne carbonũ in capſia
ferrea: & ſpuma ſemp tollatur, ſupinfundendo de aqua fontis in alti-
tudine duorꝝ digitorꝝ. Deinde ponat̃ iterũ ad ignẽ, donec ſpumeſcat

& iterum ſpumam tolles. Poſtea fundes ſuper ipſum mel albumina quatuor ouorum optime concuſſa & depurata, & ſinas modicū bullire, ſemper ipſam ſpumam tollendo, & quū bene bullierit, per filtrū coletur. Poſt hoc ponatur ipſum mel colatum ad lentum ignem, donec omnis aquoſitas ab eo recedat: & poſt hoc ab ipſo melle diſtilletur, et hoc quod de ipſo diſtillaueris, iterū duabus vel tribus vicibus diſtilletur, & quū poſt diſtillationem requieuerit octo vel decem dies, habebis aquam paratā: Quando aūt ipſum flegma de vino vel fecibus abſtraxeris: & ꝙ feces ipſę inſpiſſentur ſicut mel: ponatur in arenā, ſuperinfundendo aquam vitæ, vt emineat ſuper feces tribus digitis, & putrefiat per octo dies ſub alembico ceco tali.

Deinde iterū abſtrahatur aqua vitę per balneum mariæ. Poſtea ſuperfunde de puriſſimo flegmate ſexdecim aut decē & octo libras, & ponat̄ in arenam frigidam per dies ſex, & creſcēt lapilli in ipſa terra, qui debent poſtea lauari cū flegmate, donec depurentur: deinde exiccētur paruo admodū igne. Poſtea ſuperinfunde eis aquā vitę: vt ſuperemineat tribus digitis, & poſt quatuor dies iterū abſtrahatur per bal. Mar. & hoc fiat tribꝰ vicibꝰ. Vltimo vero ponatur in arenā cū valido igne, vt ſpiritus expellātur. Videbis quoq; oleū venire, quod ꝑmitte exire in receptaculū: donec fumus ceſſet, & terra erit ſatis calcinata. Illa autem aqua ſic eſt vtendū. Recipe terram calcinatā, ſuper quam funde de meliori aqua vitę, quā poteris habere, digeratur ſub alembico ceco in balneo per dies quatuor. Poſtea iterū abſtrahe aquā vitæ ſenſim per colaturā, ita vt nō coloretur de terra. Poſtea ſuperinfundatur alia aqua vitæ, & fiat vt prius. Et hoc toties facies, donec aqua non coloretur vltra de terra. Deinde pone ipſam aquā in balneum Mar. cū terra, & abſtrahatur lēto igne, & in fundo cucurbitę inuenies terrā albam aſperā, ſicut eſt ſal, quā iterū poteris ſoluere & coagulare vt prius, donec ſatis aſpera & ſubtilis videatur.

Oleum Solis.

Oleū ſolis fit hoc modo. Recipe aquæ vitæ pręparatę libras quatuor, ducatos duodecim. q ſoluant̄ in aqua forti, ſuperinfundēdo aquā frigidā, & couertētur in calcē, quā cū duplici pōdere zuccari cōdidi teres: & inde lauabis cū aqua dulci diſtillata, vt zuccarū ab auro abſtrahatur. Et quū fuerit exiccatū, vna pars calcis debet teri cū tribus partibꝰ maſticis præparati, & addat de aqua vitę, vt fiat paſta, quę po

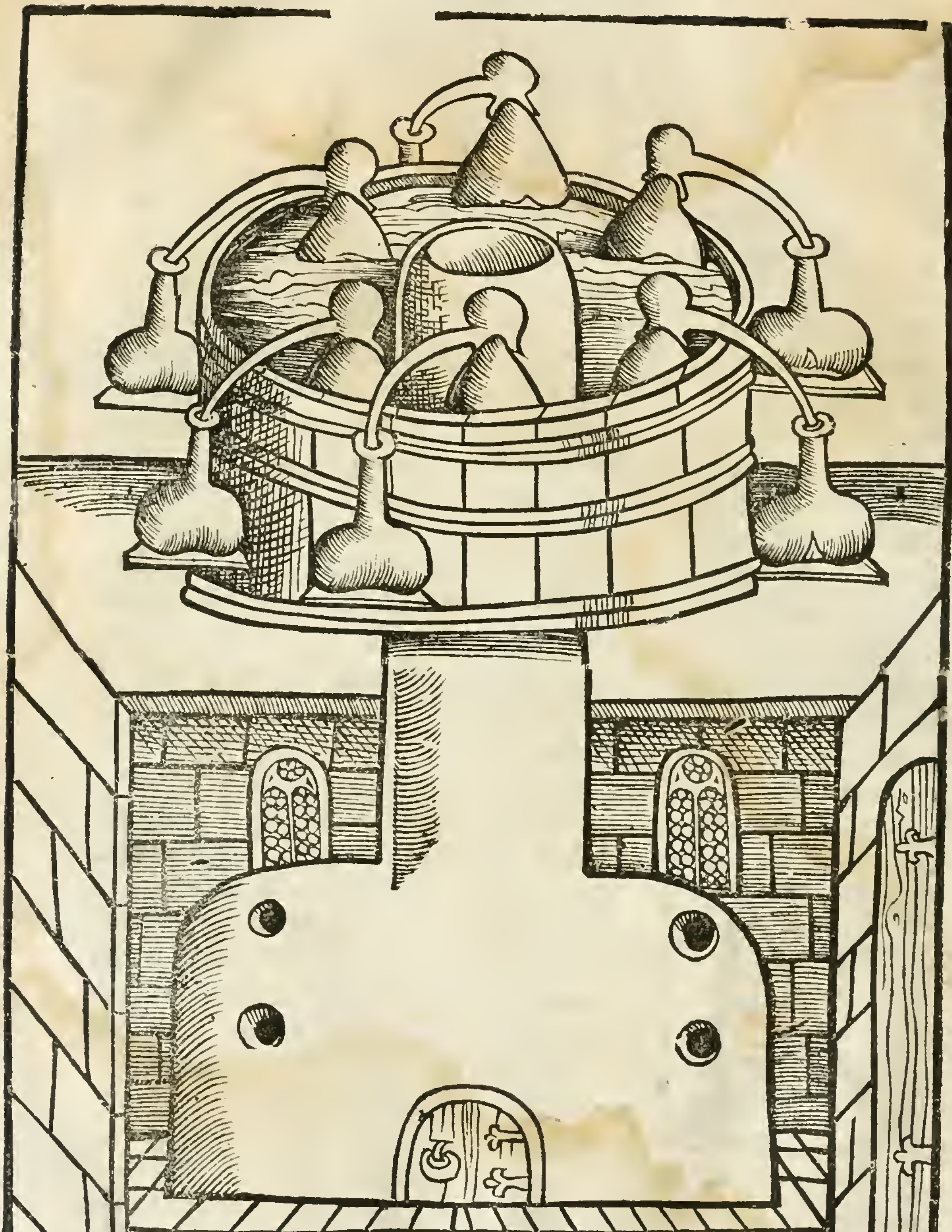
natur in vitrum,& accendatur,& ipſum vinum cũ maſtice ab auro ſe parabitur per combuſtionẽ.& ipſa calx in oleum vertetur. Hoc ergo oleum depone ſubtiliſſime. Et ſi calx nõ fuerit tota ſoluta, lauabis eã iterum cũ aqua dulci,& teres cũ maſtice,& facies per omnia vt ſupra. Et ſi habet quandam nigredinẽ vel impuritatẽ, debet lauari cũ aceto diſtillato. Et quũ totũ fuerit conuerſum in oleũ, accipiantur partes duæ de terra alba parata:& immiſceantur cũ prædicto oleo: vt fiat paſta, parum addendo aquæ vitæ Deinde ponatur in aquã vitæ præparatam, ad digerendũ in balneo per vnũ menſem, vel vltra, ſecundũ ꝙ videris ſolutionẽ Solis cito vel tarde. Fit aũt ſolutio Solis hoc modo Recipe auri puri boni. ℥. ß. mercurij bene abluti & purgati. ℥. iij. fiat amalgama. Poſtea mercurius ſeparetur ab auro ſuper cinericiũ, ſicut fit apud aurifabros,& aurũ remanet ſicut quędam farina citrina. Poſt hoc cape ſalis amoniaci. ℥. ß. imponatur in aquam vitæ cum auro calcinato,& ſtet in balneo Mar. digerendo per ſex dies. Poſtea abſtrahatur omnis humiditas cũ calore ignis primi gradus,& erit paratũ. Deinde cape aurũ illud ita paratum, & impone in cucurbitam vitream mundam, imponendo alembicum cũ roſtro,& omnia optime lutentur, funde ſuper ipſam materiã parũ olei oliuæ,& diſtilletur in principio cũ lentiſſimo igne. Vltimo vero in validiſſimo, ſicut fit in aqua forti. Quo facto, aperi cucurbitam,& ſi aliquid in ea remanſit, fiat per omnia, vt ſupra,& hoc facies, donec nihil in vitro remaneat. Poſtea vero abſtrahat̃ flegma per diſtillationẽ, haud ſecus faciẽdo, & habebis optimũ oleũ ad aurũ potabile,& eſt bonum & expertum in multis.

Solutio Solis.

De auro potabili volatili. Caput. 59.

AVrum potabile volatile ad plurima cõducens, fit hoc modo. Recipe de vino meliori quod habere poteris quantumcunq; volueris, ponatur in vitrũ cũ collo longo,& claudatur, ſicut ſolet fieri cũ ſigillo Hermetis,& poſtea putrefiat,& optime cuſtodiatur, ne frigeſiat, et ita permittes requieſcere, donec acquirat fecẽ, ſicut facit acetũ,& eſt citrina, ſinas itaq; ſtare longius, donec tota recedat,& habebit albas venas, ſicut ſi eſſent flammulæ ignis,& hoc fit cõmuniter in ſpacio trium menſium. Deinde ponatur in cucurbitam optime clauſam et diſtilletur cũ igne, facto ex ligno ſicco, in aqua tepida, ſicut fit in balneo Mar. in tali fornace, vt hic depingitur.

Forma fornacis diſtillatorij.

Poſt hoc accipe libras duas huius materiæ diſtillatæ, & impone in ea quindecim folia auri puriſſimi, & bulliat in balneo mariæ duodecim horis continuis, et vitrum ſit optime obſtruſum cũ ſignatura Hermetis, vt ſupra dictũ eſt. Deinde lentiſſimo igne diſtilletur, et ꝙ ignis non ſit adhuc in primo gradu, et hoc facto, quando tota materia eſt diſtillata: reſeruetur, et hoc appellatur aurũ potabile volatile.

De alio auro potabili. Cap. 39.

Fit etiã aurum potabile hoc modo. Recipe vinũ rubeũ ſpiſſum: diſtilletur quater. Poſtea recipe de tartaro calcinato: et ſuperinfundatur: et putrefiat horis vigintiquatuor. Deinde omnis humiditas lentiſſimo igne abſtrahatur, et videbis ipſum tartarum, qđ prius erat album, in nigredinẽ eſſe cõuerſum: quod iterum calcinabis: donec albeſcat ſicut nix: et iterũ fiat putrefactio, ſicut ſupra: et diſtillabis forma iã dicta: et ita ſepties calcinabis: et ſepties digeres, et ſepties quoqꝫ diſtillabis, modo et forma prædictis. Poſtea ponatur in balneum Mariæ: imponendo folia auri puriſſimi ad placitum: iterum diſtillando: et iterum ſuperinfundendo: donec ipſa materia tota cõuertatur in oleum: quod eſt optimum aurum potabile: pro hominibꝰ bonæ valetudinis, ipſos in ſanitate conſeruans.

De alio auro potabili precioſiſſimo Cap. 40.

Sunt quidam recẽtiores philoſophi: qui aurum potabile faciunt hoc mõ. Recipe de vino rubeo vel albo quantum volueris, diſtilletur ſepties per cineres. Deinde cõgrega omnes feces & diſtilla: colando ipſam aquam: donec in ſpiſſitudinem mellis tranſeat: deinde ſuperinfundes ipſum flegma: et requieſcat ita tribus diebus: et totidem noctibus: et omnes lapilli in fundum ſecedent. Hoc facto: lauabis prędictos lapillos cum flegmate: donec purifiant, deinde exiccentur: et imponantur in cucurbitam: ſuperimponendo alẽbicũ cecum: et mittatur in balneum Mariæ per tres dies, et totidem noctes ſuperinfundendo de aqua vitę in altitudine trium digitorum. Poſtea paulatim coletur, ne vinum fiat turbidum, et ſic fac, quouſqꝫ vinum nullum colorem ab ipſis lapillis ſuſcipiat. Vltimo vero abſtrahatur totum vinum a lapillis, vt ipſi toti ſicci remaneant in vaſe. Quo facto, oleum ipſum auferatur per arenam igne valido, & hoc quod poſt oleum remaneat in vitro, dicitur terra fetida, quæ debet abijci.

quũia nihil valet amplius. Poſtea ponatur alẽbicus in cineres, & inue-
nies lapillos dealbatos ſicut niuẽ, vel ſalẽ. Et vinũ quod extraxiſti ex
lapidibus, quũ candidi remanſerunt, ſeruetur ad multiplicationẽ &
fermentationẽ. Vltra ſal ipſum fermentatũ cũ calce Solis & Lunę im
bibat cũ aqua vitæ prius abſtracta, & ſint tres partes ſalis, & vna pars
calcis, ponatur ſub alẽbico ceco, ad digerendũ in balneo Mar. per diẽ
naturalem. Poſtea imponatur alembicus cũ roſtro, & diſtilletur. Hoc
facto, iterũ ſuperinfundatur vinũ in altitudine triũ digitorũ, vt ſupra
dictum eſt, & digeratur iterũ ſub alembico ceco per diẽ naturalem, &
exinde iterum diſtilletur, ſicut prius feciſti: & hoc fac totiens: donec
fermentum & terra in receptaculum tranſierint, & ſint conuerſa in ſpi
ritum vel in ſubſtantiam aqueã. Si ergo hos ſpiritus volueris iterum
reducere in corpus, ponantur in balneo Mar. & coagulabuntur in lac
album, quod appellatur lac virgineum, eſt tamen differens ab eo la-
cte, quod ſupra vocauimus oleum plũbi. Poſtea iterũ infundatur de
aqua prædicta, & ponatur ſub alembico ceco, ad digerendum, & hoc
tamdiu fiat, donec totũ conuertatur in ſpiritũ volatilem. Aqua aũt vi-
tæ, quæ ſuper hoc lac natat, diſtilletur in balneo Mar. et in fundo di-
ſtillatorij inuenies verũ lapidem, & hæc appellatur tranſmutatio ſpiri
tus in corpus. De hoc ergo lapide accipe in quãtitate vnius grani hor
deacei, ſuper mercurij viui loti et purificati. ℥.x. cũ fuerit calefactus in
crucibulo, & videbis ipſum mercuriũ coagulari in verũ Solẽ vel Lu-
nã, ſecũdũ primã fermẽtationẽ, et hoc poteris cuſtodire. Si vero nõ ve
lis cuſtodire, iterũ de puluere ſuperimponatur, & conuertetur totum
in puluerem, qui debet imbibi cum ipſa aqua abſtracta a prędicto la
pide, et hic eſt verus lapis, ſi ipſi tincturæ ſuperimpoſueris aliũ pul-
uerem, et hoc poteſt augmentari in infinitum. Et ſi ipſa aqua, a lapide
abſtracta, deficeret in augmentatione, poteris aliam bonam aquã vitæ
loco eius capere, quia nihil in hoc eſt diſcriminis.

Quõ ſpũs debent reduci in corpus. Oleum virgin.

De auro potabili vegetabili Cap. 41

ESt etiã aliud aurũ potabile: qđ mirabiliter con
fortat humiditatẽ ſuperfluã in hoĩe. Et fit hoc
mõ. Recipe de ipſa q. e. vini, ita extracta: vt ſu-
pra docuimus, in qua poſſit reſolui aurũ: virtu
tẽ ſuã cõſeruando, & hoc fiat ſubtiliter per viã
continuitatis cũ humiditate balnei, et diſtillẽt
ipſa aq̃ igne lẽto, totã humiditatẽ ab ipſa ſepa
rãdo: et ita ſubſtãtia auri remanebit in diſtillatorij fundo tota ſicca.

Poſt hoc capiatur de illo vino, & diſtilletur per alembicū toties, do-
nec nō poſſit vltra cōburi p̄ diminutionē ſulphuris ſui, ſemper quāli
bet diſtillationē in quodlibet receptaculū ſuſcipiendo, & cape de ſecū
da aqua toties, donec nulla vena in ipſo alembico appareat, & in hāc
aquā proijcies ipſam ſubſtantiā auri, & citiſtime in aquā vegetabilē
ſoluetur: & hoc fit ex eo, q͞ mercurius p̄ mercuriū eſt rectificatus de ip
ſo flegmate, donec videris, ipſum non poſſe vltra cōburi, quod quū
ita fit: cū prima ſubſtantia auri p̄miſcebis, & tunc eſt vera aqua vitę ſi
ue aurū potabile. Hæc autē eſt prima aqua, ſeruiēs & proficua huma- Aq. 1.
no corpori. Recipe de aqua vitæ, & ab ipſa ſeperabis omnē humidita
tē p̄ diſtillationē de quin. aquæ eſſen. quę eſt aurū purū, & hoc ſerua
ſegregatim, & in ipſam aquā vegetabilē impones mellis cū fauo ſuo
partes tres, & hoc omne ſimul ponatur ad putrefiendū in balneo Ma
riæ per dies quatuor. Et hæc digeſtio debet fieri nouē vicibus in bal-
neo, vel in fimo: quia ex hoc aqua rectificatur. Aqua ſecunda eſt hæc. 2.
Recipe caponē vel gallinā veterē: & quum omnia oſſa et ſuperflua fue
rint amota, caro ipſa debet teri in mortario lapideo ſubtiliter. Deinde
pones in cucurbitam cum alembico, & aquā ab eo diſtillabis in bal-
neo Mariæ: & hæc iterū debet ſegregatim cuſtodiri. Aqua tertia eſt 3.
hæc. Recipe carnem de gallina vel capone, diſtilletur per cineres, om-
nem humiditatē lento igne abſtrahēdo, & caue, ne aduratur caro in a-
lembico, & hoc etiam ſegregatim cuſtodies. Aqua quarta eſt hæc. Ac 4.
cipe de vino partes tres, ponatur ſup̄ partē vnā prædictarū carniū: po-
natur in cucurbitā: optime ipſam claudēdo cū operculo vitreo, & lu-
tādo, deinde ponatur ſup̄ cinerē, lento igne, p̄ dies tres, poſtea diſtille
tur p̄ alēb. & aquā reſeruabis. Aqua q̄nta eſt hæc. Recipe totā ſubſtā 5.
tiā caponis vł gallinæ, & totā ſubſtātiā humidā ab ipſo ſepares p̄ alē
bicū, ſicut prius dictū eſt, & aquā quoq; reſeruabis. Aq̄ ſexta eſt hęc. 6.
Recipe oīa oſſa caponis vel gallinę, piſtētur minutim in mortario la
pideo cū piſtello ligneo: & imponantur in bal. Mar. poſtea vero ſu-
per cineres, & diſtillabis, ſicut prius dictū eſt: & hæc quoq; debet cu-
ſtodiri. Aqua ſeptima eſt hæc, Recipe de aqua tertia, de aqua quinta, 7.
& de aqua ſexta: diſtillētur ſimul per alembicū, & optime cuſtodiā-
tur. Rectificatio vero aquarum prædictarū, quæ ſunt diſtillatæ per
cineres: hæc eſt, Recipe de auro ita pręparato: vt iam vltimo eſt dictū:
& coaguletur: quia eſt naturale quiddam humidum, omni modo et
colore: ſicut ſi eſſet auripigmētū citrinū: et impone de aqua ſua prima
partē ſemis: et ſtatim ſoluetur ab aqua ipſa: et a tribꝰ aquis prædictis

Modus faciendi verum aurum ex auro potabili.

Cape ergo in magnitudine vnius coclearis argentei,& optime miſceatur cum bona parte melioris vini quod habere poteris,& da homini flegmatico,tempore hyemis,& mirabiliter ipſum in ſanitate conſeruabit.Si vero homo ſit colericus,da ei cum aqua pura. Melãcolico vero cum iure caulium.Sanguineo autem non dabis de hac aqua,ſed dabis ei de hoc quod ſequitur.Recipe de aqua aurea cocleare vnum,ponatur in vinũ,& detur ei,& erit ſecurus ab omni infirmitate.In æſtate autẽ debet adminiſtrari flegmatico cum iure gallinę,in quo coctũ ſit petroſilinum,Colerico vero cum alio iure.Melãcolico dabis,quũ tempus expoſtulabit,in magna ipſius operatione caloris vel frigoris. Si autem velis dare egroto,dabis ſecundã partẽ auri diſſoluti in ſecunda aqua caponis.Si ſit flegmaticus: dabis ei medium coclear cũ duabus partibus aquæ.Et ſic etiam debet dari ſanguineo.Colerico dentur duo coclearia de aqua tertia,& identidem fiat de melancolico,& in tribus diebus ab omni infirmitate,etiã quantũuis ſit magna & periculoſa,liberabitur.Et quum ipſam medicinã volueris dare cũ aquis prædictis,interrogabis egrotũ,quo cibo maxime delectetur, Et licet ſit ei contrarium,dabis tamen ei de illo,& de hac medicina,in quantitate piſi,vel lentis magnæ.Hæc autem medicina valet contra omnem infirmitatem naturalem vel accidentalem calidã vel frigidam. Et quũ volueris peregre proficiſci,talis medicina (ſi tecũ velis portare) debet coagulari,& ponatur in vitrũ,& quando volueris ea vti,pręparetur in humiditate auri potabilis. Quando igitur vegetabilia præparaueris, vt iam dictum eſt,accipiatur vnũ vegetabile, & in quodlibet vitrum imponantur folia auri,optime vitrum claudẽdo,ne poſſit euaporari, ponatur ad cinerem cum lento igne,& aurũ ſoluetur in vigintiduobꝰ diebus.Si ergo velis facere aurum potabile, abſtrahatur tota ſubſtantia aquea ab auro cũ lento igne, & aurũ quod in fundo remanſit:ponatur in cucurbita in balneum Mar.& ſoluatur in quatuor diebus naturalibus,& hoc eſt verũ aurũ potabile, quod debet poni in paruam cucurbitam:addendo ad auri foliati.℥.ſʒ.mercurij abluti cum ſale & aceto.℥.L.& totũ in octo diebus in verum aurũ conuertetur.Et ſi velis hoc magis ſublimare,recipe de auro potabili,cui addantur de mercurio ſepties ſublimato cũ vitreolo & ſale communi,& iterũ reuiuificato,& hoc debet poni per dies octo ſuper cineres cum lento igne,et indureſcet.Vna pars huius materię tingit centum partes.Et hoc etiã poteſt augmentari in infinitum.

De vltimo auro potabili Caput 4.

R Ecipe de auro affinato.℥.ſʒ.malleetur ſubtiliſſime, ſicut fit quum deauratur, & ſcindatur in partes minutiſſimas, addatur de mercurio depurato: & fiat amalgama, ponatur ſuper lapidem marmoreum, & teratur cum tanto ſulphuris quantum ſufficit, vel melius, quantum amalgama ponderat. Et quum ſatis fuerit tritũ, ponatur ſuper prunas in crucibulo, & ſtatim cõburetur. Quo facto, iterũ teratur ſuper lapide marmoreo, & iterũ ponatur in tigillum, ipſum ad ignem collocando, donec rubeſcat, poſtea amoueatur crucibulum, & inuenies aurum tuũ optime calcinatum in puluere ſubtiliſſimo, ſicut ſi eſſet puluis croci. Ponatur poſtea in furnum reuerberationis, & detur ei flamma, vt decet, & erit paratum. Poſtea lauetur cum aqua vitę quater diſtillata, & deinde exiccetur. De hoc puluere cape tantum quantum volueris, ſuperinfunde de aqua vitæ rectificata tantum, vt ipſum puluerem excedat in altitudine trium digitorum. Deinde ponatur in circulatorium: & ponatur in balneum Mar. cum media parte ſuorum lapillorũ, & ipſum aurum ſoluetur in aquam croceam, vt etiam cutem humanam tingat in colorem rubeum. Exinde extrahes omnia elementa, ſicut prius dictum eſt, & quodlibet ab aere optime cuſtodiatur: quia habent virtutem: quam exprimere non eſt poſſibile, & ſi poſſibile eſſet: centeſima pars indoctiorum non crederet. Subſtantia enim aquea valet ad omnes infirmitates, procedentes ex calore vel frigore. Valet etiam ad quãcunq; paſſionem pectoris: cordis, pulmonis: & omne venenum expellit: omnes materias ſuperuacuas a pulmone eijcit. Et ſi eſſet apoſtema intra corpus: facile ex hac curatur: ſanguinem purgat: viſum acuit & omnia membra ſpiritualia a putrefactione conſeruat. Oleum vero maxime prodeſt adoleſcentibus, ipſos enim conſeruat in robore & venuſtate: dum eo in cibis vtantur, ſanguinem non ſinit putrefieri, nec flegma dominari, vel coleram adurere, nec melancoliam vigere, ſanguinem, & ſperma multiplicat. Et ideo qui hoc oleo vtuntur, ſepius debent venas incidere. Et ſi aliqua membra forent leſa vel diminuta, ipſa reſtituit, viſum amiſſum recuperat, dum omni nocte per ſpacium vnius menſis guttam vnam in oculum imponis. Elementum ignis ad omnia priora valet. Senes facit adoleſcere, mortuos reuiuiſcere. Senes hoc vti debent cũ modico aquæ aureę, omnes

Vis aq.

Potentia olei.

Ignis efficacia

egritudines ſenectutis tollit,& ideo appellatur Elixir vitæ:reſoluatur ignis in aqua vitę,donec habuerit colorem rubeum,& imponatur de mercurio fixo ſuper lentum ignem,citiſſime ſoluetur. Poſtea adde tertiam partem auri,& ſtatim in corpus conuertetur, & poteſt coagulari cum modico aluminis. Quo facto,videbis ipſum in lapidem rubeũ conuerti,& ſi iterum reuiuificetur in humiditate & arſenico,fiet perfectum elixir ſuper ipſum mercurium. Elementum vero terræ,ſi eſt bene rectificatũ,vt decet,per terrã ſuã tribus vicibus,qualibet vice ipſam reſoluendo,& per filtrum diſtillando,& iterum coagulando,tunc habebis ſal terræ. Si quoq; ipſum tale ſal fieret fluxibile, retinet tamen de mercurio. Et ſi aqua illa fuerit bene & iuſte rectificata,fixat omnes ſpiritus. Valet ad omnes cicatrices:& vulnera curat,& carnes creſcere facit. Et ita habes multas formas faciẽdi aurum potabile,quæ ſi ad placitum tuum non inuenies,boni conſule obſecro. Nam ſi ſcires,in quo temporis ſpacio id congeſſerimus,nõ mirareris, ſi forſitan quippiam inepti huic libro inſertum repereris.

Proprietas terrę

De aqua vitę cõpoſita pro hoĩbus frigidę cõplexionis aut regionis Cap. 45.

QVum ſatis ſuperq; in ſuperioribus capitulis de aqua vitæ ſimplici dixerimus: Reſtat nunc de compoſita aliquid elucidare,etſi non ſit neceſſe Sed quia ex varietate lector doctus mirũ immodum afficitur,ideoq; non inconſultum videbatur,aliquid de cõpoſita diſſerere,cuius varias ex varijs deſcribemus vias componendi. Primo itaq; vidẽdum eſt de ea quæ debet adminiſtrari hominibus frigidę complexionis:aut egrotãtibus a cauſa frigida. Poteris etiam ea vti in tempore & regionibus frigidis. Et eſt hæc. Recipe zinziberis albi,cinnamomi electi:cubebarum recentium:gariofilorum mundatorũ,nucis muſcatę,macis electi cardamomi,zedoariæ,galangæ,piperis longi ana partes ęquales. Cõterantur omnia groſſo modo,fundantur ſuper vnã partẽ ſpecierũ ſex partes aquæ vitę ſimplicis,ponantur in cucurbitam longã, ſuperimponendo alembicũ cecum,& ponatur ad digerendũ per dies quatuordecim. Poſtea diſtilletur in balneo Mariæ cum lentiſſimo igne,feces iterum ſuper materiam diſtillatam fundantur: & iterũ digerantur per octo dies. Sunt tamen aliqui qui nõ diſtillant per alembicũ,ſed melius eſt,ſi per ipſum diſtilles. Et quũ tribus vicibus diſtillatur,prima

aqua,dicitur aqua benedicta.Secunda,aqua vitæ cōpoſita.Tertia ve-
ro aqua balſami. Aliqui etiam ad cōpoſitionem eius addunt foliorū
ſaluiæ,rutæ:caſtorei recentis,corticis citri,baccarū lauri,florū lauendu
læ,florum roriſmarini an̄.ʒ.ij.Hæc omnia debent diſtillari cum ſpe-
ciebus ſupraſcriptis , & ſemper pro vna parte ſpecierū ſuperfunde ſex
partes aquæ vitæ ſimplicis.Hæc ergo aqua vitæ eſt bona ad omnes e-
gritudines capitis,procedentes ex humore flegmatico, dum ſumatur
tempore matutino in pondere.ʒ.ij.cū vini optimi.℥.i.Aliqui autē in-
tingunt fruſtum panis in hanc aquam , alij vero inungunt caput cū
huius aquæ.℥.ſs.addendo aquæ bethonicæ.℥.i.Sed caue, ne vtaris in
egritudinibus & doloribus capitis, ex calore procedentibus , niſi alia
medicina frigida,admiſceatur,quæ poſſit temperare caliditatē huius
aquæ.Valet etiam hæc aqua ad faciendum bonam memoriā,dum bi Ad
batur omni die ſtomacho ieiuno.ʒ.ſs.mixta cnm aqua roriſmarini,et memo-
debet cum ea occiput illiniri,& exiccari de ſemetipſo.Valet etiā ad ma riam.
niam,dum capillos in capite tōdas:deinde madefacies pannos in hac maniā.
aqua,mixta cum aquis maioranæ & roriſmarini , & caput inuolues,
& ſenties mirabilē operationem.Valet etiam hæc aqua vitę compoſi paraliſi.
ta ad paraliſim,dum membra ex ea ſępius lauentur,admixta aqua ſal
uiæ. Vel ꝙ bibatur omni die ſtomacho ieiuno:admixta aqua florū
lauendulæ,& contra cicatrices & maculas faciei,& ad omnes egritudi-
nes oculorum.Habet etiam mirabilem operationem in omni dolore dentes.
dentium.Si etiam intingatur ſeta vel pecten in aquam prædictam:et
pili ornentur cum ipſo,nunq̄, vel tardiſſime caneſcent. Et ſi ſit in ca-
pite ſcabies,totam depellit.Valet etiam contra vermes aurium.Cōfor vermes.
tat ſtomachum infrigidatum,& ipſum calefacit, ſi bibatur cum vino
& ſtomachus ex ea illiniatur.Surditatem aurium recuperat,ſi immit- ſurdita-
tatur cum bombace.Vulnera ex ea lauata mirabiliter conualeſcunt,& tem.
carnes putridas non ſinit creſcere. Si bibatur ſtomacho ieiuno , valet venenū.
contra omne venenū,& contra cancrum,& omnes fiſtulas,contra hy concep.
dropiſim,& lapidem in veſica.Si etiam fœmina biberit hanc aquam & men-
ſtomacho ieiuno,quę non poſſit ex cauſa frigida cōcipere, ſtatim con ſtruū.
cipiet.Si fœmina non poteſt habere menſtruū:detur ei de aqua præ-
dicta cum galanga & gentiana,vel madefaciat bombacem,& matricē
cū ea inungat.Si etiam hęc aqua ponatur ſuper piſces,carnes , aut alia conſer-
cibaria,non corrumpentur,neq̄ putreſcent,nec etiam a muſcis defeda uandū
buntur.Si vinū euaſerit acetoſum, & de ſupradicta aqua infundatur, cibaria.

Ad vinū acetoſum. ictericiā. digeſtionem. ſpaſmū iliacā.

in priſtinam redit ſubſtantiam & naturam. Si zuccarum molle ex ea madefiat: indureſcit. Si homo ex ea illiniatur, valet contra iectericiam: & cōtra tremorem omnium membrorū: & cōtra fetorē oris & nariū. Si homo non poſſit digerere cibū comeſtum, debet illinire pannū ex hac aqua, & ponere ſupra ſtomachum: quia mirabilem habet operationem. Si homo patiatur ſpaſmū, madefaciat pannū, & ſuper pectus ponat. Si aliquis habet dolorem iliorum: bibat de ea ſepius. Valet etiam contra morbum caducum: contra ſcrophulas fauci, & cōta emorroidas. Albertus magnus maxime laudat eā: propter miraculoſas operationes: quas habet circa paraliſim.

De aqua vitę cōpoſita Frid. tertij Ca. 44.

Recipe aquæ vitæ ſimplicis rectificatæ lib. iiij. vini maluatici lib. iiij. cinnamomi electi. ℥. iij. gariofilorum. ℥. i. zinziberis albi. ℥. i. ſs. nucis muſcatæ. ℥. i. macis. ℥ ſs. zedoariæ. ℥. ſs. galangæ. ʒ. ij. cubebarū, iſopi añ. ℥. ſs. radicis benedictæ. ℥. i. ſaluiæ, florū lauendulę añ ℥. ſs. meliſſæ, iris: balſamithæ. añ. ℥. i. roſarum albarū. ℥. i. ſs. hæc oīa contundantur: & ponantur in cucurbitam magnā, vbi poſſint intrare quindecim vel ſedecim libre, addendo zuccari albi. ℥. iij. paſſularum, ficuum pinguium añ. ℥. vi. camphoræ. ℥. ſs. aquæ roſarum, aquæ endiuiæ: aquæ florum ſambuci, ana libras duas, ponantur omnia in cucurbitam, ipſam optime lutando: & ponantur ad ſolē diebus viginti, ſcilicet decem diebus ante feſtum ſancti Ioannis, & decem diebus poſt eiuſdem feſtū. Coletur deinde aqua, & diſtilletur, per alembicū, reſeruando in aliquo loco ſicco. Et caue ne mulier mēſtruoſa ipſam aquā attingat. Doſis eius eſt in quantitate medij coclearis. Valet mirabiliter ad ſtomachū frigidū, & totū corpus optime in ſanitate conſeruat.

De alia aqua vitæ compoſita. Caput. 45.

Recipe ſaluiæ. ℥. xij. nucis muſcatæ, gariofilorum, zinziberis albi, granorum paradiſi, cinnamomi. añ. ʒ. iij. olei laurini. ℥. i castorei recentis. ʒ. i. ſpice indicæ. roriſmarini añ. ʒ. ſs. florū roriſmarini. ʒ. i. foliorum rutæ. ℥. i. foliorum maioranæ. ʒ. i. corticis. ʒ. ij. hæc omnia debent eſſe recentia. Si vero non poſſint haberi recentia, vetera pulueriſentur, ſuperinfundendo de vino albo, optimo quod habere poteris. Deinde ponantur in digeſtiuo, ad putrefiendum per mēſem: Hæc digeſtio fiat in balneo Mariæ, calefacto in primo gradu calo

ris. Poſtea in balneo Mar. diſtillētur per alembicum. Et cum fuerint diſtillata, iterum ſuper feces fundantur: & iterum in balneo Mar. diſtillentur, iterūq; ſuper feces fundantur. Tertio vero diſtillentur per cineres: & optime reſerua in vitro bene clauſo. Habet autē virtutes ſequentes. Omnis cibus irrigatus ex ea, ſaporem & odorem ſuū retinet. Vinum in quo ponitur, facit ſaporoſum: peſtilentem aerem expellit: omnes egritudines & defectus oculorum ſanat: omnia vulnera ex ea lauata curantur: hydropiſim adurit. Valet etiam cōtra omnes dolores pulmonis: ſplenis: lienis: inteſtinorum: capitis: omnes maculas faciei tollit: fetorem oris: narium, dolorem dentium mitigat: bonā digeſtionem procurat: laxat: ſanguinem corruptū egerit: & memoriā mirabiliter confortat. Facit etiā iuueneſcere: & omnem triſtitiam aufert. Valet etiā contra ictericiā. Ilia quoq; nimiū ſimul conſtricta relaxat: cuprū in colorem argenteū tingit: omnem tremorē membrorū curat: balbutiem tollit: dentes perforatos amouet: vermes ex ventre expellit. Si etiā homo ab aſpide vel ſerpente eſſet vulneratꝰ: & vulnus eſſet ſanioſum citiſſime curatur: omnē ſtrictionē pectoris aufert, grauē anhelitū expellit. Valet etiā mirabiliter cōtra lapidem in veſica: tuſſim abigit: vocē ſonorat: ſterilitatem mulierum in fecunditatē conuertit. ſurditatem auriū recuperat. Omnia apoſtemata: vlcera: ſcabiē: et cetera id genus alia diſſoluit. Leprā tollit, dum non ſit inueterata, omnē tumorē gutturis & colli ſanat. Et habet omnes virtutes balſami naturalis, quia hominem mirabiliter in ſanitate conſeruat. Qui autē calidę ſunt naturæ nō debent ea vti, ſed bene flegmatici.

De alia aqua vitæ compoſita Caput 46.

Rcipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diaambre, pul. diamuſ. dulcis an̄. ʒ. i. pul. leticię gal. pul. diarhodō alba. pul. triaſandali an̄. ʒ. ij. pul. liberātis, pul. elect. bezoardici an̄. ʒ. iiij. Tiriacæ magnæ andromachi vel Galieni. ℥. i. methridati optimi. ℥. i. tormentillæ, diptami, pimpinellæ, matricariæ, angelicæ, ariſtologię an̄ ʒ. iiij. boli armeni præparati, terræ ſigillatæ an̄. ℥. i. rauedſeni. ʒ. ij. ſpodij, raſuræ eboris an̄. ʒ. i. nucis vomicæ numero. iij. aquæ vitæ rectificatæ. lib. vi. Ponantur omnia ad digerendum per dies octo, poſtea diſtillentur in balneo Mar. per alembicum cū igne valido. Quū autem aqua fuerit diſtillata, imponatur muſci Alexandrini recentis, ambræ bonæ an̄. ℈. i. Croci orientalis, in panno ſerico inuoluti, ſed non debet teri. ʒ. ij. zuccari albi lib. ſ. ſyrupi ſticados. ℥. iiij, ſiru. liquiriciæ. ℥. ij.

preparatio boli armeni — caſſiæ fiſtulæ recẽtis, nouiter a canna extractæ ℥.ſs. vnicorni. ℈.1. Bolus aũt armenus debet ita preparari. Recipe ipſum puluerifatũ, & impaſta cũ aqs accetoſæ: roſarũ ac lanaceti añ partes duas, aquæ ſcabioſæ, aq̃ pimpinellæ, aquæ vngulæ caballinæ añ partẽ.1. miſceant̃ ſimul, fiat paſta cum bolo armeno, & exiccetur, deinde teratur, & cũ aquis prædictis iterum impaſtetur, & hoc fiat tribus vicibus, terendo: & iterũ impaſtando, & ſic habebis bolũ armenũ præparatum. Hæc aqua mirabiliſſimã operationem habet contra peſtẽ (ſicut in multis eſt expertũ) ſi — contra peſtem — detur cum aqua ſcabioſæ, oqua accetoſæ, aqua vngulæ caballinæ. Habet etiã maximã vim ad curandũ omnes dolores capitis, laterum, & renum, qui procedunt ex aliqua corruptiõe ſanguinis, purificat etiã pulmonem, cor cõfortat, & ab ea omne venenum expellit, iuuenes tamẽ, qui quadrageſimum annum nondũ exceſſerint, non debent vti hac aqua ſepius: ſed rariſſime, propter nimiã calidatem ipſius.

De alia aqua vitæ compoſita Caput 47.

Recipe aquæ vitæ ter diſtillatæ libras quatuor, cinnamomi electi, zinziberis albi, nucis muſcatæ añ. ℥.iiij. duos ducatos auri finiſſimi, omnia imponantur in vas ſtanneũ, vndiq; bene clauſum, per dies quatuordecim. Poſtea diſtilletur tribus vicibus per alembicum in balneo, et vſui reſeruetur. Valet hęc aqua ad omnes infirmitates mitigandas, dum patiens eo vtatur omni mane, & omni ſero, ſenẽ facit iuueneſcere. Habet quoq; alias virtutes innumerabiles, ideoq; maxime a medicis eſtimatur.

De alia aqua vitæ compoſita Caput 48.

Recipe aquæ vitæ ſimplicis, ſemel diſtillatæ lib. iiij. gariofilorum, zinziberis albi, roriſmarini añ ℥.ſs. Species hæ debent pulueriſari groſſo modo, ponãtur poſtea in ipſa aqua ad putrefiendum in fimo equino, per dies octo in digeſtiuo vndiq; bene lutato. Poſtea diſtilletur per alembicũ in balneo Mar. Quo facto, iterum ſuper feces fundatur, & ſecundario diſtilletur, & tertio quoq; fermẽtetur & diſtilletur, modis & formis ſupradictis: & erit præparata. Hæc aqua valet ad omnes defectus hominis: & dolores, procedentes ex frigiditate. Valet etiã contra omnes dolores pectoris, ventris, & ſtomachi. Et ſi homo pinguis velit libenter macreſieri, omni die ſtomacho ieiuno de hac aqua ſumet. Si vero homo macer velit impingueſcere, omni die hãc capiat cũ zuccaro immixto, & duobus menſibus perfectis: videbis operationem eius.

De alia aqua vitæ compoſita, qua vtebatur quidā comes palatinus Caput. 49.

Recipe ſaluię recentis. ℥.i.ſʒ. nucis muſcatæ. ℥.i.ſʒ. macis electi. ℥.i. zinziberis albi. ℥.i.ſʒ. granorū paradiſi. ʒ.vi. cinnamomi electi. ℥.i.ſʒ. zedoariæ galangæ añ. ℥.ſʒ. cāphoræ, rauedſeni añ. ʒ.ij. roriſmarini. ℥.i.ſʒ. lauēdulæ, maioranæ, rutæ añ. ℥.i. florū camomillæ. ℥.ſʒ. matricariæ. ʒ.ij. ſeminis fenicculi. ℥.i.ſʒ. roſorū rubearū. M.i. bethonicæ. ℥.i. abrotani. ʒ.iij. caſtorei recentis. ʒ.i. ſpicæ indicæ. ʒ.ij. macropiperis. ℥.i. olei lauri. ʒ.ij. aquę vitæ. ℥.i.ſʒ. mēte & mētaſtri añ. ʒ.ij. Oīa pulueriſanda pulueriſent & ſecanda debent ſecari, & contundēda contundi; ponātur omnia in cucurbitā cū collo ſtricto. Poſtea ſuperinfunde melioris vini qđ habere poteris libras octo, in vitro optime clauſo, ſepeliatur circiter terrā p dies triginta, deinde amoueatur, & ponatur in aliam cucurbitā, ſuppoſito alēbico roſtrato, & diſtilletur in balneo Mar. tribus vicib9, ſemper materiā diſtillatā ſuper feces fundendo. Quarto vero quum volueris diſtillare, adde folia ſaluiæ recentis quantūvis, & quū fuerit diſtillata, vſui reſeruetur, & quanto vetuſtior eſt, tanto eſt melior, & poteris ea vti: quando volueris: quia innumerabiles habet virtutes.

De alia præcioſa aqua vitę cōpoſita Cap. 50.

Recipe ſaluiæ libram ſemis, origani, iſopi, ſaturegiæ: radicis pimpinellæ, radicis valerianæ, abſinthij añ. ʒ.ij. rutę, radicis biſtortæ, radicis petroſilini añ. ℥.i.ſʒ zuccari roſati. ʒ.iij. radicis benedictæ, radicis polipodij, radicis tormentillæ ana. ʒ.ſʒ. roriſmarini, petroſilini, cerifolij, lauendulæ: maioranæ ana. ℥.ſʒ. roſarum rubearum, roſarum albarum ana. ℥.i.ſʒ. granorum iuniperi. ʒ.iij. hæ ſpēcies debent poni in prima diſtillatione: poſt autem diſtillationē primam: materia diſtillata iterum ſuper feces fundatur, addendo ſequentia. Recipe zinziberis albi, corticis citri, nucis muſcatæ, macis: galangę calami aromatici, coriandri p̄parati, zuccari candidi ana. ℥.ſʒ. gariofilorum, cinnamomi electi ana. ʒ.vi. cubebarum recentiū: cardamomi minoris, macropiperis, melāopiperis. zedoariæ, baccarū lauri, tyriacæ magnæ andromachi añ. ʒ.ij. cimini, carui, diptami albi: reupōtici, malorū granatorū añ. ʒ.ij. aniſi. ℥.i.ſʒ. granorū paradiſi, croci oriētalis: rauedſeni añ. ʒ.i. mellis optimi libram ſemis. Et quum oīa fuerint diſtillata,

imponantur ſequentia, & iterum colētur abſq; vlla diſtillatione, quia omne vim amitterent, & ſunt hæc. Muſci Alexandrini recētis: ambræ bonę añ ℈. ſs. cāphoræ. ʒ. ſs. zuccari albi. ℥. 1. Hęc aqua debet ita diſtillari. Recipe libras duodecim aquæ vitæ rectificatæ, in qua imponantur radices & herbæ quę ſunt ſubſtantiæ groſſę, & ponantur in vitrū optime clauſum, digerantur in fimo equino per dies quatuor, poſtea diſtillentur in balneo Mar. addendo poſt hanc diſtillationem ſpecies ruditer pulueriſatas, & ita dimittas ſtare per dies octo, deinde iterum diſtilletur. Vltimo vero quum omnia fuerint diſtillata: impones muſcum: ambram, camphoram, zuccarum, quæ nulla diſtillatione egent quia odor ab ipſis tolleretur per diſtillationē. Et nota, q̄ in omni diſtillatione alembicus vndiq; cū panno madefacto ex farina & albumine ouorū debet inuolui, alioqui materia diſtillanda euaporaret. Debet aūt ſumi hoc modo. Quicunq; vult ea vti, vel matutino tempore, vel ſerotino: in potu vel cibo, accipiat parū de mica panis, & ſuperfundat tres vel quatuor guttas aquæ prædictæ, & mirabiliter confortabit cerebrū. Omnes etiā egritudines capitis & totius corporis citiſſime tollet. Aufert etiam omnes ſuperfluitates totius corporis, ſiue ex frigiditate procedāt, ſiue ex calore. Omnia mēbra totius corporis optime conſeruat. Iuuenes qui nondum trigeſimū annū exceſſerint, raro debent ea vti, niſi ſint in aliqua infirmitate conſtituti. Qui vero ſunt trigeſimarij, poſſunt ea vti omni die: & quāto magis homo eſt ſenex, tāto magis eo vtatur, quia omnē virtutē naturalē mirabiliter cōfortat ita etiā vt homo cū iuſto vitæ regimine poſſit peruenire ad terminū ſibi prædeſtinatū. Nam habet virtutē & efficaciā omnium aliarū medicinarum, & poteris ea vti, omni paſtu ſumēdo quatuor vel ſex guttas in alio vino. Hæc eſt vera aqua vitæ, quę habet odorem, ſaporēq; excellentiorem omnibus alijs. Eſt enim certiſſimū ex probatione multorum doctorum Eſculapię artis, ſolo odore huius aquę: hominem ab aere polluto non poſſe infici. Ideoq; conſultant, tempore peſtifero debere ſumi omni die: anteq; quis egrediatur domum. Nulla eſt enim medicina, quę calorem naturalem magis ſuſtentet, q̄ hæc aqua vitę. Habet quippe proprietatem cum ipſa natura, ideoq; in ſanguinem vel calorem naturalem conuertitur. Et quacunq; die aliquis vtatur ea, ſecurus eſt, ea die non poſſe habere paraliſim, peſtem, vel morbum gallicum. Optimam virtutem habet confortandi cerebrū,

caluiciem capitis expellit. Si quoq; aliquis haberet caput immundũ ex ſcabie, vel alia impuritate, cũ dicta aqua debet inungi. Valet etiam contra omnẽ fluxũ cerebri, & contra ſincopim. Omnia apoſtemata ſanat, dum pannus ex ea madefiat, & ſuperimponatur. Epilentiã curat, dum bombacem in ea intinctũ, in nares mittas, & pulſum cũ ea inungas, tremorem omnium membrorũ tollit, iuuentutẽ conſeruat, faciẽ purificat, omnes rugas expellit, omnes deniq; maculas faciei aufert, obſcuritatem viſus clarificat, oculos ſtillantes curat, dum ex ea illiniantur. Si quoq; ſuper oculos imponatur, omnes ęgritudines eorũ ſanat & quũ tẽpora ex ea illinieris, omnes malos humores expellit. Si autẽ imponas in ipſam de ſucco celidoniæ, vel de ſucco rutę, omni oculorum tenebroſitati opitulatur, dũ duas aut tres guttas in oculum imponas. Vermes aurium interimit, tinnitum auriũ ex frigore procedentem ſanat, & omnem ſurditatem tollit, dolorem dentium mitigat. Si etiam aliquis ea vtatũ cũ ſucco ſolatri, & puluere lapidis Emathitis, curat omne ſputum ſanguinis. Paraliſim curat, ſi ex ea tẽpora illinieris & ſuper lingnam impoſueris. Tollit etiam balbutiẽ omnẽ, dando omni hebdomada duabus aut tribus vicibus de pillulis fetidis. Sunt namq; multi experti medici, qui cenſent ipſam ferre optimã opem mutis: ſi tyriaca ei admiſceatur, & per annũ integrum detur patienti, ſumendo tamen alias medicinas, ad hoc accommodatas. Quicunq; etiã ex ea fuerit illinitus, nullorum inteſtinorum dolorem percipiet, calorem naturalem fouet, ſanguinem mundificat, omnes quoq; opilationes pectoris adimit, ſpleni, pulmoni, lieni ac renibus mirum immodũ confert. Omnes quoq; vias totius corporis humani abſtruſas reſerat, ſi bibatur, & aliquis ſe ex ea vnxerit. Valet etiam cõtra omnes dolores ſtomachi, pręcipue contra ipſum flegma in ipſo inueteratum. Tollit quoq; rabiem, quæ fit in lateribus & ventre ex frigore. Omne apoſtema curat, hydropicos ſanat, emorroides expellit, dum loca ipſa ex eo vngantur. Quicunq; vult a podagra vel cyragra curari, primo optime debet purgari. Poſtea bibat de hac aqua & loca podagroſa vel cyragroſa ex ea madefaciat. Eſt etiã ſumma & præſtantiſſima medicina ad omnes defectus humani corporis ex humore vel frigiditate prouenĩẽtes. Habet quoq; ad omnia membra corporis diuinam operationem, quia eſt medicina medicinarum.

De alia aqua vitæ compoſita bona.

Caput 51.

Recipe therebentinę depuratę.℥.xij.lauetur optime cum vino albo,accipe deinde mellis etiã depurati cũ vino albo,lib.iij.miſceantur optime in ſimul.Poſtea adde aquæ vitæ optime rectificatæ lib.iiij.ponantur in cucurbitã.Poſtea accipe herbas infra ſcriptas optime ſciſſas, imponãtur ad prędicta per octo dies,optime claudendo vitrum,ne euaporet,poſtea diſtillabis cũ maxima diligentia in cineribus.Sunt aũt hæ herbę,bugloſſæ, boraginis,meliſſæ,saluię,lauendulę añ.M.1.Iſophi,florũ camomillę,cardi benedicti añ.M.ß.Roriſmarini.M.ij.arthemiſiæ.M.ß.Et quando fuerint diſtillata,addes hęc ſequentia optime pulueriſata,& ponantur ad digerendũ in fimo equino per dies octo,aut in balneo per dies tres. Et ſunt hæc,quę debent addi.Ligni aloes:xilobalſami,ſandalorum trium,calami aromatici,ſticados arabici,ſeminis citri,ſileris montani cimini añ.ʒ.1.macis,nucis muſcatæ,cinnamomi electi,gariofilorum,galangę,cubebarum recentium:zinziberis albi,macropiperis,croci orientalis,granorum paradiſi,cardamomi minoris añ.ʒ.iij.ſquinanti.ʒ.ß.coriandri pręparati,granorum iuniperi,baccarum lauri,iris florentię añ.℥.ß.biſtortæ.ʒ.vi.catapucię:ſeminis feniculi añ.℥.ij.liquiricię,viſci quercini:ſeminis aniſi.añ.℥.1.Amigdalarum mundatarum,paſſularum recentium añ.lib.1.Accipiatur vitrum ſeu diſtillatorium,in quo eſt materia:& ponatur in cineres:optime lutãdo, fiat lentus ignis per horas quatuor.Quũq; videns,nullam aquam claram egredi in receptaculum,ignis debet augmentari, & aliud receptaculum anteponi, ſemper omnia optime lutãdo,& tamdiu diſtilletur, donec exeat aqua citrina,quæ debet ſegregatim cuſtodiri. Tertio vero quando videbis diſtillari oleum nigrum,iterum anteponas aliud receptaculum,& in hoc oleum recipiatur,donec ſit totum diſtillatum,& in alio vitro cuſtodies. Aqua vero prima debet ita pręparari,imponendo in ipſam muſci alexandrini recentis,ambræ bonæ,ana.ʒ.1.foliorum auri. ℈. 1. Sunt etiam aliqui,qui addunt plurimum dianiſi.℥.1. Quicunq; ergo voluerit omnia membra ſua confortare,accipiat vini maluatici.℥.1 addendo coclear plenũ aqua prima,miſceantur ſimul:donec albeſcãt ſicut lac,deinde bibatur ſtomacho ieiuno, abſtinendo duabus horis integris a cibo poſt ſumptionem potus,& confortabit mirabiliter to-

tum corpus. Si vero velis ea vti pro dolore capitis, accipies vnum cocleār plenum aqua prædicta, cū aquæ bethonicæ. ℥. i. Ad pulmonem valet, ſi accipiatur cum aqua mori, vel aqua ſaluię, & hoc tempore hiemis. In æſtate vero accipe aquæ endiuiæ. ℥. i. coclear vnū de aqua prædicta. Ad pectus, & ad tuſſim frigidam: procedentem etiam ex catarro, accipe aquæ iſopi. vel boraginis, vel feniculi. ℥. i. miſceatur cum aqua prædicta. Ad cor, habeas aquæ bugloſſæ: vel boraginis. ℥. ſ. & totidem de prædicta aqua, & tantundem etiam de aqua meliſſę: miſceantur inſimul, & bibantur ſtomacho ieiuno. Ad ſtomachum, accipiatur aquæ abſinthij vel mentæ. ℥. i. cū aquæ bonæ cocleari vno: & ſumatur vt ſupra. Ad pulmonem accipiatur aqua paſtinacę vel polipodij, cū aqua ſupradicta: & vtatur vt ſupra. Ad ſplenem: recipe aquam bugloſſæ: vel aquam tamariſci: cum aqua vt ſupra. Ad vertiginem capitis, & ad paraliſim, recipe aquam peonię: de herba, vel radice herbæ perforatę aquam, cum aqua vt ſupra. Ad lapidē in veſica: Accipiatur aqua paſtinacæ vel rafani in quantitate. ℥. i. & duo coclearia de aqua ſupradicta. Ad ſtranguriam: accipe aquā naſturcij vel petroſilini, aut ſaxifragiæ in quantite. ℥. i. cum coclear i pleno aquæ ſupraſcriptæ. Ad nimia menſtrua. Recipe aquæ plātaginis vel aquæ ſolatri, bibatur mane & ſero, cū vno cocleari aquæ prædictę. Ad menſtrua euocanda, accipiatur aquæ arthemiſiæ, vel ſeminis eius. ℥. i. & aquæ ſupradictæ coclear vnum, bibat eo temporæ quo debet habere menſtruum. Ad pericula mulierum ex obſtetricibus peruenientia, vel ex frigore, vt parere non poſſint, accipiatur aqua valerianæ, vel bethonicæ, vel roſarū ſilueſtrium. ℥. i. & aquæ prædictæ coclear vnum, & bibatur matutino tempore, ſtomacho ieiuno. Ad matricē, accipe aquę matricariæ. ℥. i. aquæ prędictę, ℥. ſ. bibatur vt ſupra. Ad oculos, Recipe aquę feniculi: aquę eufraſię aā. ℥. ſ. aquæ prædictæ. ℥. i. bibat vt ſupra. Ad maculas faciei. Recipe aquæ florū fabarū. vel aquæ pimpinellę ℥. i. aquę primæ. ℥. ſ. miſceantur, & matutino & ſerotino tēpore faciē cū his lauet, & omni hebdomada bibat de ea, cū aqua endiuiæ, duabus vel tribus vicibus. Secunda vero aqua eſt citrina, & tertia, quæ eſt ſicut oleū nigrū, optime valet ad fiſtulas, cancrū, & alias plagas, & habetur loco balſami.

Ad pulmonem. pectus & tuſſī. cor. ſtomachum. ſplenē. vertiginē & paraliſī. lapidē. ſtranguriam. menſtrua. pericula matricis matricē maculas faciei

De alia aqua vitæ compoſita Cap. 52.

Recipe mellis optimi lib. i. aquæ vitæ diſtillatæ quater lib. i. ſ. Ligni aloes, ʒ. iij. gummi arabici. ʒ. ij. nucis muſcatæ, galangę, cubebarum recentiū, cinnamomi electi, macis, gariofilorum,

ſpicæ nardi an̄.ʒ. iij. muſci Alexandrini recentis: ambræ bonæ an̄ ℈.i. Omnia pulueriſentur groſſo modo, ponendo omnia in cucurbitam vitream ad digerendum in fimo equino, per dies octo. Poſtea diſtillētur in balneo Mar. cum lento igne & ſic etiam habebis optimā aquā vitæ compoſitam, ad multas egritudines excellentem.

De alia aqua vitæ compoſita Caput 53.

Ecipe gariofilorum, macropiperis, granorum paradiſi an̄.ʒ.ij. nucis muſcatæ.ʒ.vi. macis.℥.i. cinnamomi electi, zinziberis albi, galangæ an̄.ʒ.iij. florū lauendulæ, baſiliconis an̄.℥.i. ſaluiæ.℥.ſʒ. florū roriſmarini, mentæ, polipodij, iſopi ana.ʒ.ij. balſamitę ℥.i. ligni aloes.℥.i.ſʒ. muſci Alexandrini recentis ℈.i.ſʒ. Hæ herbæ debent exiccari. Poſtea ſuperinfundantur ſedecim libræ aquæ vitæ bene rectifiratę, digerantur in fimo equino per dies quatuordecim: poſtea per alembicum diſtillentur in balneo Mariæ, & in phiala bene clauſa optime cuſtodiantur.

De alia aqua vitæ compoſita. quæ valet ad paraliſim & vertiginem capitis Caput 54.

Ecipe ſaluiæ recentis.℥.ix. florum lauendulæ.℥.iij. iſopi: mēthæ ana. M.ij. gariofilorū, nucis muſcatæ, cinnamomi electi, zinziberis albi: granorum paradiſi: zedoariæ, galāgæ ana.℥.ſʒ. calami aromatici.℥.i. granorum iuniperi.℥.i. granorū peoniæ, ℥.ſʒ vini albi optimi libras octo, digerantur in fimo equino per dies octo vel in balneo Mar. per dies quatuor. Poſtea diſtilletur per alembicū, & vſui reſeruetur in vitro optime clauſo: quia habet mirabilem operationem contra omnem paraliſim & vertiginem capitis.

De alia aq̄ vitę compoſita valde precioſa Cap. 55.

Vidam noſtrorum medicorū Germanorū fecerunt pręnobilē & excellentem aquā vitę: in qua multas operationes egregias experti ſunt, ad confortandum: & ab egritudinibus præſeruādum totum corpus humanum, pręcipue caput, cerebrum, & alia interiora capitis mala, ex humiditate & frigiditate procedentia, reſoluenda & expellenda, & ad exhilarandum inſtrumenta animæ, & quinq; ſenſuum. Confortat etiam mirabiliter quatuor membra principaliora, vna cum renibus, & omnibus inteſtinis. Procurat quoq; optimā digeſtionem in ſtomacho, & dat mirabilem virtutem omnibus mēbris exterioribus, ex ſolo odore, dū accipiatur vna pars huius aquæ, & duę partes aquarum ſaluiæ, lauendulæ, roriſmarini ana, miſceantur ſimul

& madefiat ſpongia, cum qua tempore matutino & ſerotino mēbra vngantur, & ex ſemitipſis ſiccentur. Aut ſi etiam tres vel quatuor guttas in ciathum plenum vino ponas, & bibatur ante ingreſſum prandij vel cenę. Valet etiam ad confortandum caput. Recipe ergo huius aquę vitę cōpoſitę. ℥. i. cū aquæ bethonicæ. ʒ. ſs. bibatur omni mane et ſero, vel intinge panē in ipſam aquā, & omni die ſtomacho ieiuno edatur tribus horis ante prandium. Ad cerebrum & memoriam. Recipe huius aquæ. ℥. i. aquarū roriſmarini, maioranæ: aā. ʒ. ſs. vtatur modo prædicto. Ad pectus. Recipe huius aquæ. ℥. i. aquæ iſopi & capillorum veneris aā. ℥. ij. vtatur modo prædicto. Ad cor. Recipe huius aquæ. ℥. i. aquæ boraginis & bugloſſæ aā. ℥. ij. vtať modo prædicto. Ad ſtomachum. Recipe aquæ huius. ℥. i. aquæ abſinthij, & mentæ aā ℥. ij. vtatur modo prædicto. Ad pulmonem. Recipe aquæ huius. ℥. i. addēdo aquæ cicoreæ & tanaceti aquæ aā. ℥. ij. vtatur modo prædicto Ad ſplenem. Recipe huius aquæ. ℥. i. aquæ thamariſci, & ſcolopendriæ aā. ʒ. ij. vtatur forma & modo prædicto. Si vero velis ea vti ad omnia membra corporis confortanda, vtaris huius aquæ parte. i. cū vini partibus quatuor. Aqua autē debet fieri hoc modo. Recipe pulueris diamargariti frigidi, pulueris diarhodon albatis, ambos ſecundum Nicolaum, pulueris diambræ ſm Meſue, dianthos ſm Nicolaum, pulueris leticiæ Galieni aā. ℥. ʒ. caſſiæ fiſtulæ recentis, nouiter a canna extractæ, zuccari candidi aā. ʒ. ſs. ſyrupi de liquiricia. ʒ. i. ſyrupi ſticados. ʒ. ſs. florum roriſmarini. ℥. i. muſci Alexādrini. ℈. i. Super his ſpeciebus fundantur libræ duæ aquæ vitæ ſimplicis, optime rectificatæ per ternam diſtillationem in balneo Mariæ. Poſtea iterum diſtilletur in balneo Mariæ per alembicum cum lentiſſimo igne: ita vt numeres vnū duo, tria, vſqꝫ ad ſeptē, anteqꝫ vna gutta diſtilletur, & muſcus debet ligari in panno ſerico rubeo, & ſuſpendatur ad phialam vbi eſt prædicta aqua vitæ diſtillata, & nō debet extrahi, donec aqua duret. Sunt tamen aliqui, qui putrefaciunt cū ſpeciebus prædictis aquę bugloſſę libram vnam, aquę meliſſę lib. ſs. aquę baſiliconis. ʒ. iiii. aquę roriſmarini. ʒ. ʒ. & poſtea diſtillant in balneo Marię.

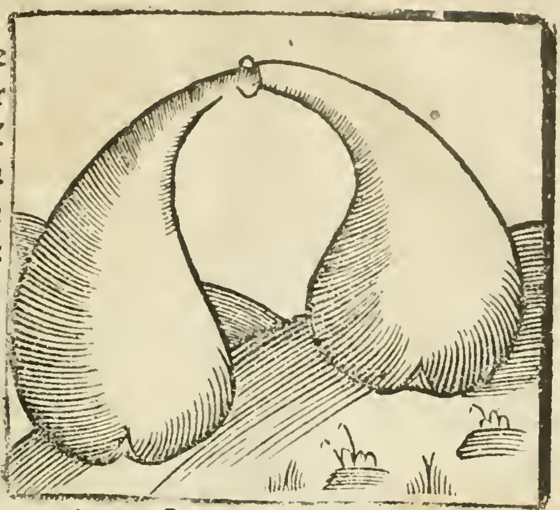
Ad caput. cerebrū & memoriā. pectus. cor. ſtomachum. pulmonem. ſplenē.

De alia aqua vitę compoſita: omnium aliarum precioſiſſima. Caput vltimum.

T ergo bonum finem operi noſtro imponamus, ſecretam ſecretiſſimarum aquarum vitæ declarabimus, quę eſt quodammodo cœleſtis operationis, & fit hoc modo. Recipe ſaluię re

centis,cum floribus ſuis,roriſmarini,darſeni,zinziberis albi,gariofi-
lorum,nucis muſcatæ,granorum paradiſi,galangę,calami aromatici,
macropiperis,zedoariæ añ. ʒ. ſʒ. macis,cardomomi iunioris, cubeba-
rum recentium:foliorum rutæ,foliorum maiorangę:florum lauendu
læ,roſarum rubearum añ. ʒ. ij. tyriacæ Galieni vel Andromachi:me-
thridati optimi añ. ʒ. i. ſʒ. olei laurini,corticis citri,florū bugloſſæ,flo-
rum boraginis,florum roriſmarini,oſtrucij,angelicæ,reupontici,gra
norum iuniperi,mentaſtri,mentę,matricariæ añ. ʒ. i. ſʒ. caſtorei recētis
verbenę cum floribus ſuis,bethonicæ,ligni aloes,xilobalſami,carpo-
balſami,ſpice indice,viſci quercini,granorum peoniæ. añ. ʒ. i. rauedſe-
ni,camphoræ,ſeminis vuæ demonis,radicis peoniæ,polij cū floribus
ſuis,ſeminis baſiliconis,ſeminis feniculi, deronici K. Croci orientalis
añ. ʒ. ſʒ. ambræ bonæ,muſci Alexandrini recentis añ. ∋. ſʒ. aquæ vitæ
ad minus ſeptem vicibus diſtillatæ libras decē. Omnia ſequentia de
bent poni cum aqua vitæ ad digerendum in balneo M. per dies qua-
tuor,& totidem noctes. Saluia,roſmarinum,ruta,maiorana,lauendu
la,roſæ,metridatum,tyriaca,oleum laurinū,bugloſſa,borago,oſtruci
um,angelica,reuponticum,grana iuniperi:mentaſtrum,menta,matri
caria,verbena,bethonica,polium,caſtoreum. Et quum fuerint putre-
facta,diſtillentur in cinere per alembicum,igne lento,ita vt poſſis nu-
merare vnum,duo,tria antequam gutta diſtillet. Quum vero omnia fue
rint diſtillata,impone cinnamomum,gariofilos, macem: nucē muſca
tam,grana paradiſi:galangam,calamum aromaticum , piper longū,
zedoariā,cubebas:cardamomum,lignum aloes:cortices citri , carpo-
balſamum,xilobalſamum,ſpicā nardi, viſcum quercinum , radicem
peoniæ,& grana ipſius,coriandrum præparatum , ſemen baſiliconis,
ſemen vuæ dæmonis,deronicum K. Hæc omnia debent pulueriſari
groſſo modo,ponantur in aqua diſtillata,& inſimul digerantur per
dies quatuordecim , poſtea iterum diſtillentur in balneo Mariæ per
alembicum,poſtea addas camphoram,reubarbarum,crocum,ambrā
& muſcum. Si autem velis habere aquā adhuc meliorem,addes pul.
diamargariti ſʒm Nico. diapliris cum muſco ſʒm Nicol. diarhodon
albatis,diamuſci ſʒm Meſuæ,pulueris diambræ ana. ʒ. i. pulueris ele-
ctuarij cum gemmis,pulueris leticiæ Galieni,pulueris dialigni aloes
ana. ʒ. ſʒ. addes quindecim aut viginti ducatos,optimi auri,cū zuccari
albi libra ſʒ. & ſint tribus diebus in balneo Mariæ,ita vt aqua balnei

ſit tepida: poſtea diſtilletur per filtrum in vitris retortis.

Et vnum vitrum debet ſtare altius ꝙ aliud. Scindantur paruæ formulæ de filtro & impendãtur, & per ipſas materia diſtillet, vitris optime lutatis: vt nihil ex eis poſſit euaporari. Et hęc diſtillatio eſt excellẽtiſſima inter omnes alias. Sunt aliqui medicorũ, qui volentes confortare ſtomachum: fecerunt fieri aquã viridem, qua vtebantur cum aqua vitæ ſupraſcripta: aut cum clareto ſequenti. ſicut fecerat quidam comes palatinus. Aqua autem viridis fit hoc modo. Recipe aquę vitę quater diſtillatę per alembicum in balneo Mariæ libras quatuor, meliſſæ exiccatæ. ℥. iij. balſamithę. ℥. ij. fundatur aqua vitę ſuper herbis prędictis, & debent ita omnia requieſcere, per dies octo, deinde ea vtere. Et nota, ꝙ herbę non debent exiccari in ſole, ſed ad aerem, quia ſi in ſole exiccarentur, aqua deueniret obſcura: ſicut ſi eſſet ſuccus alicuius herbę. Sed ſi herbę ad aerem exiccantur, habet colorem viridem pulcherrimum, & eſt amenîſſima bibẽti. Fit autem claretum hoc modo. Recipe vini albi optimi libras quatuor, zuccari albi duri. ℥. iiij cinnamomi electi. ℥. i. coriandri prępartati. ʒ. iij. gariofilorum. ʒ. ij. granorũ paradiſi, zinziberis albi. an̄. ʒ. i. ſs. macropiperis ℈. ij. zedoariæ. ʒ. ſs. Omnia conterantur ſubtiliſſime, & in puluerem redigantur, poſtea debet colari, ſicut fit apud Gallos, in vino aromatiſato: quod Gallice dicitur ypocras. Reſeruetur in vaſe ſtanneo, & cum aqua prę edenti ab aliquibus ſolet ſumi. Virtutes autem aquæ prędictę ſunt hę.

Valet ad memoriam, ſi bibatur omni die. ℥. ſs. mixtacũ aquę roſmarini. ℥. ſs. aquę maioranę, aquę meliſſe an̄. ʒ. ij. Ad maniã, vel etiam dolorem cerebri, ex frigore procedentem. Accipe de hac aqua. ℥. ſs. aquę bethonicę, aquę polij an̄. ʒ. ij. miſceãtur ſimul, & madefac lintheum, circumuoluendo caput. Vel bibat omni die huius aquę. ʒ. ij. aquę bethonicæ. ʒ. iiij. Accipiantur etiam pillulæ aureæ, & cochiæ an̄. ℈. i. fiant pillulæ cum aqua bethonicæ, cape in numero. v. & ſume omni die, quũ

Ad memoriã.

Ad maniam.

Ad vadis dormitum, vel etiam quãdo ſurgis dianthos in tabulis.ʒ.i.Ad
vertigi- vertiginem capitis.Recipe huius aquæ.℥.ſs.aquarum lauendulæ, ſal-
nẽ capit. uiæ añ.ʒ.ij.& ſumat omni die ſtomacho ieiuno diapliris cum muſco
caluiciẽ ſm Nicolaum.Ad caluiciem.Recipe aquæ lilij albi:barbæ Aaronis
dealban añ.ʒ.ſs.huius aquæ.℥.ſs.vel.ʒ.vi.addendo olei tartari.ʒ.i.Ad mundi
dã faiẽ ficandam & dealbandam faciem. Accipe aquæ florum fabarum par
tem vnam:aquæ prędictę partes duas,miſceantur ſimul, & omni die
lauabis ſemel faciem.Potes etiam omni die ſumere de aqua prędicta
partem vnam,& de vino optimo partes duas, bibatur ſtomacho ieiu
ſurdita- no,& valebit ad idem.Ad ſurditatẽ.Omni mane & ſero de hac aqua
tem. impones ad aures,inde quartam partem horę cubabis, & requieſces
ſuper eandem aurẽ,vt iterum egrediatur.Vel recipe huius aquæ,vini
optimi añ partes equales,ſumatur omni die ſtomacho ieiuno.Ad ver-
vermes mes aurium.Accipe de aqua prædicta.℥.ſs.ſucci rutæ, ſucci foliorũ
auriũ. perſici añ.ʒ.ij.Si autem non poſſis habere ſuccos, accipies aquam ab
eis diſtillatã,addendo modicum de aloe epatico, ſubtiliſſime trito &
pulueriſato,& de his omni mane & ſero parum in ipſam aurẽ diſtil-
labis,iacendo ſuper aliud latus, & poſt modicũ temporis iacebis ſup
Ad latus,vbi ſunt vermes:& ſtatim exibunt,& morientur. Ad optalmiã.
optal- Recipe aquę prædictæ.℥.ſs.aquæ feniculi,aquæ polij,aquæ valerianæ
miam. añ.ʒ.i.imponantur ad oculos.Ad tumorẽ gingiuarũ.Recipe vini al-
tumorẽ bi.℥.ix.piretri.℥.i.coquantur ſimul,& de hoc cape partem vnã, & de
gingi- aqua prædicta partem vnam,deinde teneas hęc mixta in ore,& ſepius
uarum. recentem accipias,hoc fac toties,donec conualeſcas.Ad fetorẽ oris vel
fetorem narium:detur omni die.℥.ſs.cum vini albi,in quo ſint bullitę mẽtha
oris vel & roſæ rubeæ.℥.i.addendo parũ muſci Aliqui tamen accipiunt aquæ
narium prædictę.℥.ij.aquarum roriſmarini,& roſarum rubearum añ.℥.ſs.mi
ſceantur ſimul: & impendatur muſcus in panno ſerico,& ambra bo-
na:añ grana. vi . & gingiuas cum illo panno ſerico impendente in a-
qua:ſepius laues:cottidie ſaltem ſemel aut iterum.Potes etiam bibere
epilẽtiã de aqua prædicta omni menſe.ʒ.ij. Ad epilentiã bibatur omni die.℥.
ſs cũ aquæ peoniæ.℥.i.Aliqui vero ita faciũt.Recipiunt radicẽ & gra-
na peoniæ:viſci quercini añ.partes æquales: bulliunt in vino albo o-
paraliſi. ptimo:& datur patienti cum aqua prędicta.Ad paraliſim debent mẽ
bra ſepius illiniri cũ aqua prædicta.Et de hac aqua bibatur omni die
tempore matutino.℥.i.veſpere aũt ſumes diacaſtoreũ:cũ vino albo:in
quo coquantur lauendulæ:ſaluiæ:granorum iuniperi añ. M.i.ſuper-

infundendo de vino optimo libras quatuor. Ad loquelam amiſſam. Recipe de aqua ſupradicta. ℥. ſ℥. aquarum lauendulæ, peoniæ: ſaluiæ ana. ʒ. ij. bibatur & recipiatur metridati. ʒ. i. cum vino: in quo bullierit caſtoreum. Ad melancoliam. Recipe de aqua prędicta. ℥. ſʒ. cum aquę buglosſæ. ℥. i. aquæ baſiliconis, aquæ meliſſæ ana. ʒ. ij. aquæ ſcolopendriæ: boraginis ana. ʒ. i. miſceantur inſimul: & bibatur tribus horis ante prandium. Sume etiam tabulam vnam cōfectionis leticię Galieni, vel letificantis Almanſoris. Ad putrefactionē epatis. Recipe de hac aqua. ℥. ſʒ. cum aqua epaticę, & aqua ana. ℥. bibatur omni ſero. ℥. i. vel. ℥. i. ſʒ. & tēpore matutino duabus aut tribus horis ante prādium ſumatur diarhodon abb. ſm Nicolaum. Ad hidropiſim. Recipe de aqua prędicta partem vnam: aquę florū ſambuci partes. ij. aquę feniculi partes. iij. miſceantur ſimul: & omni vice bibes. ℥. ſʒ. Veſpere autem cum volueris ire cubitum: ſumatur tyriacæ magnæ Galieni. ʒ. i. in vino: cum quo bullierint petroſilium: feniculum, apium radices capillorum veneris ana pars vna: vini partes. ix. bulliantur vſq; ad consumptionē tertię partis. Et de trib⁹ in tres dies det̄ hydropico duabus vel tribus horis ante prandium dialaccę ſm Meſue. ʒ. ij. Caueat egrotans a potationibus ſuperuacuis: quia in hoc morbo: quanto minus homo bibit: tanto plus mingit: & cōtra. Ad lapidem. Recipe de aqua prędicta partem vnam: aquę ſaxifragię: aquę alkikengę: aquę millii ſolis, aquę rafani, ana partes. ȝ. & vna hora poſt potionem hanc detur litontripon. ʒ. ȝ. Ad ſterilitatem. Recipe aquę huius. ʒ. ȝ. vini albi. ℥. i. aq̄ liliorum croceorū, aquę roriſmarini, aquę matricarię. ana. ʒ. ȝ. bibatur mane aut ſero, omni hebdomada vtendo duabus aut tribus vicibus diamargariti ſm Auicennam. ʒ. ȝ. Habet alias innumerabiles virtutes, quas breuitatis cauſa omitto.

Ad loquelā amiſſā. melācoliam: putrefactionē

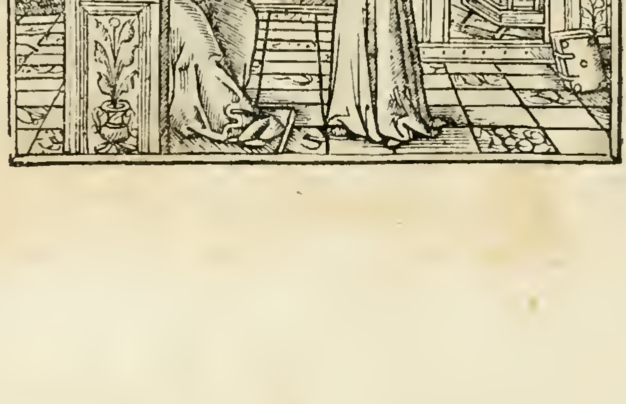
hidropiſim.

lapidē.

ſterilitātem.

EPILOGVS.

HAbes ergo mi Fœlix iucũdiſſimi hoc opus tibi dicatum, quod quanta ex lectione collegerim, facile a diligẽti lectore poteſt dignoſci. Quod vtinam eo ab omnibus ſuſcipiatur animo, quo a me eſt editũ. Potuiſſem multa inſerere, atq; adijcere. Sed quũ adeo copioſe de omnibus his duo contubernales, Arnoldus ſcilicet, & Lullius, tũ etiam eorum diſcipulus Ioannes de rupeſciſſa, alijq; q̃plures modernorum diſſeruerint, non immerito, ne furti accuſaremur, pleraq; non illepida omiſimus, q̃q; plura ex eis deprompſerimus. Ingenui enim pudoris eſt (teſte Quĩtiliano) profiteri per quos profeceris. Adiunxiſſemus plura, niſi tedium legentibus ingerere putaſſemus. Longa enim lectio ſepius deturbat legentem. Ideoq; receptui canere, & reliqua, quæ eiuſdem ſunt artis, in calamo relinquere conſultum videbatur. Tu mi Fœlix hoc opus commendatũ habe: & pro viribus: vt ſemper erga me fuiſti humaniſſimus, ab inuidorum morſibus defende. Suſcipies breui tempore, deo ſanitatem & bonam valitudinem preſtante, maiora, accuratiori etiam perluſtrata lance. Temporis enim breuitate impulſi, partim incorrecta: partim ſemiperfecta reliquimus. Qua ex re, ſi quippiã in eo inuentum fuerit: quod lectori rabido non faciat ad ſtomachum: tempus breue me excuſaturũ nõ ambigo. Vale: & philippum tuum: vt conſueſti: amato. Exactũ Friburgi Heluetiorum. vi. Kalendas Martias. Anno domini 1525.

Sequitur index huius opuſculi: quod Cœlum philoſophorum dicitur.

Epſa dedicatoria huius libri ad Felicem de Genaſio Valentianũ 2
Regula autentica de ſtellis cœlo philoſophico applicandis 3
Diſtillatorium aquæ vitæ brachiatum ſꝫm Lullium 3
Prologus huius libri 3
Caput.1. Quid ſit quinta eſſentia cuiuſlibet materiæ ſimplicis 4
Caput.2. Quomodo extrahatur quin.eſſen.vini per diſtillatio-nem 5
Caput.3. Quomodo materia rudis diſtillationi minus obediens debeat putrefieri 7
Caput.4. Quomodo poſſit cognoſci,an vinum digeſtum circulatoriæ diſtillationi ſit aptum 9
Caput.5. Quomodo ſit diſtillandum circulatorie 10
Caput.6. Quæ ſit differentia inter digeſtionem & circulationẽ 10
Caput.7. De modo extrahendi quin.eſſen.abſq; vllo labore vel expenſa 11
Caput.8. De modo facili diſtillãdi circulatorie:& extrahendi quintum eſſe abſq; vllo igne 12
Caput.9. De modo extrahendi quin.eſſen.a quatuor elementis ad reſoluendum in ea Solem pro auro potabili 13
Caput.10. Quomodo fiat quin.eſſen.pro tincturis metallorum 15
Caput.11. De modo extrahendi quin.eſſen.in qua poteſt reſolui aurum,ad faciendum aurum potabile 21
Caput.12. Quomodo extrahenda ſit quin.eſſen.mellis,quæ ingreditur aurum potabile 22
Caput.13. Quomodo extrahenda ſit quin.eſſen.ex chelidonia 23
Caput.14. De modo extrahendi quin.eſſen.ex ſaguine humano: ouis:carnibus &c. 26
Caput.15. De modo extrahendi quin.eſſen.ex pomis,piris,& alijs fructibus 27
Caput.16. De modo extrahendi quin.eſſen.a floribus herbis & radicibus 27
Caput.17. Quomodo extrahenda ſit quin.eſſen.ab anthimonio 29
Caput.18. De modo extrahendi quin.eſſen.a Sole 29

Caput.19. De modo diſtillandi per deſcenſum 30
Caput.20. De modo claudendi vaſa ſigillo Hermetis 32
Caput.21. De modo diſtillandi acetum & vrinam humanam: in quibus omnia metalla calcinata reſolui poſſunt 32
Caput.22. De modo diſtillandi mel: quod ipſum aurum pota bile ingreditur. 33
Caput.23. De auro potabili communi 34
Caput.24. De auro potabili abſq; aqua forti 36
Caput.25. De auro potabili abſq; terra vel aqua forti 38
Caput.26. De auro potabili cum ſpeciebus aromaticis 40
Caput.27. De auro potabili ex floribus cordialibus 41
Caput.28, De auro potabili ex quīta eſſentia p lapidē 24
Caput.29, De auro potabili cum melle 44
Caput 30. De auro potabili ex ſolo auro et aqua vitę 44
Caput.31. De auro potabili cuiuſdā epiſcopi Treuerēſis 44
Caput.32. De auro potabili ex vino gręco vel ſimilibus & ſpe ciebus aromaticis 46
Caput.33. De alio auro potabili excellenti 47
Caput.34. De auro potabili cum gemmis 48
Caput.35. De auro potabili ad paraliſim 49
Caput.36. De alio auro potabili bono 49
Caput.37. De alio auro potabili cum aqua forti 49
Caput.38. De alio auro potabili 50
Caput.39. De auro potabili volatili 51
Caput.39. De alio auro potabili 52
Caput.40. De alio auro potabili precioſiſſimo 52
Caput.41. De auro potabili vegetabili 52
Caput,42. De vltimo auro potabili 54
Caput.43. De aqua vitę compoſita pro hominibus frigidę complexionis vel regionis 54 43
Caput.44. De aqua vitę compoſita Fridericii tertii 55
Caput.45. De alia aqua vitæ compoſita 55
Caput.46. De alia aqua vitæ compoſita 56
Caput.47. De alia aqua vitæ compoſita 56
Caput.48. De alia aqua vitæ compoſita 56
Caput.49. De alia aqua vitę compoſita, qua vtebatur quidam comes platinus 57

Caput.50. De alia precioſa aqua vitæ compoſita 57
Caput.51. De alia aqua vitæ compoſita, bona 59
Caput.52. De alia aqua vitæ compoſita 59
Caput.53. De alia aqua vitę compoſita 59
Caput.54. De alia aqua vitę compoſita: quę valet ad vertiginem capitis, & paraliſim 59
Caput.55. De alia aqua vitæ compoſita valde precioſa 59
Caput vltimum. De alia aqua vitę compoſita omnium aliarum precioſiſſima 60
Epilogus operis huius

Excuſum eſt hoc pręclarum Philippi Vlſtadij opuſculum Argentorati, arte & impenſa Ioannis Grienynger Anno a virgineo partu M.D.XXVIII. In die ſancti Egidij. Cū Cęſareę & Hiſpanicę maieſtatis Priuilegiorum obtentu: ne quis audeat hoc in decennio imprimere, aut impreſſioni alicubi tradere; Sub mulcta. x. marcarū auri. Iuxta prefatę cautionis edictum.

1528

D. Dñs deus noster Dñs unus.

[illegible]

1386 - 904